

Connecting Peoples & Places

the chancery of
the Royal Thai Embassy
in Maputo

เมื่อสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมาปูโต เปิดทำการครั้งแรก

คำนำ

ดูเหมือนว่าสิ่งที่พวกเรามีเหมือนกันคือแนวคิดและความฝัน เรามีความใฝ่ฝันว่าสักวันหนึ่ง ถ้ามีโอกาส เราอยากจะทำแบบและตกแต่งอาคารที่ทำการสถานเอกอัครราชทูตในรูปแบบที่ต่างออกไปจากเดิมบ้าง ให้มีความสดใสมากขึ้น ไม่เคร่งขรึมเป็นทางการมากนัก เพื่อให้เกิดความรู้สึกที่เป็นมิตรแก่ผู้มาติดต่อ รวมทั้งเพื่อความสดชื่นสนุกสนานในการทำงาน ซึ่งย่อมจะช่วยเพิ่มประสิทธิผลของงานไปด้วย

โอกาสนั้นได้มาถึง เมื่อพวกเราได้รับคำสั่งให้มาเป็นผู้เปิดสถานเอกอัครราชทูตไทยแห่งแรกประจำประเทศโมซัมบิกในปี 2559 ซึ่งนับเป็นสำนักงานในต่างประเทศแห่งที่ 96 ของกระทรวงการต่างประเทศ

การจัดหาอาคารที่ทำการสถานเอกอัครราชทูตเป็นภารกิจสำคัญอันดับต้นของเรา ซึ่งจะต้องคำนึงถึงทั้งทำเลที่ตั้งที่เหมาะสม การจัดและปรับปรุงตัวอาคารให้ตอบสนองภารกิจทุกด้านของสถานทูต ควรมีความสวยงามสมเป็นหน้าเป็นตาของประเทศไทย รวมไปถึงการตกแต่งภายนอกและภายใน การจัดหาอุปกรณ์เครื่องใช้ในสำนักงานและเฟอร์นิเจอร์ต่างๆ ตลอดจนการมีระบบการรักษาความปลอดภัยที่ดี เพื่อให้อาคารที่ทำการมีความสมบูรณ์มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

ในแง่การตกแต่งทั้งภายนอกและภายในเราเน้นการนำศิลปะท้องถิ่นของโมซัมบิกซึ่งมักมีสีสันสดใสสนุกสนานมาปรับใช้ เรามีความคิดว่าควรจัดหางานศิลปะของทั้งโมซัมบิกและไทยในระดับที่มีคุณค่าควรแก่การสะสมมาประดับที่ทำการ ทั้งนี้ การที่เราใช้งานศิลปะโมซัมบิกมาประดับ ทำให้ชาวโมซัมบิกที่มาติดต่อรู้สึกถึงความเป็นมิตรและการเปิดรับที่เรามีต่อเขา ในขณะที่เดียวกันชาวไทยที่มาเยี่ยมเยียนจะได้มีโอกาสเสพงานศิลปะเหล่านี้ซึ่งจะมีส่วนช่วยสร้างความเข้าใจระหว่างกันผ่านทางศิลปะมากขึ้น ดังคำที่ว่าภาพๆ หนึ่งสามารถแทนคำได้นับพัน และที่สำคัญ งานศิลปะเหล่านี้ถือเป็นการลงทุนอย่างหนึ่ง ที่นับวันจะมีค่าสูงขึ้น และถือเป็นสมบัติของประเทศชาติและคนไทยทุกคนด้วย

ในที่สุดในเดือนมีนาคม 2560 สถานทูตไทยแห่งแรกในกรุงมาปูโตก็เสร็จเรียบร้อยลงเมื่อเวลาล่วงเข้ามาในปีที่สอง หลังจากที่ใช้สำนักงานของบริษัท ปตท.สผ.สำนักงานโมซัมบิกที่เอื้อเพื่อให้ใช้ที่ทำการชั่วคราวเป็นระยะเวลากว่า 10 เดือนนับจากที่สถานเอกอัครราชทูตฯ เป็นทำการเป็นวันแรก

หนึ่งปีผ่านไป นาคีใจยังคงนึกถึงได้บอกเล่าสู่กันว่า อาคารที่ทำการสถานทูตไทยที่กรุงมาปูโต จัดว่าเป็นอาคารที่ทั้งตั้งอยู่โดดเด่น และดูสวยงาม มีเอกลักษณ์ และความเป็นมิตร ผู้คนเดินถนนใช้ตัวอาคารเป็นจุดหมายสำหรับนัดพบ และใช้เป็นชื่อเรียกบริเวณจุดจอดรถเมลล์สายใหม่ที่เพิ่งเปิดให้บริการ เรารู้สึกดีใจทุกครั้งเมื่อเห็นเด็กนักเรียนตัวน้อยๆ เดินผ่านแล้วแวะชวนชื่นชมงานศิลปะบนกำแพงของสถานทูตเรา

การจัดตั้งอาคารที่ทำการของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมาปูโต แห่งนี้เต็มไปด้วยเรื่องราวและความตั้งใจของทุกคนและเป็นตัวแทนของคนไทยและประเทศไทยในยุคใหม่ได้อย่างครบถ้วนและสมบูรณ์ที่สุด

หนังสือเล่มนี้จึงเป็นการพยายามของเราที่จะบันทึกเรื่องราวเหล่านี้เอาไว้เพื่อเป็นข้อมูลและประโยชน์ในการใช้ศึกษาต่อไปในอนาคต เราหวังด้วยว่าสิ่งที่เราทำอาจจะช่วยเป็นแรงบันดาลใจให้หลายคนให้ความสำคัญกับงานศิลปะ หรือใช้ศิลปะเป็นเครื่องมือในการทูตมากขึ้น ซึ่งถือว่าการลงทุนที่คุ้มค่าอย่างยิ่งประการหนึ่ง

ท้ายที่สุด เราขอบคุณทุกๆ คนทุกๆ ฝ่ายที่ได้มีส่วนช่วยเหลือให้เราได้เดินตามเส้นทางความฝันนี้

สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมาปูโต

Rethinking the Architecture of a Thai Embassy	11
Seeing and Feeling through the Arts	79
Embracing Our Neighborhoods	143
Looking Back From Then On	161
Meeting Our Peoples	197
Reading through our Embassy	201

Rethinking the Architecture of a Thai Embassy

อาคารที่ทำการสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมาปูโต เป็นอาคารคอนกรีต 3 ชั้น จำนวน 2 คูหา ติดกัน ตั้งอยู่บนพื้นที่ประมาณ 750 ตารางเมตร หรือ 190 ตารางวา ขนาดของที่ดินมีหน้ากว้างยาว 30 เมตรติดกับถนนใหญ่ และมีความยาวราว 25 เมตร

อาคารที่เดิมถูกออกแบบให้เป็นบ้านพักอาศัยจำนวน 2 หลังได้ถูกดัดแปลงให้เป็นบ้านให้เป็นอาคารสำนักงานขนาดพื้นที่ใช้สอยประมาณ 1,200 ตารางเมตร โดยหวังว่าจะมีฟังก์ชันการใช้งานครบถ้วนที่สุดตามภารกิจที่หลากหลายของงานด้านการต่างประเทศของไทย

ในมุมมองทั่วไป อาคารนี้อาจเป็นเพียงอาคารคอนกรีตสมัยใหม่รูปทรงธรรมดาๆ ที่เป็นที่คุ้นตาในเขตเมืองของโมซัมบิกและประเทศในแถบแอฟริกาตอนใต้ แต่บัดนี้ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของผู้คนที่ต้องถิ่นที่อยู่อาศัยโดยรอบและเดินผ่านไปมา

กำแพงสูงที่เจ้าของบ้านเคยออกแบบหวังให้เป็นรั้วปราการถูกทดแทนด้วยงานศิลปะกระเบื้องโมเสก กลั้บกลายเป็นหมุดหมาย หรือ “แลนด์มาร์ก” ของกรุงมาปูโต ทุกเช้าเย็นชาวบ้านเดินผ่านเพราะเป็นทางผ่านเข้าไปในโลกกลางเมือง

ป้ายรถเมล์ที่เพิ่งเปิดให้บริการถูกเรียกสั้นๆ ว่าป้าย “Embaixada” หรือ “ป้ายสถานทูต” ซึ่งแน่นอนย่อมหมายถึงอาคารที่ทำการสถานเอกอัครราชทูตไทย ในอีกหลายครั้ง หนุ่มสาววัยรุ่นต่างมาถ่ายรูปเซลฟี คนเดินถนนที่กำลังกลับบ้านก็อดไม่ได้ที่จะชักชวนให้เพื่อนถ่ายรูปจากโทรศัพท์ให้โดยมีฉากหลังเป็นกำแพงโมเสกของสถานอัครราชทูตฯ ในหลายครั้ง คนขับรถผ่านเปิดหน้าต่างแล้วชะลอรถยนต์ก็ลองออกมาบันทึกภาพ

สำหรับพื้นที่ด้านในอาคารเน้นการตกแต่งให้เรียบง่ายที่สุด และจะต้องสอดคล้องกับวิธีการทำงานในสมัยใหม่ด้วย เฟอร์นิเจอร์ที่เน้นประโยชน์ของการใช้งานและไม่ให้วางจนรุงรัง การประดับตกแต่งอาคารเพื่อแสดงความเป็นไทยโดยผ่านมุมมองและแนวคิดที่จะยอมรับและเรียนรู้วัฒนธรรมอื่น แหวกขนบการตกแต่งภายในด้วยศิลปะวัตถุแสดงความเป็นไทยแบบเดิมๆ

Over a millennia ago, long before the arrival of the Europeans and colonialism, the peoples of the Indian Ocean – Africans and Asians – were already connected through means of migration and trade. The Horn of Africa is believed to be the place where homo sapiens originated. From there, people migrated to Arabia and then to Asia. 3.

“Connected through Movement” - during the first millennium C.E., the Austronesian people migrated between the southern coasts of Asia and Africa. The legacy of this move Glass and ceramic beads became the main currency for the trading system in present-day northern Mozambique, where the traders were predominantly Arab and Indian. Beads were such an important currency that during the

Over a millennia ago, long before the arrival of the Europeans and colonialism, the peoples of the Indian Ocean – Africans and Asians – were already connected through means of migration and trade. The Horn of Africa is believed to be the place where homo sapiens originated. From there, people migrated to Arabia and then to Asia. 3.

“Connected through Movement” - during the first millennium C.E., the Austronesian people migrated between the southern coasts of Asia and Africa. The legacy of this move Glass and ceramic beads became the main currency for the trading system in present-day northern Mozambique, where the traders were predominantly Arab and Indian. Beads were such an important currency that during the

Over a millennia ago, long before the arrival of the Europeans and colonialism, the peoples of the Indian Ocean – Africans and Asians – were already connected through means of migration and trade. The Horn of Africa is believed to be the place where homo sapiens originated. From there, people migrated to Arabia and then to Asia. 3.

“Connected through Movement” - during the first millennium C.E., the Austronesian people migrated between the southern coasts of Asia and Africa. The legacy of this move Glass and ceramic beads became the main currency for the trading system in present-day northern Mozambique, where the traders were predominantly Arab and Indian. Beads were such an important currency that during the

ตราอาร์ม

เมื่อตราอาร์ม หรือป้ายชื่อของสถานทูต ที่ทำจากไม้สักที่มีครุฑและตัวหนังสือสถานเอกอัครราชทูตไทย ถูกส่งมาจากประเทศไทยแล้ว ก็ถูกนำมาติดตั้งบนที่ว่างตรงกลางระหว่างอาคาร ซึ่งในทันทีที่ตราอาร์มนี้ถูกนำไปประดับไว้ อาคารหลังนี้ก็นับว่าครบถ้วนของการเป็นอาคารราชการเป็นที่ทำการสถานเอกอัครราชทูตอย่างเป็นทางการ อีกทั้งยังมีส่วนช่วยให้อาคารหลังนี้ซึ่งเดิมถูกออกแบบให้เป็นบ้านแฝดสองหลังอยู่ติดกันให้ดูเป็นอาคารหลังเดียวกันอย่างกลมกลืน

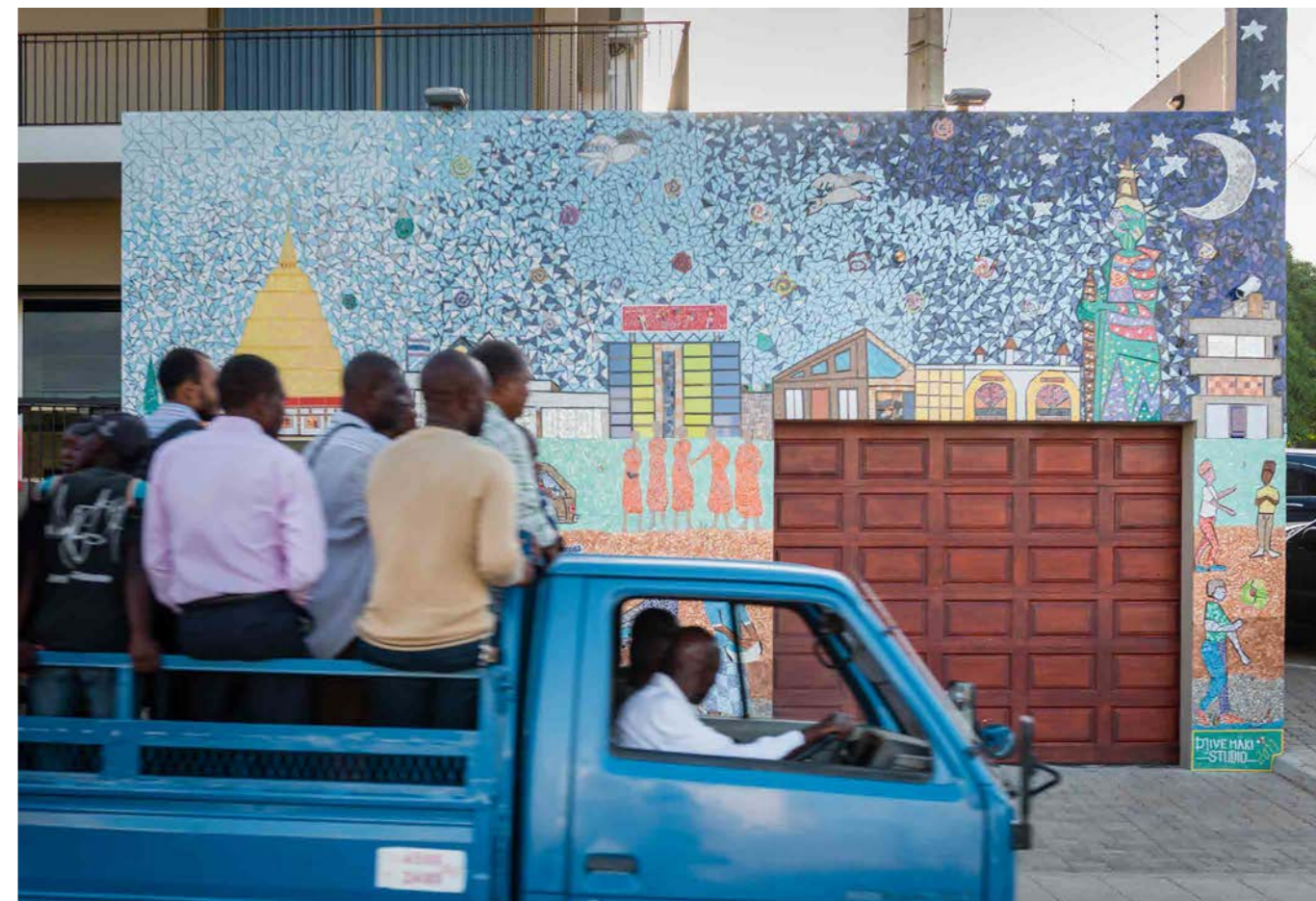
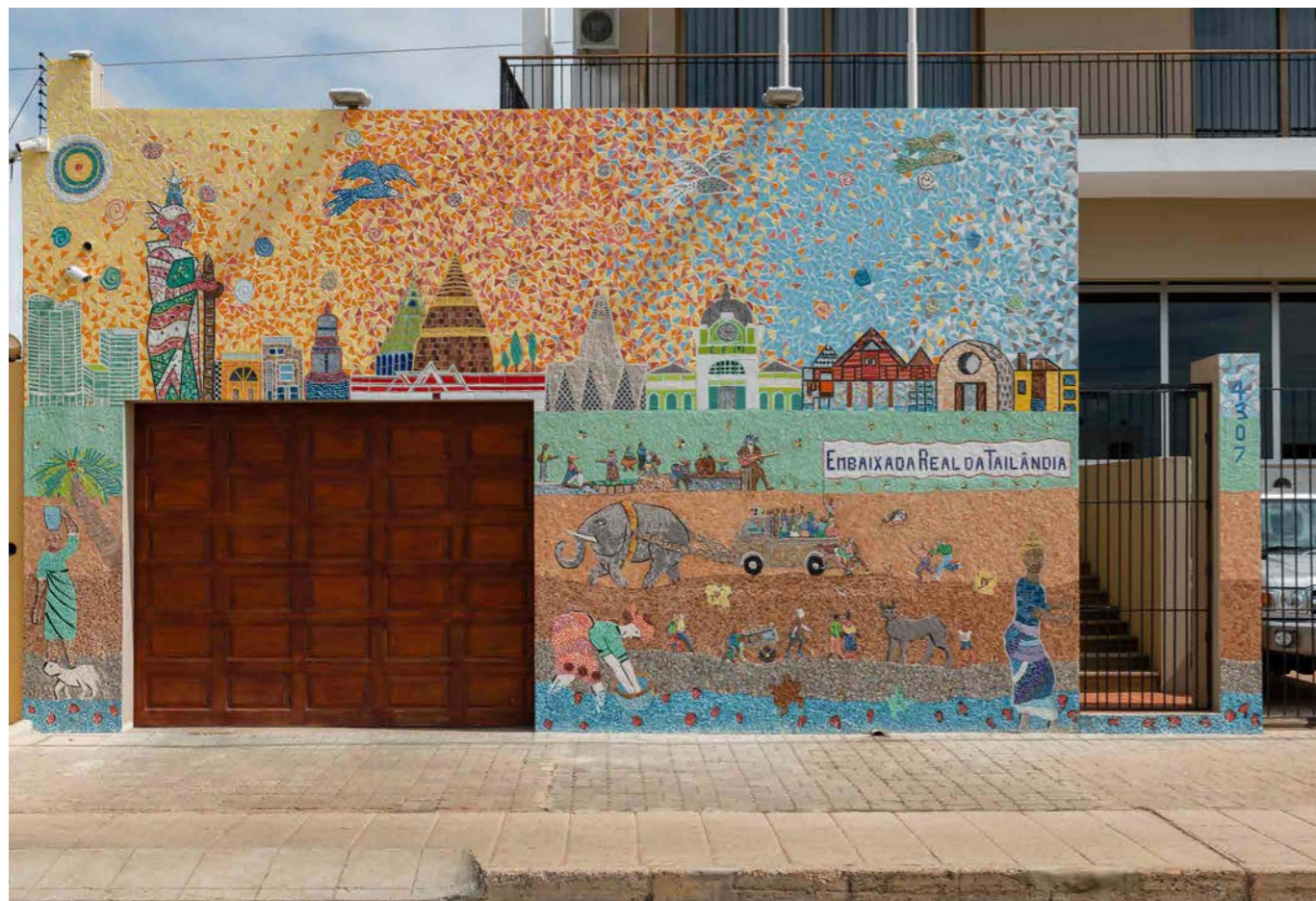
เสารัง

กว่าจะหาจุดที่ตั้งเสาเพื่อประดับไทยและธงอาเซียนเพื่อบอกกล่าวให้ผู้คนที่ทัศนจรผ่านไปมาทราบว่านี่คือที่ตั้งของสถานทูตไทยได้ก็ไม่ใช่ว่าเรื่องง่ายเลย เพราะตัวอาคารมีพื้นที่ว่างถัดออกจากรั้วบ้านเพียงเล็กน้อย เดิมเสาจะถูกติดตั้งไว้กับกำแพงหน้าอาคารฝั่งใดฝั่งหนึ่ง แต่เมื่อลองดูแล้วก็ยังไม่ลงตัว ในที่สุด เสาจึงตั้งอยู่บริเวณด้านหน้าอาคารฝั่งซ้าย ความสูงของเสาสูงเป็น 3 ใน 4 ส่วนของความสูงของตัวอาคาร

ที่ด้านล่างฐานเสาจะมีป้ายกระเบื้องโมเสกสลักชื่องานศิลปะบนกำแพงด้านหน้าเป็นภาษาโปรตุเกสที่มีความหมายว่า “โมซัมบิกและไทยเป็นเพื่อนที่ติดต่อกัน” และยังมีชื่อศิลปินและช่างทั้ง 5 คน ที่ช่วยกันรังสรรค์งานกระเบื้องแตกปะหรือโมเสกสีอันสวยงาม

Over a millennia ago, long before the arrival of the Europeans and colonialism, the peoples of the Indian Ocean – Africans and Asians – were already connected through means of migration and trade. The Horn of Africa is believed to be the place where homo sapiens originated. From there, people migrated to Arabia and then to Asia. 3.

“Connected through Movement” - during the first millennium C.E., the Austronesian people migrated between the southern coasts of Asia and Africa. The legacy of this move Glass and ceramic beads became the main currency for the trading system in present-day northern Mozambique, where the traders were predominantly Arab and Indian. Beads were such an important currency that during the

กำแพงหน้าอาคาร

เรื่องราวบนกำแพงบอกเล่าเรื่องราวของคนท้องถิ่นที่พยายามจะทำความรู้จักและรู้สึกใกล้ชิดกับประเทศไทย บนกำแพงสูงกว้างราว 6 เมตร กว้าง 5 เมตร มียักษ์ วัดพระแก้ว 2 ตนยืนเฝ้าเป็นมงคลอยู่คนละฝั่ง และยังมีอาคารวัดวาอาราม อาคารที่ทำการกระทรวงการต่างประเท รวมทั้งรถโดยสารท้องถิ่นที่คนต้องขึ้นเบียดเสียดกัน และรถตุ๊กตุ๊กของไทย พร้อมหญิงท้องถิ่นสาวใส่ผ้าคาปูลาน่าท้องถิ่นเล่นน้ำสงกรานต์

ชั้น 1 (ฝั่งซ้าย)

ห้องรับแขก	20
โถงเอนกประสงค์	22
ห้องประชุมเล็ก / ห้องรับประทานอาหาร	24

ชั้น 1 (ฝั่งขวา)

ห้องรับคำร้องตรวจลงตรา	27
โถงฝ่ายกงสุล	29
ห้องทำบัตรประจำตัวประชาชนและหนังสือเดินทาง	
ห้องพักคนไทยตกทุกข์ได้ยาก	34

ชั้น 2

ห้องทำงานเอกอัครราชทูต	38
ห้องทำงานของเจ้าหน้าที่สถานทูต	42
ห้องรับแขกชั้นบน หรือห้องเขียว	44
ห้องเก็บแฟ้มและห้องถ่ายเอกสาร	49

ชั้น 3

ห้องประชุม	54
โถงชั้น 3	56

สวน	64
ชุมชนรอบสถานเอกอัครราชทูตฯ	74

ชั้น 1 (ฝั่งซ้าย)

ห้องรับแขก

อาคารชั้นล่างฝั่งซ้ายของสถานเอกอัครราชทูตฯ เป็นที่พักสำหรับรับรองแขก แสงสว่างจากภายนอกส่องเข้ามายังตัวอาคาร ในขณะที่คนที่นั่งสนทนากันอยู่ภายในก็สามารถเห็นผู้คนเดินผ่านพุดบาทหน้าอาคารได้อย่างใกล้ชิด เมื่อเข้ามาในสถานเอกอัครราชทูตฯ แล้ว แขกผู้มาเยี่ยมจะไม่รู้สึกระห่มา แผลกแยก หรือถูกกีดกันแยกออกมา

โถงเอนกประสงค์

ถัดจากโถงรับแขก เป็นที่ว่างใช้เป็นพื้นที่เอนกประสงค์ ไม่ว่าจะเป็นที่แสดงสินค้าไทย หรือใช้จัดนิทรรศการศิลปะตั้งศูนย์ศิลปวัฒนธรรมไทยในโมซัมบิก ในโอกาสอื่นๆ พื้นที่นี้อาจใช้เป็นที่จัดงานพิธีหรืองานเทศกาลสำหรับชุมชนชาวไทย หรือไม่ก็ใช้เป็นพื้นที่จัดเลี้ยงรับรองเล็กๆ ก็ได้ เพราะโถงนี้เชื่อมต่อกับพื้นที่ด้านนอก อาคารที่เคยเป็นสรวายน้ำกับสวนเล็กๆ ภายนอก

241 ห้องประชุมเล็ก / ห้องรับประทานอาหาร

ที่พื้นที่ด้านหลังของอาคารเป็นห้องรับประทานอาหาร ซึ่งหลายครั้งใช้เป็นที่พักผ่อนของเจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูตฯ อีกทั้งยังใช้เป็นที่พักผ่อนเตรียมอาหารหรือสาธิตการทำอาหารไทย ในวันว่างและวันเหงา ห้องนี้แห่งนี้ก็เป็นพื้นที่ที่สบายๆ สำหรับพักผ่อนจากงาน แสงแดดอ่อนๆ และลมปลิวยามเช้า หรือแสงไฟสลัวจากรั้วด้านนอก เป็นบรรยากาศสบายๆ

ชั้น 1 (ฝั่งขวา)

ห้องรับคำร้องตรวจลงตรา

พื้นที่สำหรับผู้ที่มาขอรับการตรวจลงตรา (วีซ่า) มีประตูเข้าออกแยกออกมาจากทางเข้าพื้นที่สำนักงานสำหรับผู้ร้องขอรับการตรวจลงตราชาวต่างประเทศเป็นการเฉพาะ เคาน์เตอร์ไม้สังเคราะห์ผลิตเฉพาะจากไม้ Umbila ซึ่งไม้เนื้อแข็งของท้องถิ่นที่ให้บริการอากาศอบอุ่นและเป็นมิตร กระฉกบานใหญ่รักษาความปลอดภัย แต่ก็ไม่ปิดกั้น ภาพประดับส่วนหนึ่งคือภาพถ่ายอาคารสถาปัตยกรรมไทยยุคใหม่ เพื่อแสดงให้ชาวต่างประเทศรู้จักประเทศไทยในอีกมุมมองหนึ่งนอกเหนือจากไทยประเพณี / ดั้งเดิม หรือสถานที่ท่องเที่ยวที่มักเห็นเป็นประจำในสถานเอกอัครราชทูตไทยแห่งอื่นๆ

Over a millennia ago, long before the arrival of the Europeans and colonialism, the peoples of the Indian Ocean – Africans and Asians – were already connected through means of migration and trade. The Horn of Africa is believed to be the place where homo sapiens originated. From there, people migrated to Arabia and then to Asia. 3.

“Connected through Movement” - during the first millennium C.E., the Austronesian people migrated between the southern coasts of Asia and Africa. The legacy of this move Glass and ceramic beads became the main currency for the trading system in present-day northern Mozambique

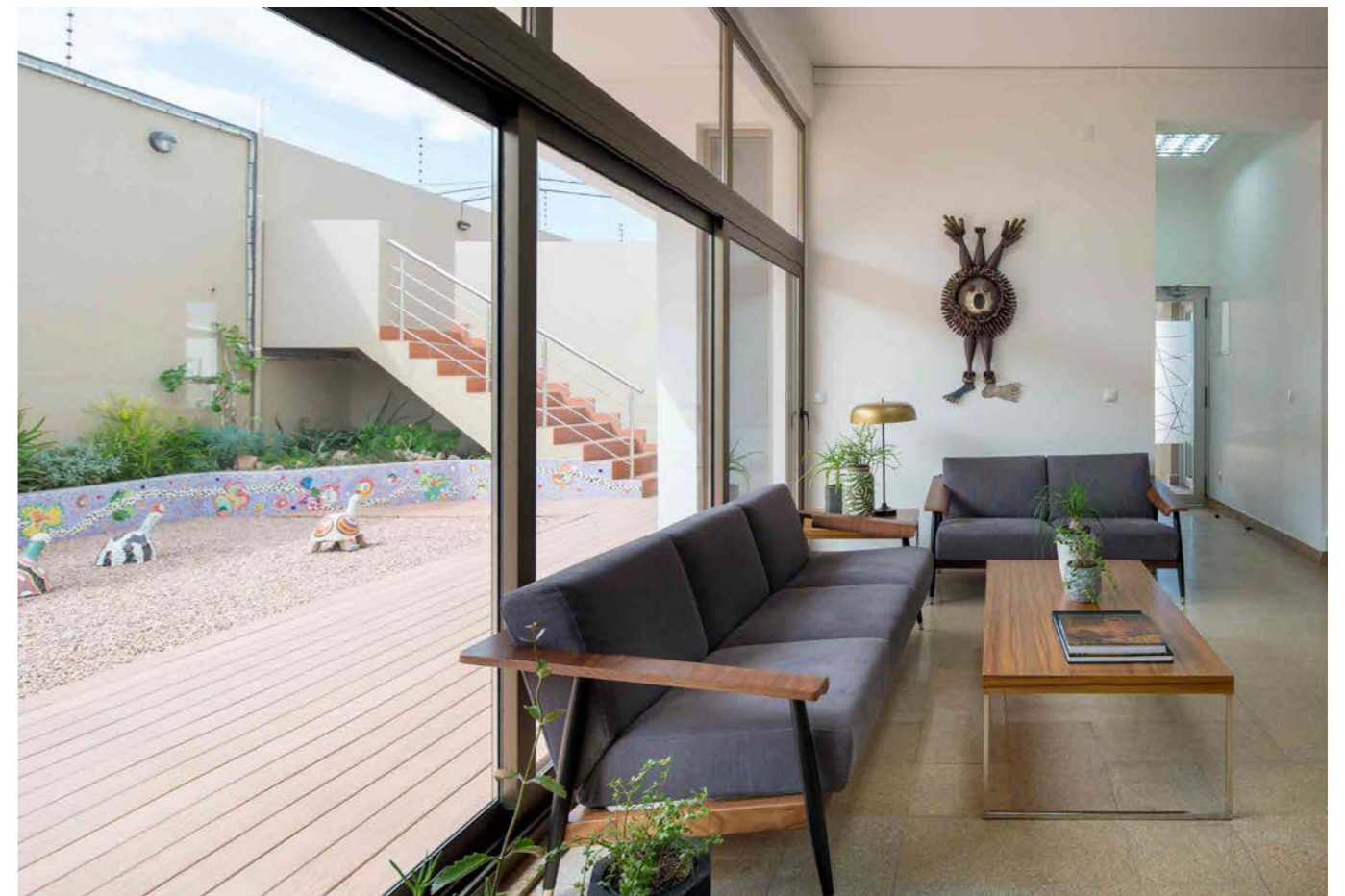

โถงฝ่ายกงสุล

โถงฝ่ายกงสุลที่เตรียมไว้ต้อนรับชาวไทยที่มาติดต่อราชการกับสถานเอกอัครราชทูต มีพื้นที่เชื่อมอยู่กับเคาน์เตอร์รับคำร้องตรวจลงตรา โดยส่วนใหญ่ ชาวไทย จะมาขอรับบริการทำหนังสือเดินทางและบัตรประชาชน จดทะเบียนราษฎรและทะเบียนครอบครัว (ทะเบียนสมรส ทะเบียนเกิด ฯลฯ) อีกทั้งยังมีหน้าที่ให้บริการทำนิติกรรม รับรองเอกสารและลายมือชื่ออีกด้วย

ห้องทำบัตรประจำตัวประชาชน และหนังสือเดินทาง

ห้องเล็กๆ ที่อยู่ติดกับโถงฝ่ายกงสุลคือห้องเฉพาะสำหรับตั้งอุปกรณ์และเครื่องทำบัตรประชาชนตัวประชาชนและหนังสือเดินทาง ที่แยกออกมาเป็นกิจลักษณะ

ห้องพักรับคนไทยตกทุกข์ได้ยาก

ที่อาคารหลังเล็กด้านหลัง ใช้เป็นห้องนอนที่ใช้เป็นห้องพักของคนไทยตกทุกข์ได้ยากในต่างประเทศ แต่หวังว่าห้องนี้จะไม่ต้องถูกใช้สำหรับคนไทยที่เดินทางมาตกทุกข์หรือมีปัญหาที่โมซัมบิกเลย

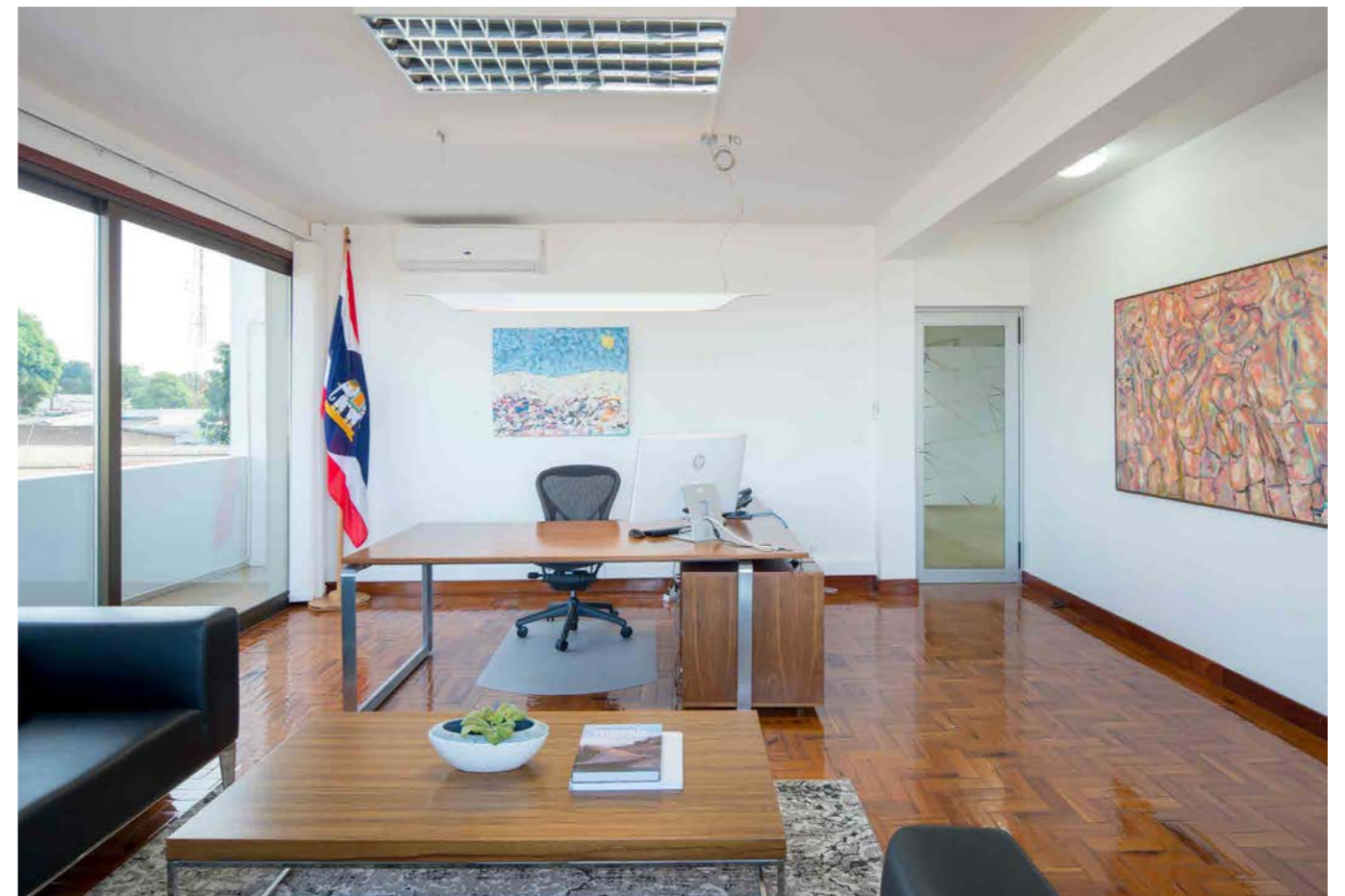

ชั้น 2

ห้องทำงานเอกอัครราชทูต

ห้องทำงานของเอกอัครราชทูต ภาพด้านซ้ายมือเป็นภาพวาดของศิลปินแห่งชาติของโมซัมบิกนาม Malangatana ห้องขนาดกระทัดรัดใช้เป็นทั้งห้องทำงานและห้องรับแขกของเอกอัครราชทูตฯ

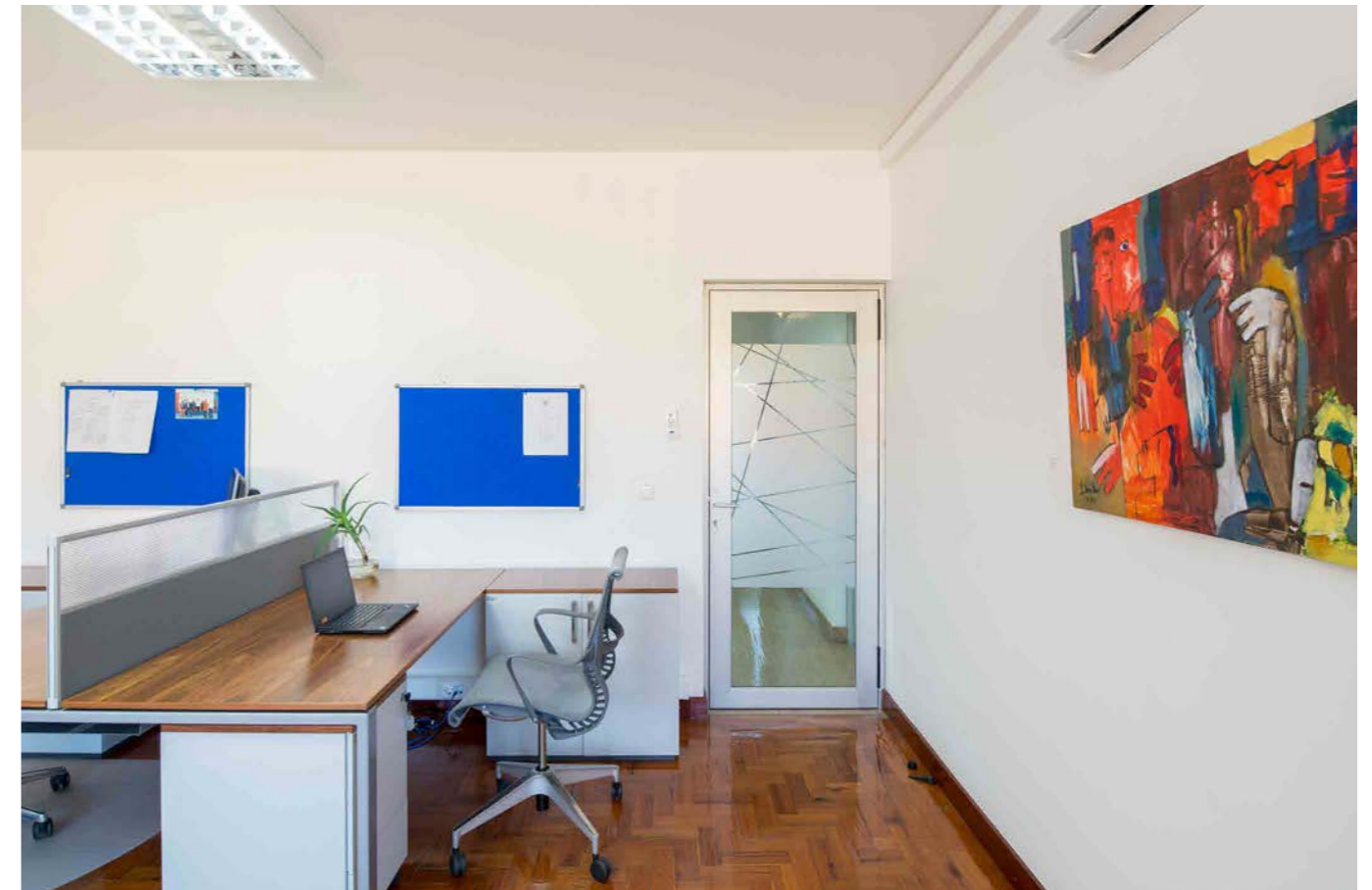
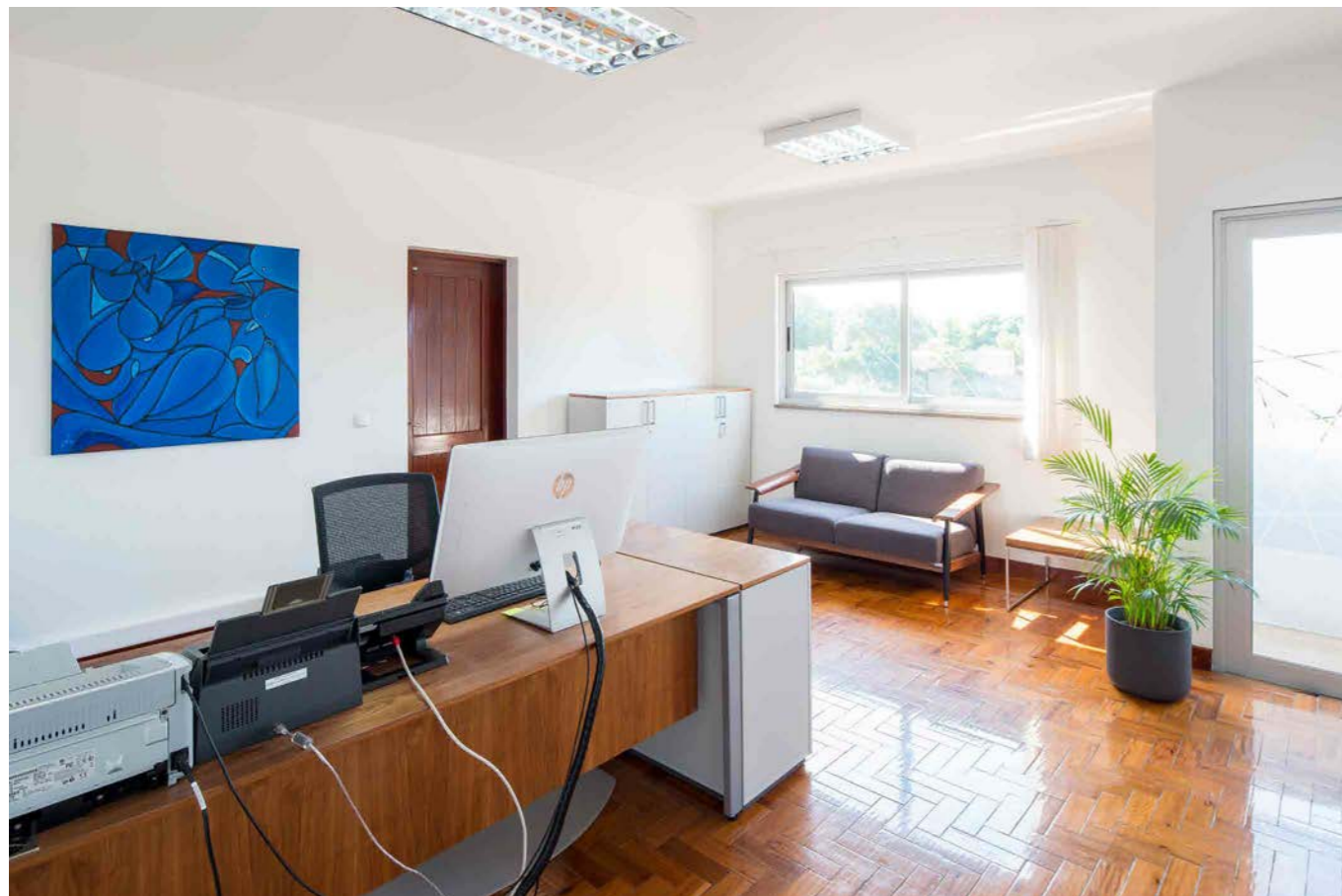

ห้องทำงานของเจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูต

ห้องทำงานของเจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูตฯ ถูกปรับมาจากที่เดิมเป็นห้องนอนและมีห้องน้ำในตัวทุกห้อง ก่อนหน้านี้ในห้องน้ำไม่มีหน้าต่าง แต่เมื่อเป็นห้องทำงาน แสงสว่างจากธรรมชาติเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งทุกห้องประดับด้วย...

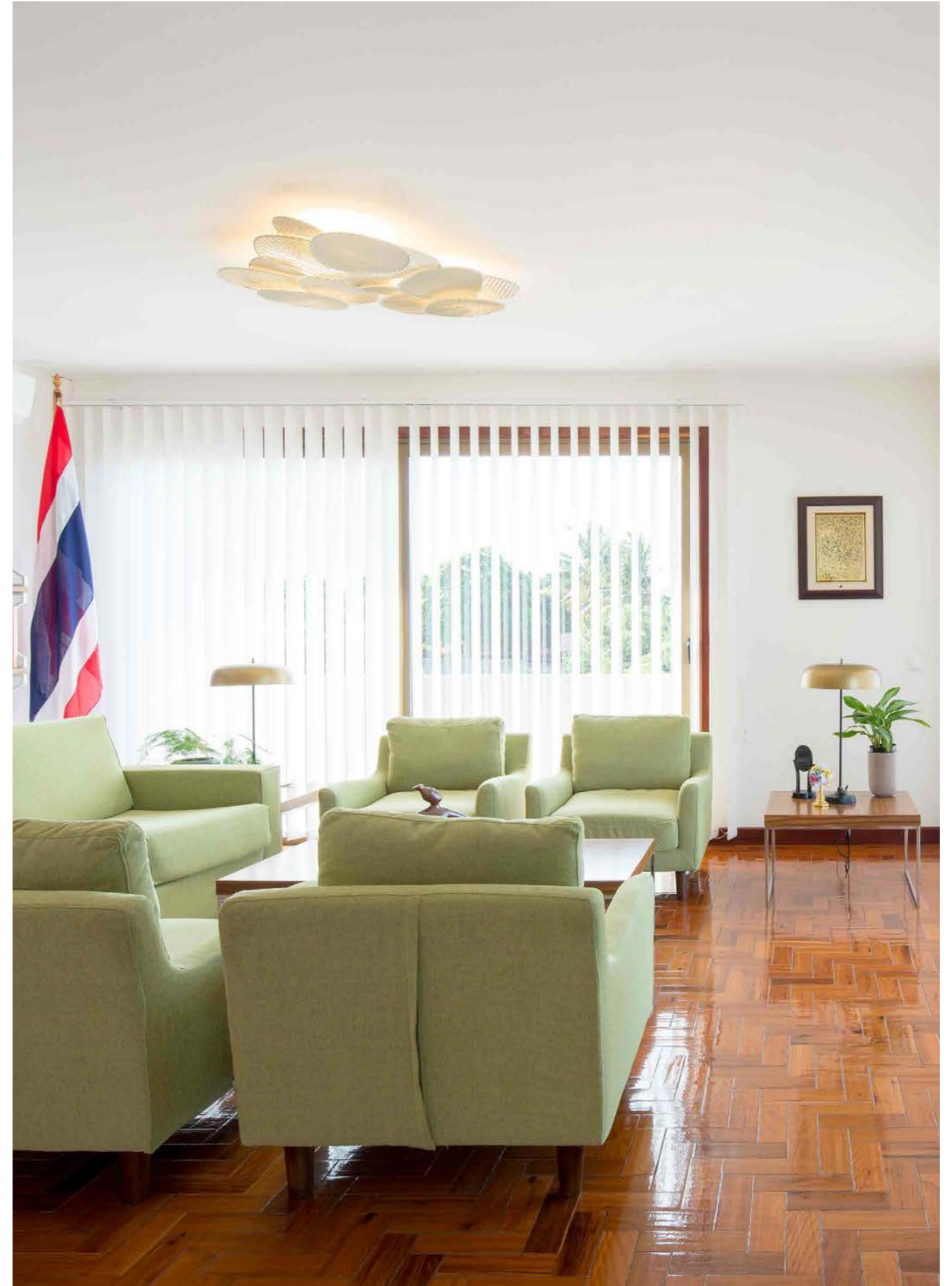

ห้องรับแขกชั้นบน หรือห้องเขียว

“ห้องเขียว” เป็นห้องรับแขกบนชั้นสองของอาคารที่ทำการสถานเอกอัครราชทูต ในที่แรก ห้องนี้ตกแต่งด้วยโซฟาหนังเทียมสีดำชุดเดียวกับห้องอื่นๆ แต่ในที่หลังท่านทูตรัศมีฯ เห็นว่า อาจจะน่าเบื่อเกินไปที่เฟอร์นิเจอร์ดูซ้ำๆ กันไปหมด เราจึงเปลี่ยนโซฟาเป็นโซฟาเขียว รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าเป็นของศิลปินชั้นครูของโมซัมบิกชื่อ Noel Langa วิวจากห้องนี้มองเห็นถนนด้านข้าง และเคยมองเห็นวิวทะเลอยู่ลิบๆ แต่เมื่อไม่นานหลังจากที่สถานเอกอัครราชทูตฯ ย้ายเข้ามายังอาคารแห่งนี้ โรงแรมสูงหลายสิบชั้นก็มาสร้างขึ้นอยู่ด้านหน้าจนปิดวิวทะเลไปหมด

461

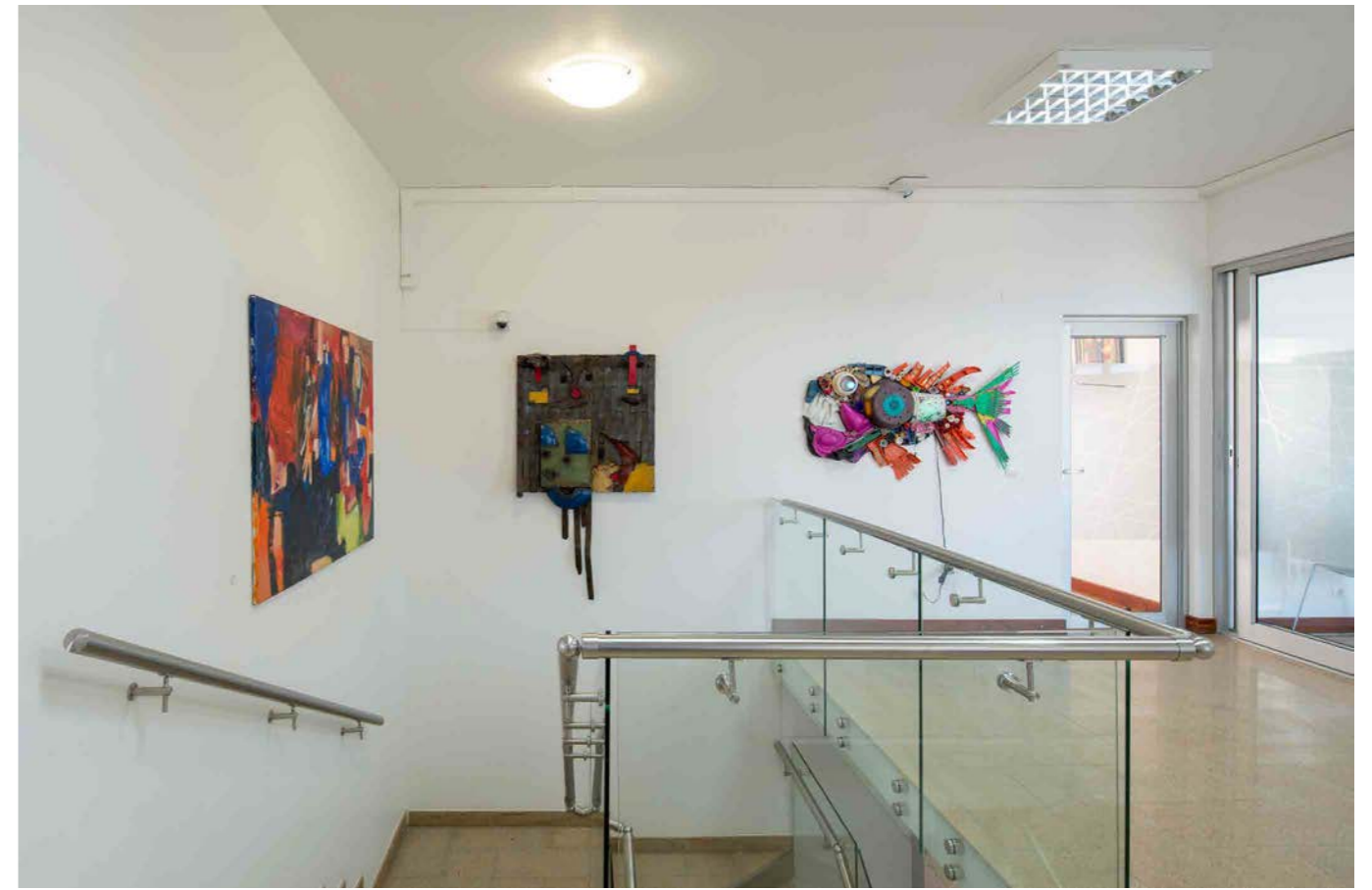

147

ห้องเก็บแฟ้มและห้องถ่ายเอกสาร

ห้องเก็บแฟ้มเอกสารและห้องถ่ายเอกสาร เพื่อไม่ให้มีเอกสารบนโต๊ะทำงานของเจ้าหน้าที่สถานทูตมากเกินไป!!!

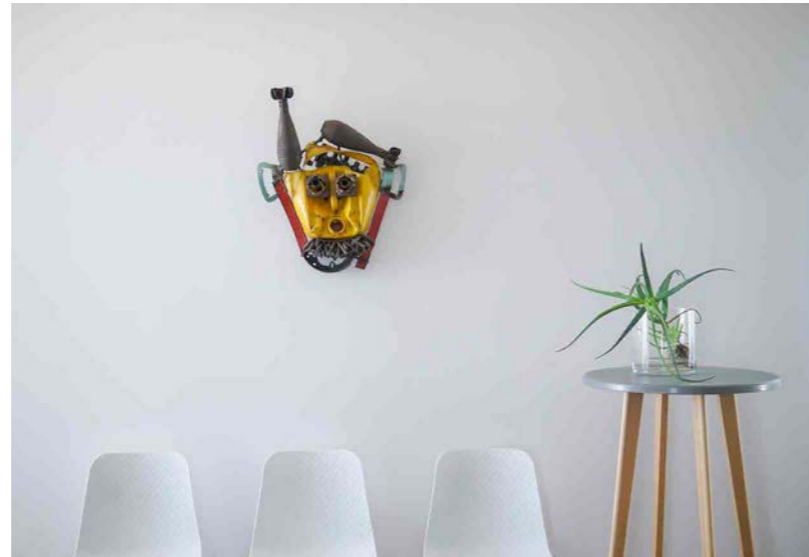

ชั้น 3

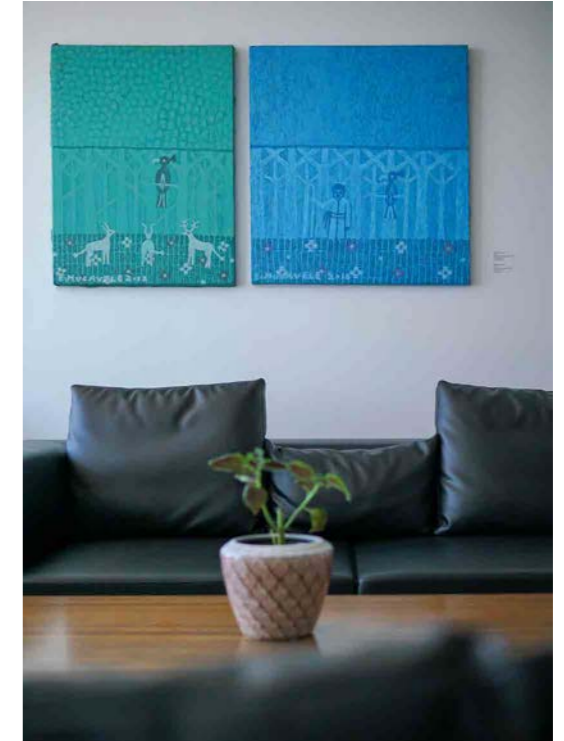
ห้องประชุม

ห้องประชุมขนาด 20 ที่นั่ง ซึ่งเป็นพื้นที่เอนกประสงค์ อีกที่หนึ่งเพราะจะเป็นห้องประชุมขนาดใหญ่ก็ได้ หรือจะใช้เป็นห้องจัดเลี้ยงก็ได้ ภาพสีน้ำมันขนาดใหญ่ ยาว 6 เมตร เป็นภาพที่สถานทูตสั่งให้ศิลปินท้องถิ่น ดาวรุ่งนาม Butcheka เป็นผู้วาด เราหวังว่า ฝีมือจะเบาๆ แต่สีสันทันที่กลมกลืนกับสภาพห้อง น่าช่วยให้ผู้เข้าร่วมประชุม หรือผู้ที่เดินทางมาราชการหรือมาเยี่ยมเยียนเราจากประเทศไทย มองแล้วสบายใจและสมองโลดแล่น

โถงชั้น 3

ที่ชั้นสามของอาคารเป็นพื้นที่รวบรวมงานศิลปะท้องถิ่นของโมซัมบิก ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศได้กรุณาอนุมัติงบประมาณจำนวนหนึ่งเพื่อใช้ในการตกแต่งอาคารใหม่ และเป็นนัยให้เราใช้เป็นเครื่องมือในการทำความรู้จักกับสภาพสังคมและบุคคลในท้องถิ่นให้ได้เร็วที่สุดในเวลาที่เรากลายเป็นสถานทูตเปิดใหม่ แต่ไทยมีผลประโยชน์มหาศาลในประเทศนี้โดยเฉพาะในด้านการลงทุน งานศิลปะด้านซ้ายสุดของภาพเป็นของศิลปินชื่อ Goncalo Mabunda ที่มีชื่อเสียงโด่งดังในระดับนานาชาติ เขานำเศษอาวุธสงครามทั้งระเบิดปืนครก ปืนกล AK47 หรือพลอกกระสุนที่ถูกปลดมาจากสงครามกลางเมือง

ผืนผ้าตรงกลางเป็นงานศิลปะของศิลปินไทย จักกายศิริบุตร ผู้มีผลงานระดับระหว่างประเทศ ที่ได้เดินมาทำงานศิลปะชิ้นนี้ที่กรุงมาปูโตเป็นเวลา 2 อาทิตย์ในช่วงเดือนมกราคม 2561 โดยได้รับแรงบันดาลใจจากท้องถิ่น (ธงชาติไทยผืนแรกที่ถูกชักขึ้นเสาที่หน้าสถานทูตก็เป็นส่วนประกอบหนึ่งของงานชิ้นนี้)

ส่วนงานศิลปะด้านขวเป็นงานแกะสลักไม้ทั้งต้นเป็น
การแสดงของคนที่อยู่ด้านล่างไม่พอใจถึงการกดขี่ของ
บุคคลที่อยู่เหนือกว่า ว่ากันว่า ประธานาธิบดีชามอรา
มาเซล ประธานาธิบดีคนแรกของโมซัมบิก มาเห็น
งานศิลปะแกะไม้ชิ้นนี้ที่เคยตั้งอยู่ที่บ้านของศิลปินที่
เราไปได้งานชิ้นนี้มาเขาก็ชอบใจ ก็เลยสั่งให้ศิลปิน
ทำงานแบบนี้่อีกชิ้นและนำไปตั้งที่ทำการพรรค
FRELIMO พรรครัฐบาลของโมซัมบิก เป็นคู่แฝดกับ
งานศิลปะของสถานทูต

งานศิลปะของศิลปินท้องถิ่นช่วยให้คนไทยที่เดิน
ทางมาที่โมซัมบิกเข้าใจพื้นฐานสภาพสังคม ความคิด
และชีวิตของคนโมซัมบิกได้อย่างรวดเร็ว และเป็น
ประสบการณ์เพลิดเพลินใจ สำหรับพวกเราแล้ว การ
ได้ทำงานท่ามกลางงานศิลปะที่สวยงามช่วยให้
เราคิดออกและสบายใจ

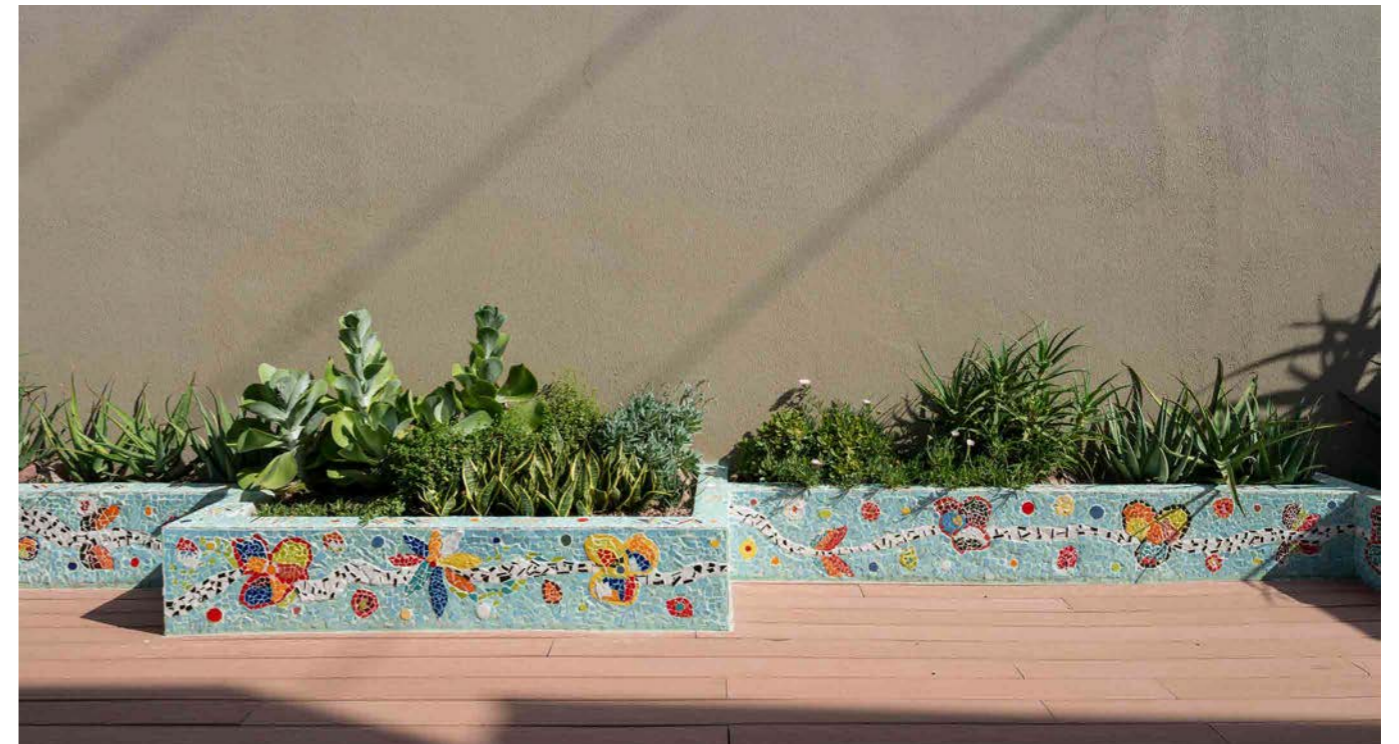

สวน

แต่เดิมบริเวณพื้นที่บริเวณด้านข้างอาคารคือสระว่ายน้ำ แต่ถูกถมให้กลายเป็นพื้นที่ว่างภายในอาคาร ที่ริมกำแพง ทั้งสองฝั่งกันเป็นกระบะปลูกต้นไม้อวบน้ำ (succulents) เช่น พวกว่านหางจระเข้ โป๊ยเซียนหรือพญาไร้ใบ กุหลาบหิน เก่งจีน ฯลฯ ที่คนไทยอาจรู้จักกันดีในฐานะต้นไม้สวยงามของนักสะสมต้นไม้ แต่ต้นไม้ที่สถานทูตส่วนใหญ่เป็นต้นไม้ที่ไม่มีใครสนใจตามริมข้างทาง

ไม้อวบน้ำแบบนี้มีรูปทรงแปลกเป็นที่ต้องสงสัยของผู้มาเยือนแทบทุกคน ในช่วงหลังสงกรานต์จนถึงใกล้ปิดปีงบประมาณในเดือนกันยายน ไม้อวบน้ำชนิดนี้จะออกดอกผลิชอบบานสะพรั่ง แต่งเติมสีสันให้สำนักงานของเราสดใสในเวลาที่เราสถานทูตกำลังงานวุ่นหรือใจพวกเรากำลังเหงาหงอย

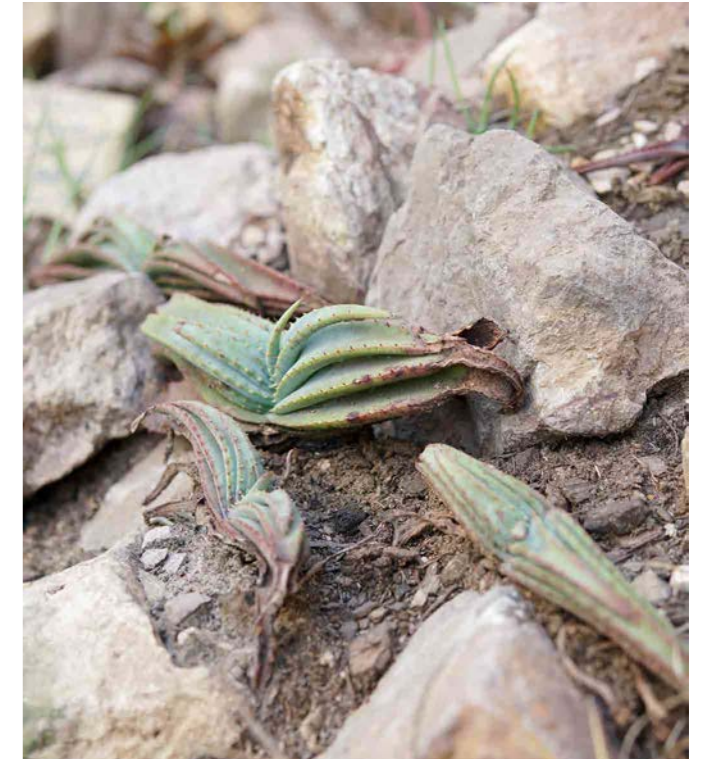
661

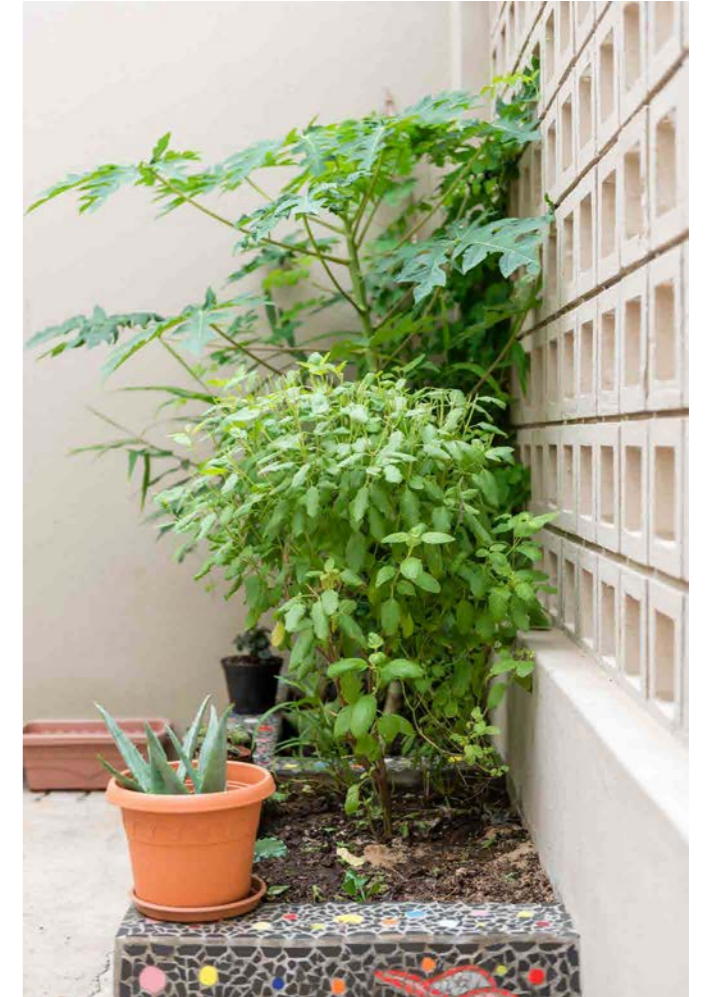

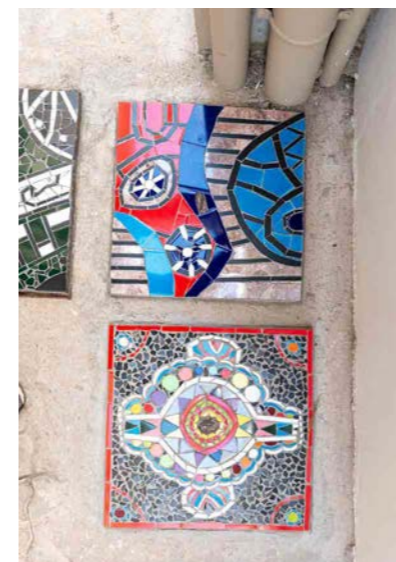
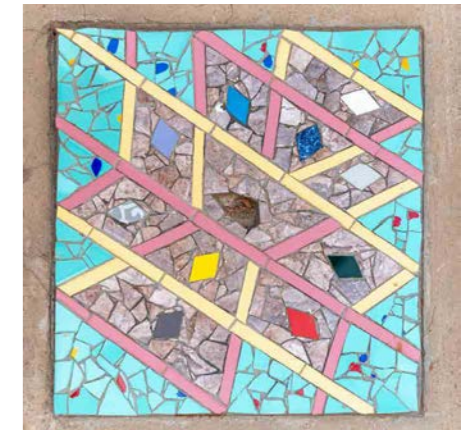
167

ไม้อวบน้ำแบบนี้มีรูปทรงแปลกเป็นที่ต้องสงสัยของผู้มาเยือนแทบทุกคน ในช่วงหลังสงครามจนถึงใกล้ปิดปีงบประมาณในเดือนกันยายน ไม้อวบน้ำชนิดนี้จะออกดอกผลิชอบานสะพรั่ง แต่งเติมสีสันให้สำนักงานของเราสดใสในเวลาที่เราหยุดกำลังงานวุ่นหรือใจพวกเรากำลังเหงาหงอย

ชุมชนรอบสถานเอกอัครราชทูตฯ

อาคารที่ทำการของสถานเอกอัครราชทูตฯ ตั้งอยู่เป็นหลังสุดท้ายของเขตเมืองซีเมนต์ หรือ “Polana Cimento” ที่มีแต่บ้านปูนใหญ่โต ซึ่งอยู่ติดกับชุมชนแออัด หรือ “Polana Caniço” (เขตบ้านมุงจาก / ฟาง ที่มีนัยว่าบ้านแต่ละหลังสร้างขึ้นจากวัสดุราคาถูกและเล็ก) ที่ความเจริญกำลังรุกรานแบบหายใจรดต้นคอ

ถนนสายหลักชื่อ Julius Nyerere ตามชื่อประธานาธิบดีคนแรกของแทนซาเนีย ซึ่งเป็นที่ตั้งของอาคารสำนักงานที่ทำการและทำเนียบเอกอัครราชทูตของสถานทูตต่างประเทศ ตรงข้ามอาคารสถานทูตเป็นโครงการหมู่บ้านจัดสรรที่เพิ่งสร้างหลังจากพวกเขาย้ายเข้ามาทำงานที่สถานทูตไม่นาน แต่ถัดออกไปด้านหลัง ยังเห็นบ้านหลังเล็กของแรงงานผู้มีรายได้น้อยตั้งอยู่กระจุกตัวกันแออัด

เมื่อครั้งเริ่มย้ายมาทำงานอาคารสถานทูตแห่งนี้เมื่อเดือนมีนาคม 2560 ที่ผ่านมา พื้นที่ข้างสถานทูต เคยเป็นดินรกรังเต็มไปด้วยฝุ่นผง พื้นที่ข้างกำแพงด้านหลังมีหญ้าและวัชพืชขึ้นรก ในบางครั้งก็เป็นห้องน้ำของคนที่เดินผ่านไปมา

อิฐตัวหนอนจากงบประมาณเพียงเล็กน้อยของสถานเอกอัครราชทูตฯ ที่แปรเปลี่ยนสภาพดินแดงฝุ่นคลุ้งให้เป็นที่จอดรถเพิ่มอีก 6 คัน และคนในชุมชนด้านหลังยังได้ใช้เป็นทางเดินเข้าออกด้วย จริงๆ แล้ว พื้นที่ครึ่งหนึ่งของพื้นที่ลานจอดรถ / ทางเดินเข้าชุมชนนี้ ก็เป็นส่วนหนึ่งของอาคารที่สถานเอกอัครราชทูตฯ เช่า และได้อนุญาตให้ร้านโชห่วยมาตั้งร้านชั่วคราว ด้วยเนื่องจากร้านนี้อยู่ตรงนี้มาตั้งแต่ก่อนพื้นที่นี้จะเจริญแบบ และยังสามารถช่วยเป็นหูเป็นตาและช่วยดูแลความเรียบร้อยให้สถานเอกอัครราชทูตฯ อีกด้วย

Seeing and Feeling through the Arts

นับได้ว่า ที่อาคารที่ทำการสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมาปูโต มีงานศิลปะร่วมสมัยของท้องถิ่นโมซัมบิกประดับอยู่เป็นจำนวนมาก ในแควตงศิลปะโมซัมบิก พูดกันว่า งานศิลปะของศิลปินคนสำคัญของโมซัมบิกถูกนำมาจัดแสดงและสะสมไว้ที่สถานเอกอัครราชทูตไทยอย่างครบถ้วน

แต่เริ่มเดิมที เมื่อสถานเอกอัครราชทูต ย้ายเข้ามาทำการยังอาคารแห่งนี้ ก็พบว่า อาคารนี้มีผนังใหญ่สีขาวว่างอยู่มาก หากจะตกแต่งให้ครบถ้วนเป็นสถานที่ราชการและสำนักงานในต่างประเทศที่สมบูรณ์ ก็มีความจำเป็นที่จะต้องมีการศิลปะประดับตกแต่งให้เต็มที

ก่อนสิ้นสุตปีงบประมาณ 2561 กระทรวงการต่างประเทศได้อนุมัติงบประมาณส่วนหนึ่งที่เหลือใช้จากการเปิดสถานเอกอัครราชทูต ในการจัดซื้องานศิลปะทั้งของไทยและของโมซัมบิกเพื่อใช้ในการประดับตกแต่งอาคาร

ในขณะที่อาคารทำเนียบเอกอัครราชทูต จะมีการศิลปะโดยศิลปินไทยเป็นส่วนใหญ่ อาคารที่ทำการแห่งนี้ก็จะมีงานศิลปะโดยศิลปินโมซัมบิกเป็นจำนวนมากกว่า หากตบอย่างง่าย ๆ ก็คงเพราะเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดด้วยงบประมาณที่มีอยู่จำกัดและที่ต้องใช้อย่างประหยัดและคุ้มค่า ในการทำให้ผนังและพื้นที่ว่างอยู่มากในตัวอาคารนั้นครบถ้วน

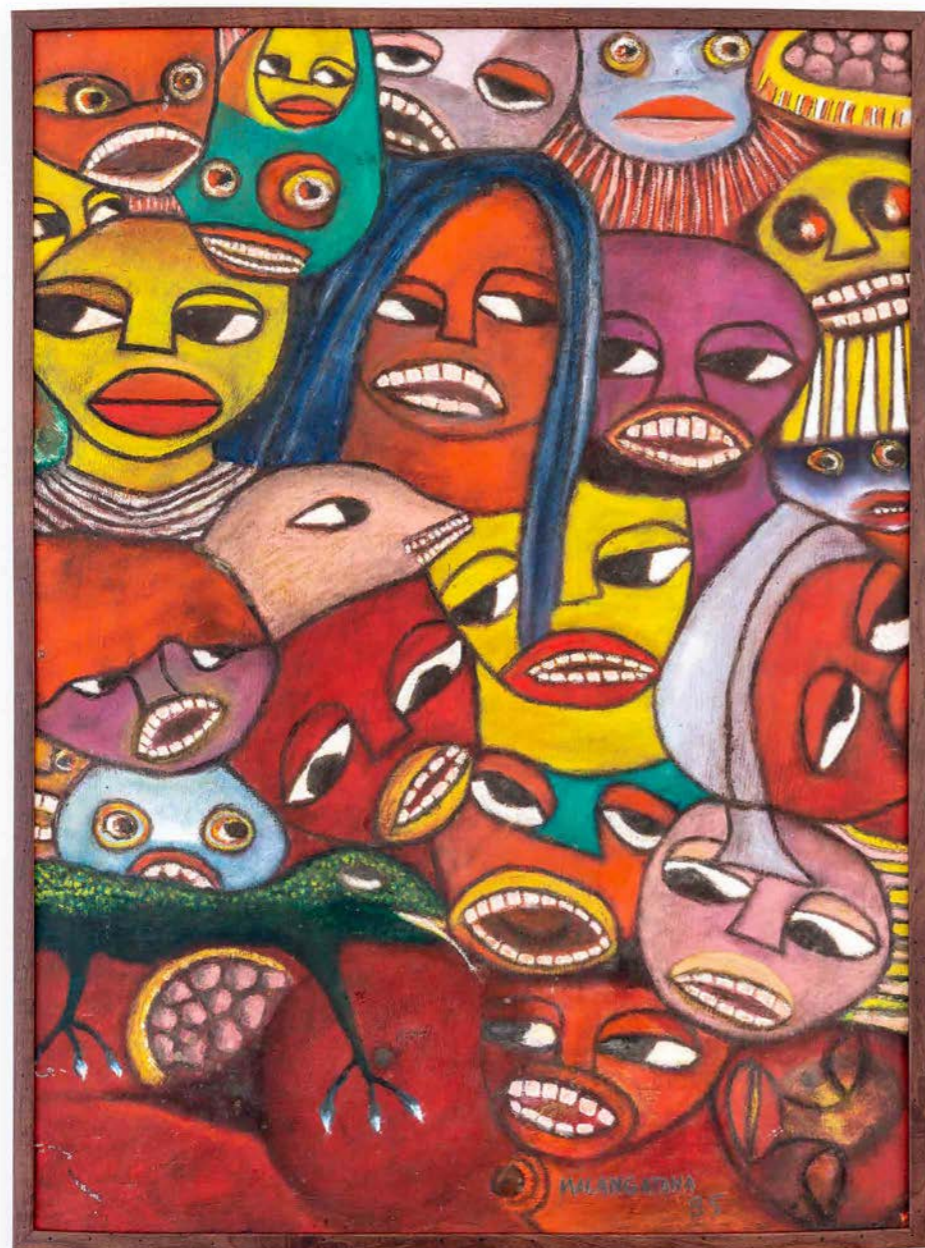
ในอีกทางหนึ่ง งานศิลปะเหล่านี้มีทั้งมูลค่าและคุณค่าที่นับวันยิ่งเพิ่มขึ้นไปเรื่อยๆ งานทุกชิ้นเป็นงานของศิลปินรุ่นใหม่และรุ่นใหม่ของโมซัมบิก ที่มีชื่อเสียงมากในระดับนานาชาติ และหลายคนมีผลงานจัดแสดงอย่างถาวรในพิพิธภัณฑ์ศิลปะของประเทศ มูลค่าทางตัวเลขน่าจะมีมากขึ้นตามการเวลาและกลไกตลาดงานศิลปะ

ไม่ใช่แค่ในเชิงมูลค่า แต่ในทางคุณค่านี้ก็มีอยู่มากและเป็นสิ่งที่สำคัญกว่า

ในฐานะสถานทูตที่เปิดใหม่เพียงปีกว่าๆ การทำความเข้าใจกับประเทศเจ้าบ้านทั้งในด้านประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ความคิดความเชื่อ ล้วนเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะในประเทศไทยมีผลประโยชน์อยู่มาก มีการลงทุนของภาคเอกชนไทยมากที่สุดกว่าแอฟริกาทั้งทวีป และมีมูลค่าเป็นพันล้านดอลลาร์สหรัฐ มากกว่าการลงทุนของไทยในยุโรปหลายประเทศเสียอีก

งานศิลปะเหล่านี้ช่วยได้มาก ช่วยให้พวกเราได้เข้าใจประเทศโมซัมบิกในระยะเวลาอันสั้น และให้เราได้เข้าถึงคนโมซัมบิกอย่างใกล้ชิดผ่านการพูดคุยปฏิสัมพันธ์กับคนในแวดวงศิลปะวัฒนธรรมของโมซัมบิก

หลายครั้ง เมื่อได้พูดคุยกับเพื่อนนักการทูตต่างประเทศ ก็ทำให้มีบทสนทนาที่เกินไปกว่าบทสนทนาซ้ำๆ ที่แสนจำเจในหมู่นักการทูต พวกเราที่สถานเอกอัครราชทูตฯ จึงชวนคุยเรื่องงานศิลปะโมซัมบิกที่สถานเอกอัครราชทูตฯ แทน เพราะเป็นเรื่องแหวกขนบที่เขาตื่นใจและไม่สามารถพบได้ในสถานทูตอื่นๆ

Malangatana Valente Ngwenha (1936-2011)
O Olhar esperado, 1985
Óleo sobre Unitex
84.50 x 62.50 cm

Noel Langa (1938 -)
O Diálogo, 2017
Ácrilico sobre tela
200 x 119.7 cm

Noel Langa (1938 -)
A Festa de Cajú I, 2017
Ácrico sobre tela
105 x 105 cm

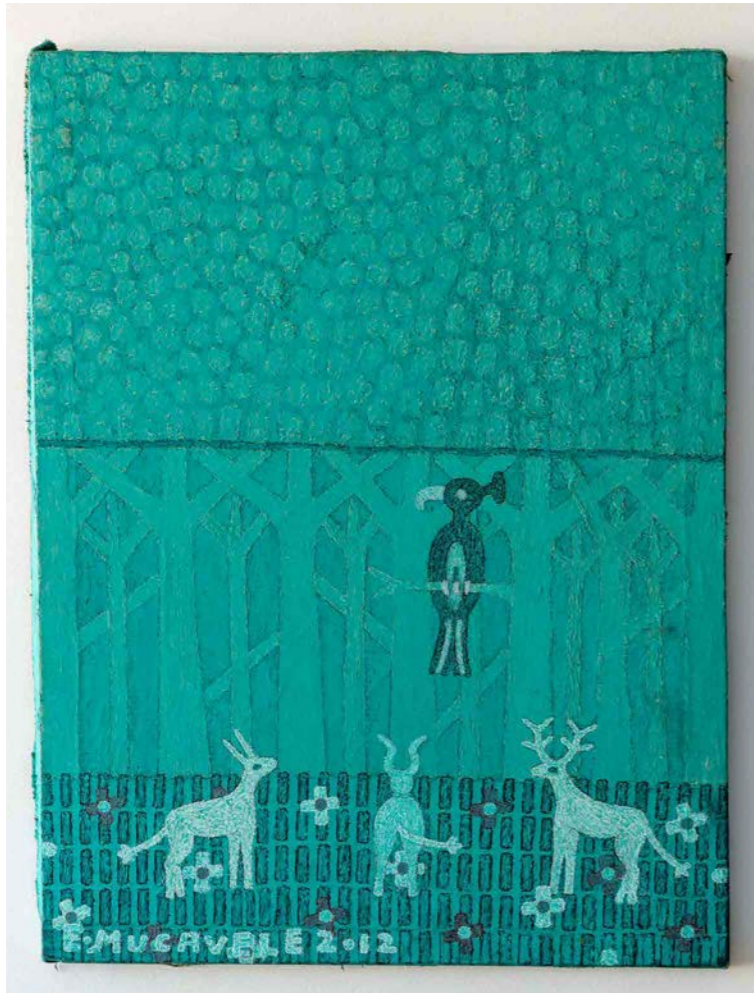
Noel Langa (1938 -)
A Festa de cajú II, 2017
Ácrico sobre tela
100 x 100 cm

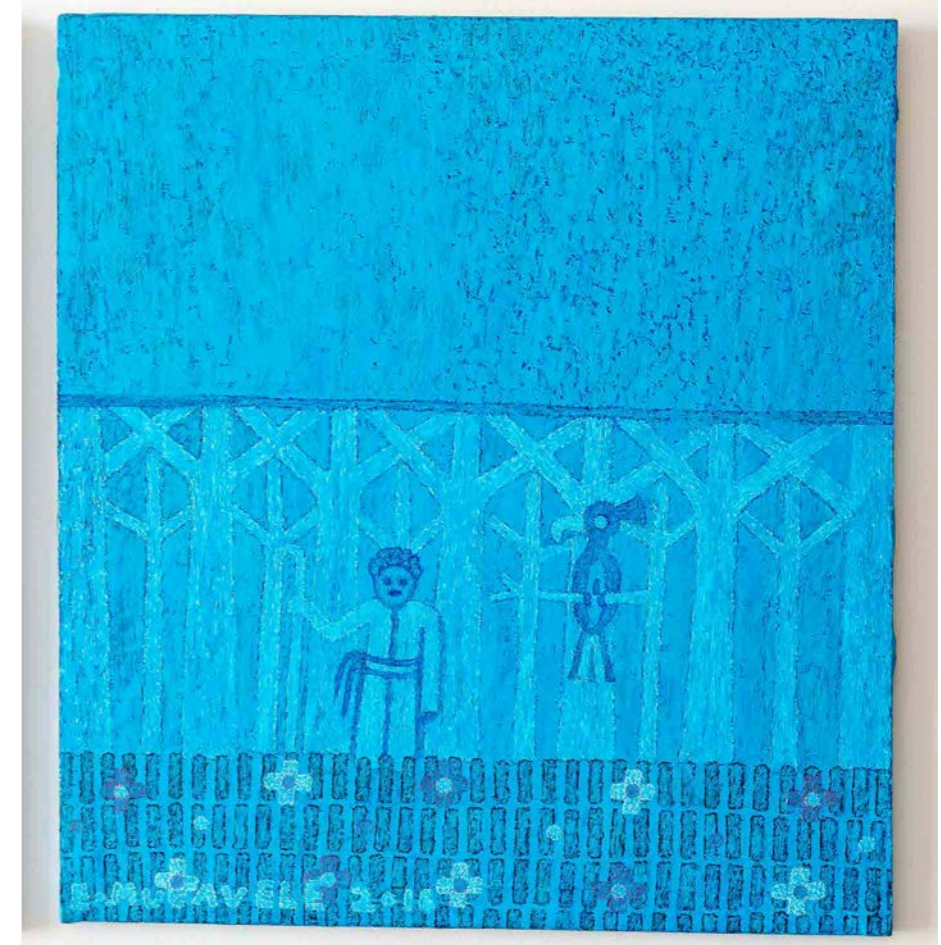
Noel Langa (1938 -)
O Mensageiro, 2017
Ácrilico sobre tela
188 x 130 cm

Noel Langa (1938 -)
Os Pescadores, 2017
Ácrilico sobre tela
190 x 130 cm

Estevão Mucavele (1953 -)
Floresta de Moçambique, 2012
Óleo sobre tela
80 x 63 cm

Estevão Mucavele (1953 -)
Parque de Gorongosa, 2016
Óleo sobre tela
80 x 73cm

Estevão Mucavele (1953 -)
Sem título, 2011
Óleo sobre tela
59.50 x 84 cm

Victor Sousa (1952 – 2017)
Assentamento, 2014
Ácrilico sobre a tela
93.60 x 79cm

Albino Zaqueu Lucas (1944 -)
O Nascimento, 1981
Madeira de Mafurreira
250 x 114 cms.

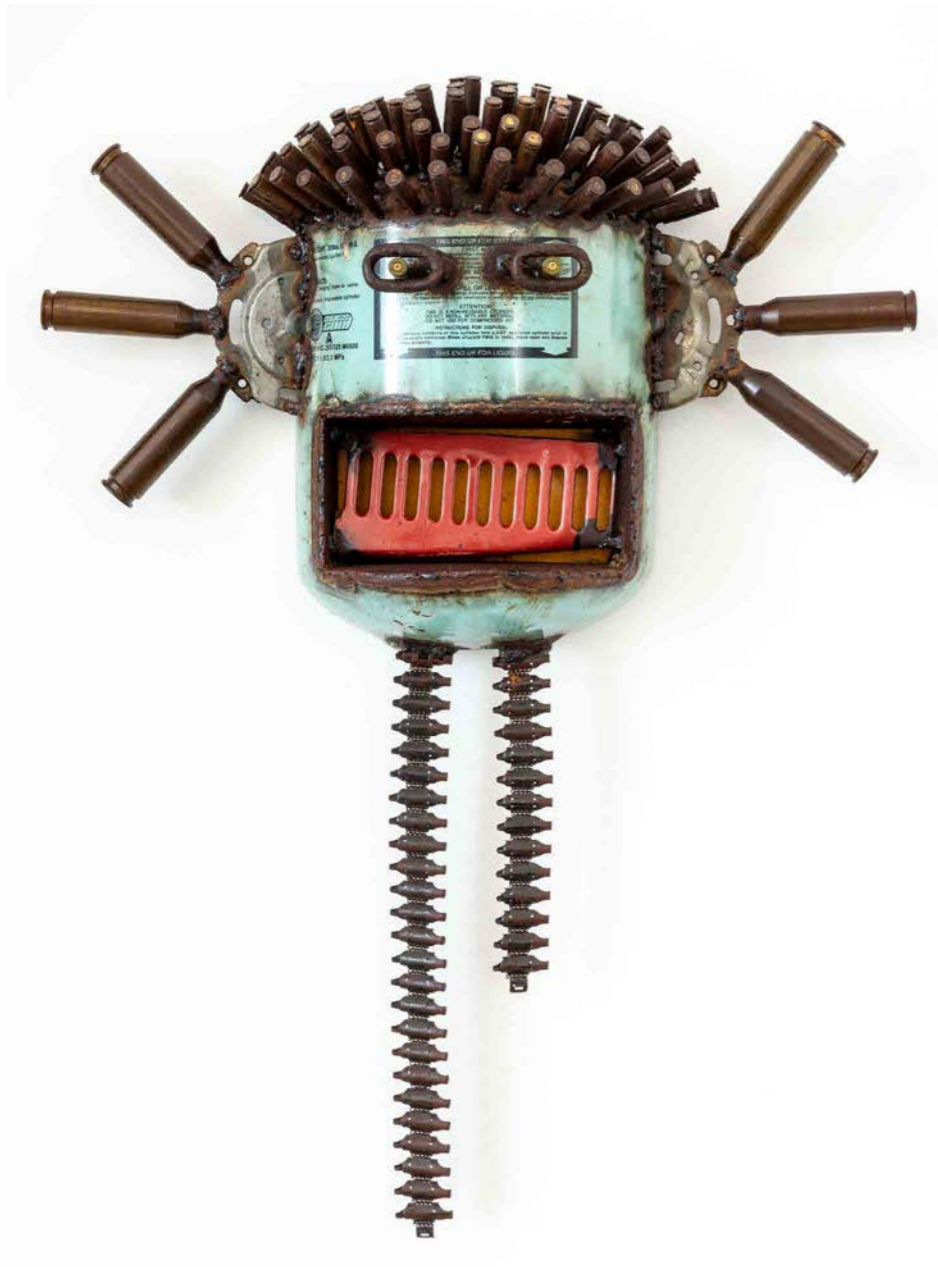
Samate Mulungo (1939 -)
Sem título, 2007
Óleo sobre tela
95 x 75 cms.

Gonçalo Mabunda (1975 -)
O Mundo Dentro de Mim, 2017
Mista
100 x 70 cms.

Gonçalo Mabunda (1975 -)
O Recuperador da Económia, 2017
Mista
85 x 45 cms.

Gonçalo Mabunda (1975 -)
Quando Fico Verde, 2017
Mista
80 x 60 cms.

Gonçalo Mabunda (1975 -)
O Homem das Visões Agradáveis, 2017
Mista
120 x 50 cms.

Gonçalo Mabunda (1975 -)
O Metadramático, 2017
Mista
50 x 50 cms.

Gonçalo Mabunda (1975 -)
O Átipico, 2017
Mista
50 x 40 cms.

Gonçalo Mabunda (1975 -)
O Homem da Lua, 2017
Mista
150 x 120 cms.

Gonçalo Mabunda (1975 -)
O Resultado das Minhas Decisões, 2017
Mista
90 x 90 cms.

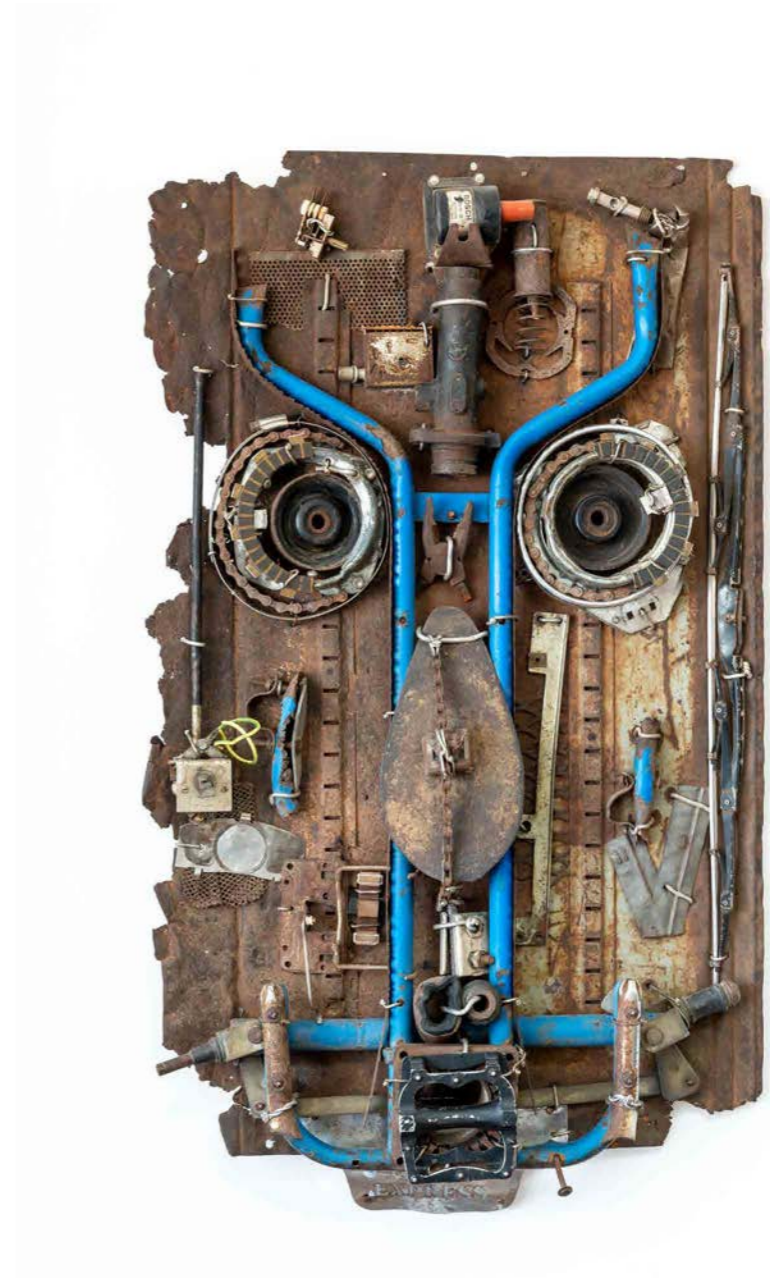
Gonçalo Mabunda (1975 -)
O Trono do Recém Nascido, 2017
Mista
55 x 50 cms.

Manuel Fernando Bata (1958 -)
Os meus sonhos, 2017
Mista
215 x 140 cms.

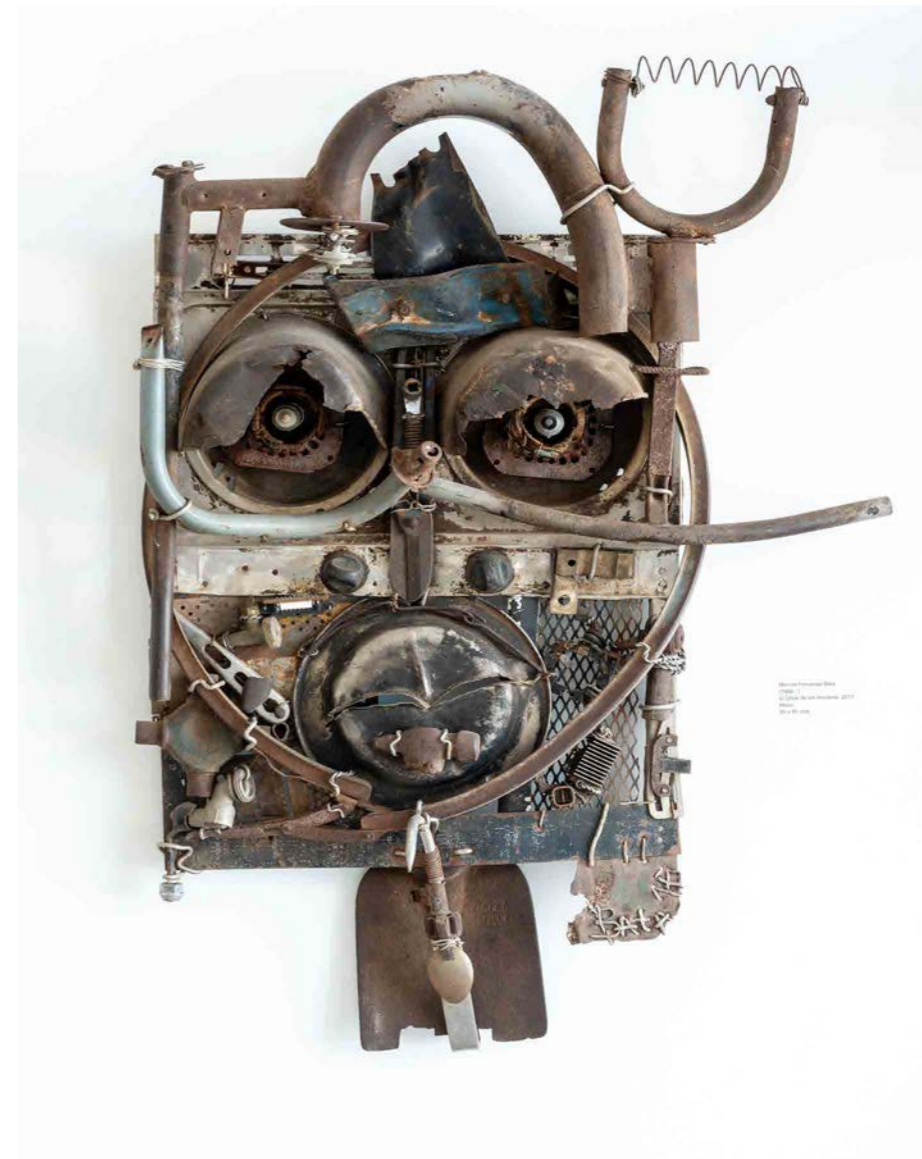
Manuel Fernando Bata (1958 -)
A Chaleira, 2017
Mista
75 x 25 cms.

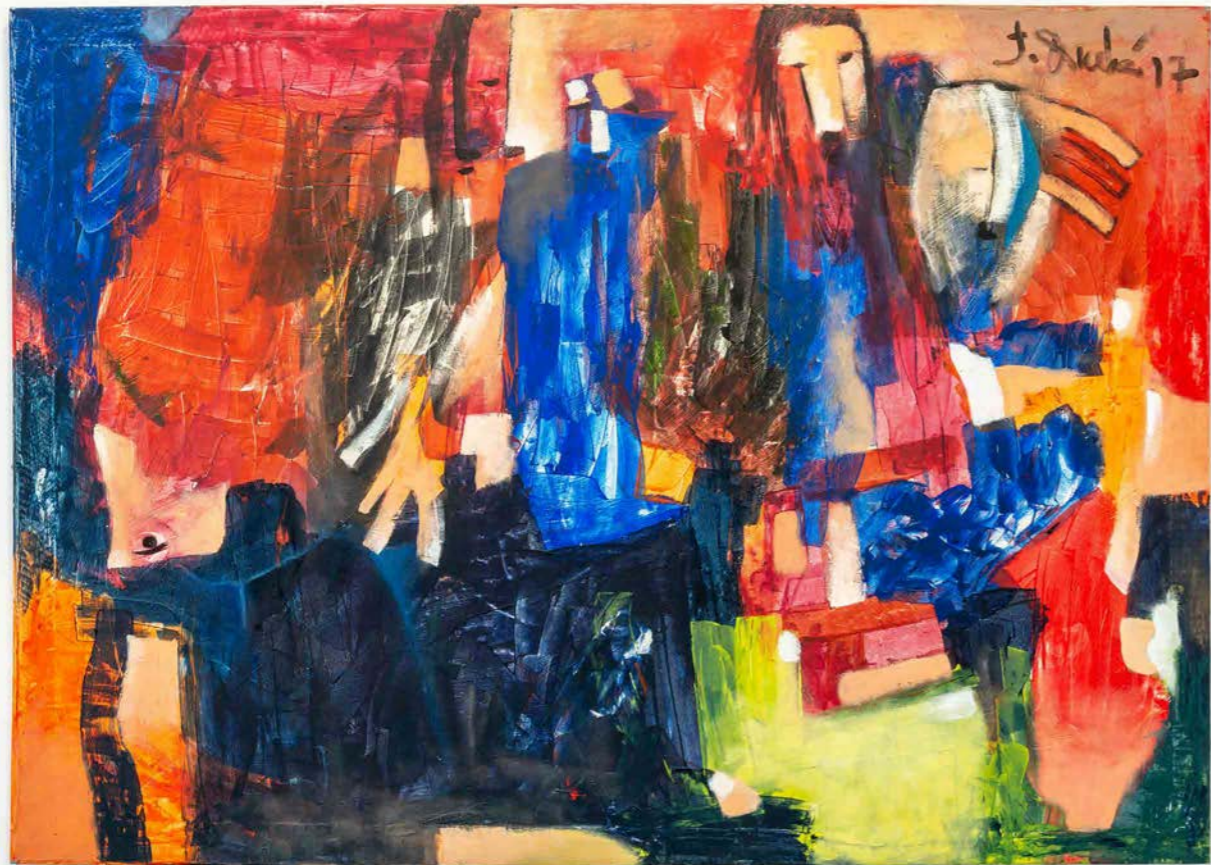
Manuel Fernando Bata (1958 -)
Rei dos Reis, 2016
Mista
95 x 50 cms.

Manuel Fernando Bata (1958 -)
A Humildade é o que nos torna completos, 2016
Mista
115 x 55 cms.

Manuel Fernando Bata (1958 -)
O Olhar de um Inocente, 2017
Mista
95 x 60 cms.

João Paulo Quehá (1975 -)
Sem título, 2017
Mista
150 x 110 cms.

João Paulo Quehá (1975 -)
Sem título, 2017
Mista
120 x 75 cms.

João Paulo Quehá (1975 -)
Sem título, 2017
Mista
152 x 70 cms.

João Paulo Quehá (1975 -)
Sem título, 2017
Mista
100 x 80 cms.

Nelsa Guambe (1987 -)
Tudo Subiu, 2015
Mista
85 x 60 cms.

Nelsa Guambe (1987 -)
Oscilação do Metical, 2015
Mista
85 x 60 cms.

Nelsa Guambe (1987 -)
Kala Rini, 2015
Mista
85 x 60 cms.

Nelsa Guambe (1987 -)
Sem título, 2017
Mista
85 x 60 cms.

Moisés Ernesto Mafuiane Matsinhe "Butcheca" (1978 -)
Jardim Público, 2017
Mista (Ácrilico e carvão sobre tela)
600 x 100 cms.

1181

Moisés Ernesto Mafuiane matsinhe "Butcheca" (1978 -)
Retrato de Quelimane, 2017
Mista (Ácrilico e carvão sobre tela)
260 x 140 cms.

1119

Moisés Ernesto Mafuiane matsinhe "Butcheca" (1978 -)
Brincadeira de Criança, 2017
Mista (Ácrilico e carvão sobre tela)
194 x 80 cms

1201

Moisés Ernesto Mafuiane matsinhe "Butcheca" (1978 -)
Antes, Depois, 2017
Mista (Ácrilico e carvão sobre tela)
180 x 77 cms.

121

Moisés Ernesto Mafuiane matsinhe "Butcheca" (1978 -)
Minha Namorada, 2017
Mista (Ácrilico e carvão sobre tela)
46 x 100 cms.

Moisés Ernesto Mafuiane matsinhe "Butcheca" (1978 -)
Esboço do Atelier do Artista, 2017
Mista (Ácrilico e carvão sobre tela)
350 x 105 cms.

Tayga

Camordino Mustafa Jethá (1977 -)
 Visita ao Templo, 2017
 Mista (psikhelekedana)
 20 x 15 cms.

Camordino Mustafa Jethá (1977 -)
 Banca de Frutas, 2017
 Mista (psikhelekedana)
 20 x 15 cms.

Camordino Mustafa Jethá (1977 -)
 Ayutthaya, 2017
 Mista (psikhelekedana)
 40 x 22 cms.

Camordino Mustafa Jethá (1977 -)
 Sapateiro, 2017
 Mista (psikhelekedana)
 24 x 18 cms.

Camordino Mustafa Jethá (1977 -)
 Muay Thai, 2017
 Mista (psikhelekedana)
 36 x 28 cms.

Camordino Mustafa Jethá (1977 -)
 Ferro Velho, 2017
 Mista (psikhelekedana)
 25 x 12 cms.

Camordino Mustafa Jethá (1977 -)
 Presente dos Monges, 2017
 Mista (psikhelekedana)
 17 x 10 cms.

Camordino Mustafa Jethá (1977 -)
 Mercado Flutuante, 2017
 Mista (psikhelekedana)
 40 x 22 cms.

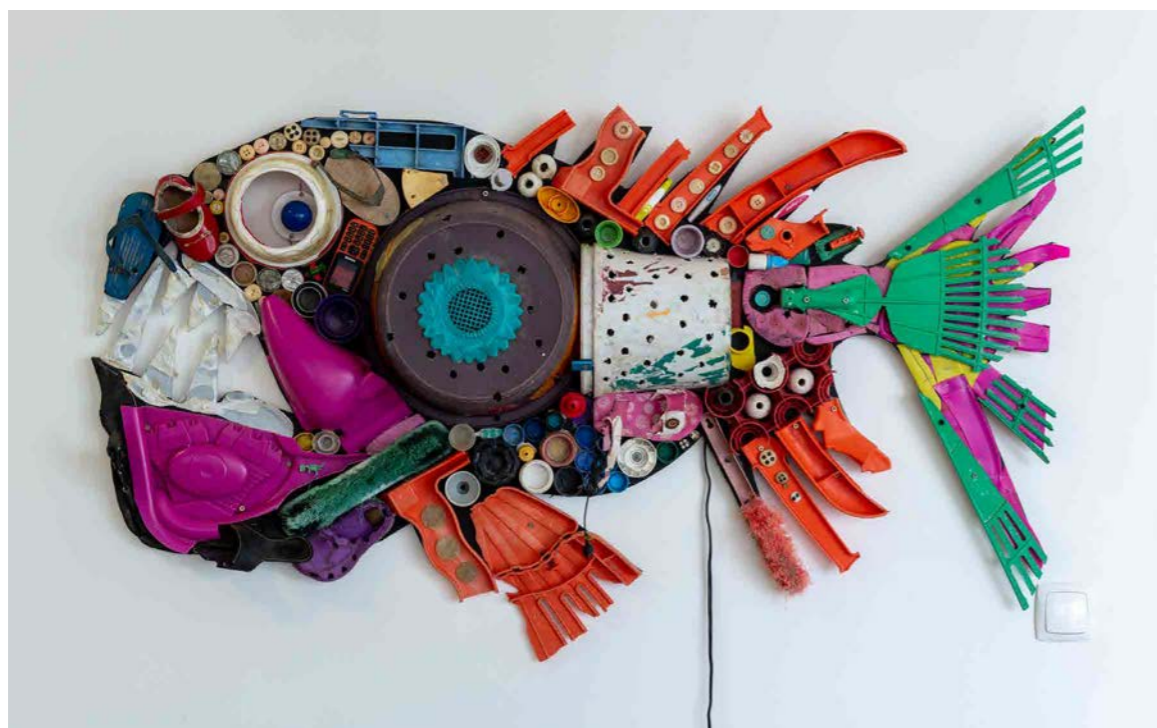

Samuel Arão Djive (1979 -)
A Paisagem, 2017
Mista (Ácrilico sobre tela)
90 x 85 cms.

Filipe Branquinho (1977 -)
O Intervalo, 2014
Fotografia
120 x 90 cms.

Filipe Branquinho (1977 -)
Centro de Formação Fotográfica, Escritório 2014
Fotografia
80 x 60 cms.

Filipe Branquinho (1977 -)
Gurué, 2014
Fotografia

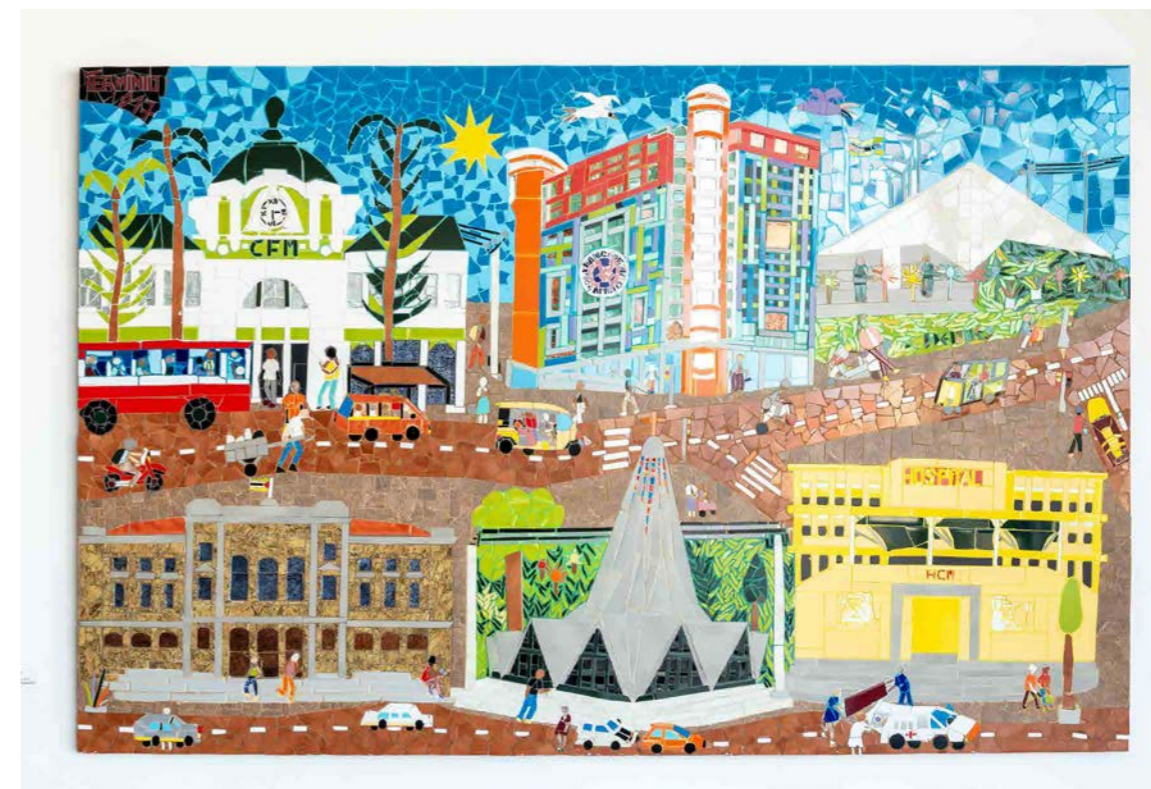
Algy Chaná Alberto de Sá "Chana de Sá" (1983-)
Predador de Plástico, 2017
Assemblagem com plástico reciclado
130 x 80 cms.

Reinata Sadimba (1945 -)
Macondinha Atenciosa, 2018
Cerâmica
22 x 14 cms.

Reinata Sadimba (1945 -)
Mãe de Gêmeos I, 2018
Cerâmica
40 x 32 cms.

Reinata Sadimba (1945 -)
Mãe de Gêmeos II, 2018
Cerâmica
36 x 25 cms.

Reinata Sadimba (1945 -)
 Massai, 2018
 Cerámica
 30 x 18 cms

Jão Termínio Manjate (1981 -)
 Cidade Capital Maputo, 2017
 Mista (Mosaico no Contraplacado)
 185 x 120 cms.

Jão Termínio Manjate (1981 -)
O Mundo Animal Obscuro, 2017
Mista (Mosaico no Contraplacado)
184 x 120 cms.

Jão Termínio Manjate (1981 -)
O Mundo Animal Obscuro, 2018
Mista sobre escultura cimenta
(Mosaico no Contraplacado)

Jakkai Siributr (1969 -)
A Bandeira, 2018
295 x 190 cms.

Embracing Our Neighborhoods

อาคารที่ทำการสถานเอกอัครราชทูตฯ ตั้งอยู่ในย่านที่มีความพิเศษ คือ อยู่บนชายขอบหรือเส้นแบ่งเขตระหว่างย่านผู้มีอันจะกินซึ่งเป็นที่ตั้งของคณะทูต โรงแรม สำนักงาน โรงพยาบาลเอกชน โรงเรียนนานาชาติ ฯลฯ ที่ฝั่งหนึ่ง และอีกฝั่งหนึ่งก็ตั้งอยู่ในย่านของผู้มีรายได้น้อยที่คนท้องถิ่นเรียกว่า Polana Caniço (ซึ่งแปลตรงตัวว่า เขตบ้านฟาง - เพราะในสมัยก่อนกลุ่มแรงงานที่ถูกนำมาจากชนบทให้มาทำงานในเมืองได้รับอนุญาตเพียงให้สร้างเพิงที่พักแบบชั่วคราวอยู่ในเขตนี้และไม่ให้สร้างสิ่งก่อสร้างที่ถาวรด้วยอิฐหินปูน)

แม้จะมีชื่อว่าเป็นอาคารที่ทำการสถานเอกอัครราชทูตฯ ซึ่งมักมากับภาพจำที่เกี่ยวข้องกับความแปลกแยก ความแตกต่าง และระบบรักษาความปลอดภัยที่เข้มงวด แต่ในขณะเดียวกันเราก็ไม่ลืมว่า ที่ทำการสถานเอกอัครราชทูตไทยในกรุงมาปูโต ซึ่งเพิ่งเปิดทำการในประเทศโมซัมบิกได้ไม่นาน ก็ตั้งอยู่บนทางเข้าของเขตชุมชนแออัด ที่มีผู้คนรายได้น้อยเป็นแรงงานในเมืองพำนักพักพิงอยู่หลายหมื่นหลังคาเรือน ที่กำลังถูกความเป็นเมืองแบบเต็มขั้น

ในย่านที่อาคารสถานเอกอัครราชทูตฯ ตั้งอยู่ อาจสังเกตเห็นบ้านมุงหลังคาสังกะสี คู่กับตึกทันสมัยอีกไม่นาน บ้านสังกะสีในชุมชนแออัดเหล่านี้ก็จะถูกทดแทนด้วยตึกรามบ้านช่องโอ้อ่า เพียงไม่นานหลังจากที่สถานเอกอัครราชทูตฯ ย้ายเข้ามายังอาคารแห่งนี้ ก็สามารถเริ่มเห็นความเปลี่ยนแปลงนั้นแล้วอย่างชัดเจน

การเป็นเพื่อนและเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนโดยรอบอาคารที่ทำการสถานเอกอัครราชทูตฯ เป็นสิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นตั้งแต่วันแรกที่ย้ายเข้ามาแล้ว

ช่างทำกระเบื้องที่เคยเป็นลูกมือของศิลปินที่เราให้มาทำกำแพงหน้าสถานเอกอัครราชทูตฯ ก็เป็นคนที่อยู่อาศัยอยู่ในเขตชุมชนด้านหลังนี้เอง เมื่องานของเขาจบลงย่อมก็หมายถึงการที่เขาไม่มีงานทำไปอีกพักใหญ่ แม้ฝีมือเขาจะอ่อนด้อย แต่ด้วยค่าจ้างที่สถานเอกอัครราชทูตฯ จ่ายให้จำนวนไม่มาก เขาก็เต็มใจเป็นแรงงานช่วยถมดิน ปูอิฐตัวหนอน ทำความสะอาดและปรับสภาพดินลูกรังที่พื้นที่ว่างข้างกำแพงด้านข้างและด้านหลังสถานเอกอัครราชทูตฯ ให้ดีขึ้นได้ บางครั้งก็ให้มาช่วยทำกระเบื้องปลูกผักสวนครัวและทำงานกระเบื้องประดับตกแต่งพื้นที่ภายในอาคารสถานเอกอัครราชทูตฯ บ้างเป็นครั้งคราว

การปรับปรุงทางเท้าสำหรับเดินเข้าออกของชุมชนเพื่อให้เพื่อนบ้านใช้สัญจรอย่างสะดวกสบายขึ้น
ยังทำให้สถานเอกอัครราชทูตฯ มีจอดรถเพิ่มเติมอีก 6 คันในทันที

นอกจากจะช่วยปรับปรุงทางเท้าแล้ว สถานเอกอัครราชทูตฯ ยังได้นำเศษกระเบื้องที่เหลือใช้นำมา
ประทับกำแพงปูนเปลือยรอบๆ บริเวณสถานเอกอัครราชทูตฯ ที่ทิ้งร้างให้มีชีวิตชีวา

ที่กำแพงด้านหลังอาคารของสถานทูตคืองานศิลปะที่ผู้คนในชุมชนแออัดและชาวบ้านที่เดินผ่าน
ไปผ่านมาช่วยกันรังสรรค์ขึ้นมาคนละไม้คนละมือ ใครเดินผ่านก็นำก้อนถ่านมาวาดเป็นภาพคน
ตามที่ใจนึก และศิลปินปะกระเบื้องท้องถิ่นก็ค่อยบรรจงนำเศษกระเบื้องมาระบายเป็นสี

คำพูดที่เรียงรายด้านบนคือสุภาษิตคำพังเพยไทยๆ เช่น ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว อย่าสอนจระเข้
ว่ายน้ำ กบอยู่ในกะลา ช้างจับตักแตน น้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า ฯลฯ ที่แปลเป็นภาษาโปรตุเกส
เขียนปะไว้เตือนใจและพูดคุยแลกเปลี่ยนกันกับชาวบ้านที่เดินผ่าน

ในตอนเย็นหรือวันหยุด ลานด้านข้างและด้านหลังกำแพงของสถานเอกอัครราชทูตฯ ก็เป็น
สนามเด็กเล่นให้กับเด็กๆ และเป็นที่นั่งพักผ่อนให้กับชาวบ้านในละแวกนั้น ที่ทางออกนี้เองก็
เป็นจุดนัดหมายและจุดขึ้นรถเมล์ประจำทางที่เพิ่งเปิดให้บริการ ซึ่งแต่เดิมพื้นที่บริเวณนี้เป็น
ดินฝุ่น เป็นหลุมเป็นบ่อ และเป็นบ่อพักน้ำที่ไหลบ่ามาจากที่สูงของทางเทศบาล ที่กรูกรังไปด้วย
หญ้าและเศษขยะ

ในอีกทางหนึ่ง สถานเอกอัครราชทูตฯ ไม่มีการรักษาความปลอดภัยอะไรดีไปกว่าการทำ
ความรู้จักและเป็นเพื่อนกับชาวบ้านที่อยู่อาศัยโดยรอบ

Looking Back From Then On

เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2559 สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมาปูโต ได้เปิดทำการเป็นครั้งแรกที่ กรุงมาปูโต ประเทศโมซัมบิก นับเป็นสำนักงานในต่างประเทศแห่งที่ 96 ของกระทรวงการต่างประเทศ

การจัดหาอาคารที่ทำการสถานเอกอัครราชทูตฯ เป็นหนึ่งภารกิจแรกๆ ที่จะต้องดำเนินการ ก่อนหน้านั้น กระทรวงการต่างประเทศได้จัดส่งคณะสำรวจที่ประกอบด้วยข้าราชการระดับสูงทั้งจาก ภายในและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงบประมาณ สำนักงาน ก.พ. เดินทางมาสำรวจ พื้นที่และสภาพบ้านเมืองครั้งแรกในเดือนมิถุนายน 2558 และอีกครั้งในเดือนเมษายน 2559 เพื่อเตรียมการในทุกด้านเพื่อเปิดสำนักงานให้ได้ภายในปีงบประมาณ 2559

คณะสำรวจที่ได้เดินทางมาทั้งสองครั้งเห็นพ้องกันว่า “อาคารบ้านแฝด” ที่เดิมเจ้าของประสงค์ จะก่อสร้างเป็นบ้านพักสำหรับให้เจ้าจำนวนสองหลัง มีความเหมาะสมกับการเป็นที่ตั้งของ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมาปูโต

อาคารนี้เมื่อนำมาเชื่อมต่อกันแล้ว ก็น่าจะมีขนาดพื้นที่ใช้สอยกว้างขวางพอสำหรับเป็นสำนักงาน แม้จะตั้งอยู่ในเขตเมืองที่ขยายเข้ามาในเขตชุมชน Polana Caniço ซึ่งเป็นย่านที่พักของผู้มี รายได้ต่ำ แต่ความเจริญและเขตเมืองใหม่กำลังรุกคืบเข้ามา จนถือเป็นย่านที่รู้จักกันในชื่อ Sommerschield 2 และถนนสายหลักของเมืองก็เพิ่งตัดผ่าน และอยู่ใกล้เคียงกับที่ตั้งของที่ทำการ และทำเนียบของคณะทูตต่างประเทศต่างๆ ในกรุงมาปูโต

การจัดและปรับปรุงตัวอาคารให้ตอบสนองภารกิจทุกด้านของสถานทูต รวมทั้งควรมีความ สง่างามเป็นหน้าเป็นตาของประเทศไทย ก็มีความสำคัญพอๆ กับการจัดหาที่ตั้งที่เหมาะสม การ ออกแบบพื้นที่ใช้สอยใหม่และการปรับปรุงโครงสร้างอาคารบางส่วน ตลอดจนการตกแต่งภายใน และภายนอกจึงเป็นอีกหนึ่งภารกิจสำคัญ

ในที่สุดในเดือนมีนาคม 2560 สถานทูตไทยแห่งแรกในกรุงมาปูโตก็เสร็จเรียบร้อยลงเมื่อเวลา
ล่วงเข้ามาในปีที่สอง หลังจากที่ใช้สำนักงานของบริษัท ปตท.สผ.สำนักงานโมซัมบิก ที่เอื้อเพื่อ
ให้ใช้ที่ทำการชั่วคราวเป็นระยะเวลากว่า 10 เดือนนับจากที่สถานเอกอัครราชทูตฯ เป็นทำการ
เป็นวันแรก

หนึ่งปีผ่านไป น่าดีใจยิ่งคนท้องถิ่นได้บอกเล่าสู่กันว่า อาคารที่ทำการสถานทูตไทยที่กรุงมาปู
โต จัดว่าเป็นอาคารที่ทั้งตั้งอยู่โดดเด่น ดูสวยงาม และมีเอกลักษณ์ ผู้คนเดินถนนใช้ตัวอาคารเป็น
จุดหมายสำหรับนัดพบ และใช้เป็นชื่อเรียกป้ายรถเมล์สายใหม่ที่เพิ่งเปิดให้บริการ

การจัดตั้งอาคารที่ทำการของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมาปูโต แห่งนี้เต็มไปด้วยเรื่องราว
และความตั้งใจของคนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อทำให้เป็นอาคารที่พร้อมสรรพ ให้สามารถ
เป็นตัวแทนของคนไทยและประเทศไทยในยุคใหม่ได้อย่างครบถ้วนและสมบูรณ์ที่สุด

Over a millennia ago, long before the arrival of the Europeans and colonialism, the
peoples of the Indian Ocean – Africans and Asians – were already connected through
means of migration and trade. The Horn of Africa is believed to be the place where
homo sapiens originated. From there, people migrated to Arabia and then to Asia. 3.

“Connected through Movement” - during the first millennium C.E., the Austronesian
people migrated between the southern coasts of Asia and Africa. The legacy of this
move Glass and ceramic beads became the main currency for the trading system in
present-day northern Mozambique, where the traders were predominantly Arab and
Indian. Beads were such an important currency that during the

Over a millennia ago, long before the arrival of the Europeans and colonialism, the
peoples of the Indian Ocean – Africans and Asians – were already connected through
means of migration and trade. The Horn of Africa is believed to be the place where
homo sapiens originated. From there, people migrated to Arabia and then to Asia. 3.

“Connected through Movement” - during the first millennium C.E., the Austronesian
people migrated between the southern coasts of Asia and Africa. The legacy of this
move Glass and ceramic beads became the main currency for the trading system in
present-day northern Mozambique, where the traders were predominantly Arab and
Indian. Beads were such an important currency that during the

Over a millennia ago, long before the arrival of the Europeans and colonialism, the
peoples of the Indian Ocean – Africans and Asians – were already connected through
means of migration and trade. The Horn of Africa is believed to be the place where
homo sapiens originated. From there, people migrated to Arabia and then to Asia. 3.

“Connected through Movement” - during the first millennium C.E., the Austronesian
people migrated between the southern coasts of Asia and Africa. The legacy of this
move Glass and ceramic beads became the main currency for the trading system in
present-day northern Mozambique, where the traders were predominantly Arab and
Indian. Beads were such an important currency that during the

เมื่อเดือนมิถุนายน 2558 กระทรวงการต่างประเทศได้ส่งคณะสำรวจมาที่กรุงมาปูโตเป็นครั้งแรก ซึ่งนอกจากจะประกอบด้วยข้าราชการจากกระทรวงการต่างประเทศแล้ว ผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น สำนักงาน ก.พ. กรมบัญชีกลาง สำนักงาน ก.พ.ร. และสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน โดยคณะเห็นว่า ควรเช่าบ้านแฝดหลังนี้เป็นอาคารที่ทำการฝั่งหนึ่งและเป็นทำเนียบเอกอัครราชทูตอีกฝั่งหนึ่ง

Over a millennia ago, long before the arrival of the Europeans and colonialism, the peoples of the Indian Ocean – Africans and Asians – were already connected through means of migration and trade. The Horn of Africa is believed to be the place where homo sapiens originated.

1641

165

ในเดือนเมษายน 2558 กระทรวงการต่างประเทศได้ส่งคณะข้าราชการมาสำรวจสภาพพื้นที่กันอีกครั้ง ในครั้งนี้ อาคาร “บ้านแฝด” ก็ใกล้ก่อสร้างเสร็จแล้ว และคณะสำรวจเห็นว่า ควรเช่าอาคารทั้งสองหลัง และนำมาปรับปรุงให้เป็นที่ทำการแต่อย่างเดียวเนื่องจากค่าเช่าอาคารได้ลดลงอย่างมากเพราะสภาพเศรษฐกิจภายในของประเทศโมซัมบิกที่ถดถอย

Over a millennia ago, long before the arrival of the Europeans and colonialism, the peoples of the Indian Ocean – Africans and Asians – were already connected through means of migration and trade. The Horn of Africa is believed to be the place where homo sapiens originated.

1681

ด้านหน้าของสถานเอกอัครราชทูตฯ ตั้งอยู่บนถนนสายใหม่เพิ่งทำเสร็จไม่นาน แต่รอบเขตกำแพงด้านหลังยังเป็นดินลูกรัง อยู่ติดกับเขตโปลานาคานิซู ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของชาวบ้านรายได้น้อย

In front of the Embassy lies a newly-paved road. Nevertheless, dirt alleys and houses of the low-income were adjacent.

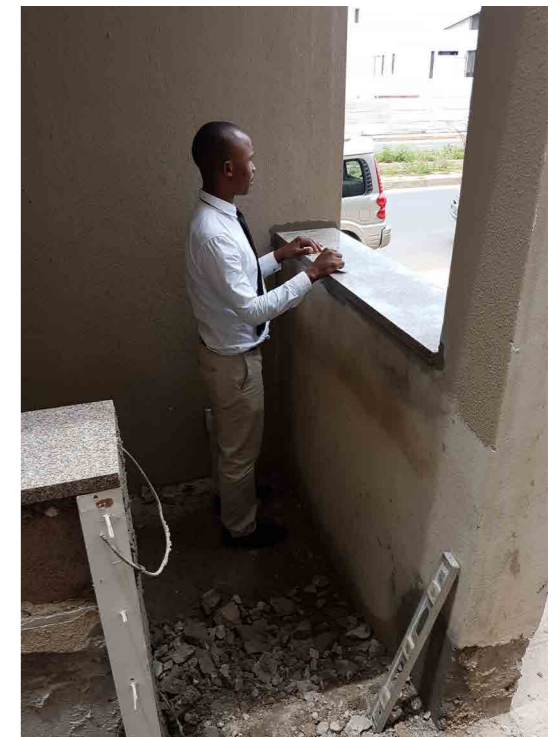

169

02

สระว่ายน้ำถูกถมไปเพราะไม่มีความจำเป็นและมีค่าใช้จ่ายสูงในการบำรุงรักษา กำแพงถูกทุบทิ้งเพื่อเชื่อมอาคารทั้งสองหลังเข้าด้วยกันจนเกิดเป็นพื้นที่ใช้สอยเพิ่มเติม เช่น ห้องประชุมขนาด 20 ที่นั่ง ห้องครัวถูกปรับให้เป็นที่ทำการของฝ่ายกงสุล และโรงจอดรถด้านหนึ่งปรับให้เป็นป้อมยามและห้องน้ำสำหรับพนักงาน

การปรับปรุงบ้านพักให้เป็นอาคารที่ทำการสำนักงาน นับเป็นสิ่งที่ท้าทายยิ่ง โดยเฉพาะเมื่อไม่ได้มีส่วนร่วมกับการออกแบบตั้งแต่แรก โชคดีอย่างยิ่งที่คณะสำรวจของกระทรวงการต่างประเทศทั้งสองคณะต่างเห็นตรงกันว่า อาคารแห่งนี้มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ที่สุด ทั้งขนาดของพื้นที่ใช้สอยและที่ตั้งซึ่งอยู่ในเขตเมืองที่ความเจริญกำลังรุกคืบเข้ามา

A task of transforming a building that initially designed as a house into a chancery of the embassy is a challenging task. Fortunately, both of the fact-finding missions of the Ministry were in agreement that this soon-to-be-finished building is the most appropriate and feasible one, both in terms of availability of space and the location in the soon-to-be-developed neighbourhood.

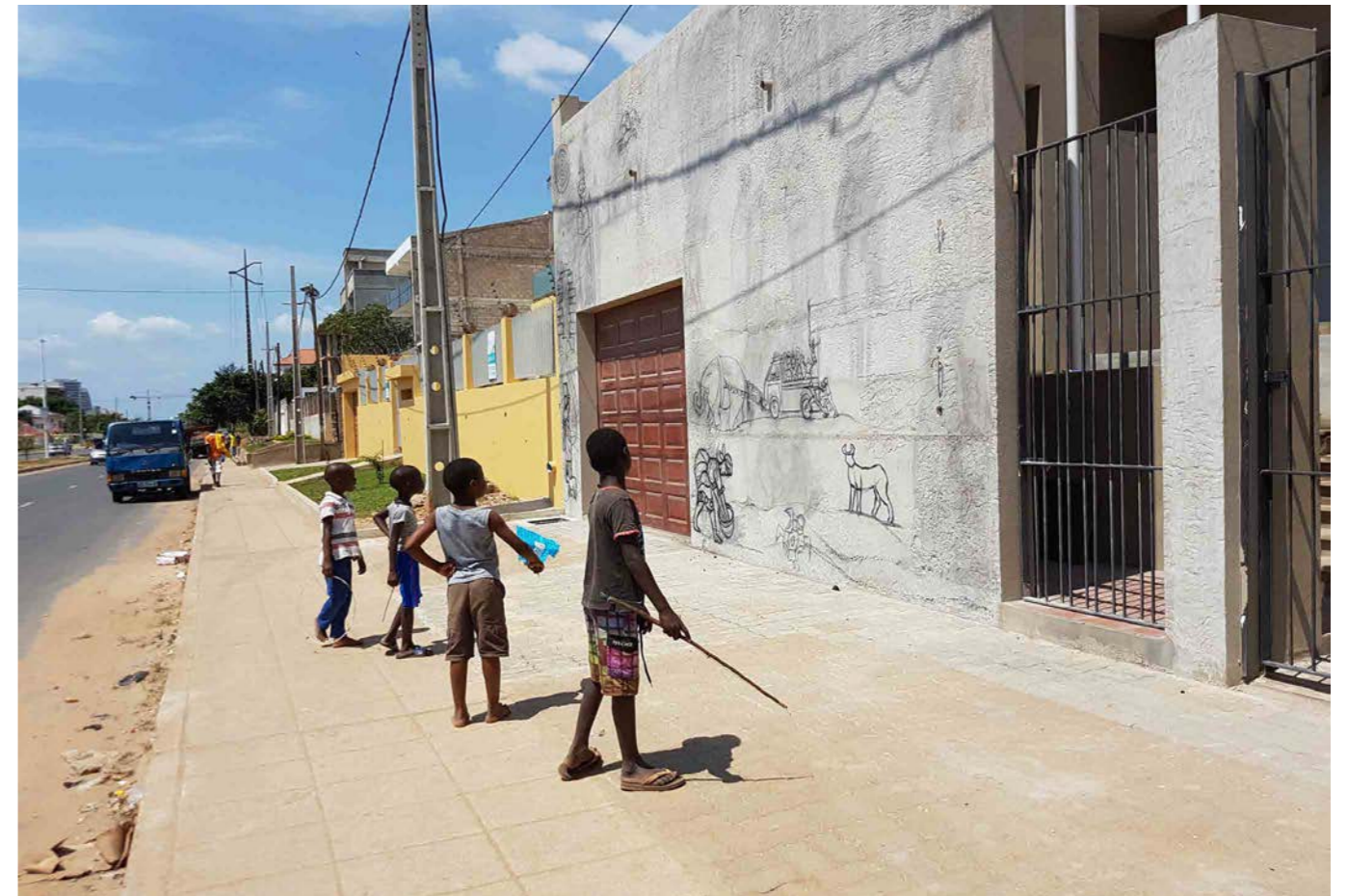

1761

กำแพงสูงใหญ่ด้านหน้าอาคารที่จะเช่าเป็นที่ทำการ
สถานเอกอัครราชทูตฯ ทำให้ตัดขาดจากภายนอกและ
ดูไม่เป็นมิตรเอาเสียเลย งานกระเบื้องตัดหรือ “โมเสก”
จึงช่วยมาช่วยแก้ปัญหานี้ได้ดี อีกทั้งยังเข้ากับงานศิลปะ
ในที่อื่นๆ ของกรุงมาปูโตที่มีกระเบื้องตัดปะอยู่บนกำแพง
อยู่หลายแห่ง ศิลปินรุ่นใหม่อย่าง Samuel Djive และ
สมัครพรรคพวกของเขาจึงมาช่วยกันทำงานกระเบื้อง
ใหญ่ของสถานเอกอัครราชทูตฯ ที่บอกเล่าเรื่องราวและ
การเชื่อมโยงกันระหว่างไทยและโมซัมบิก

177

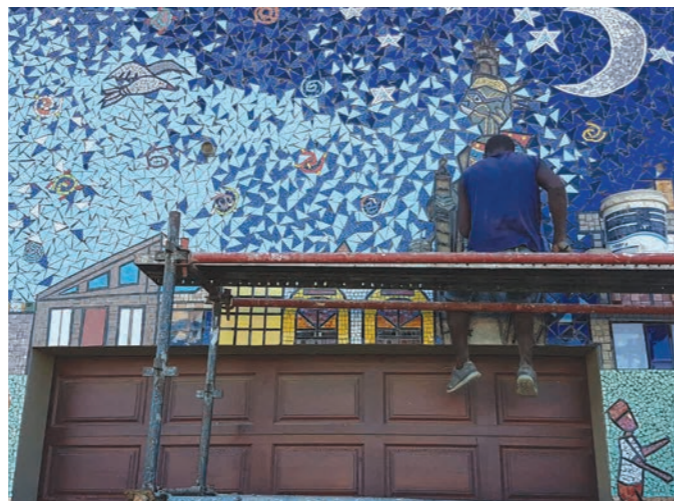
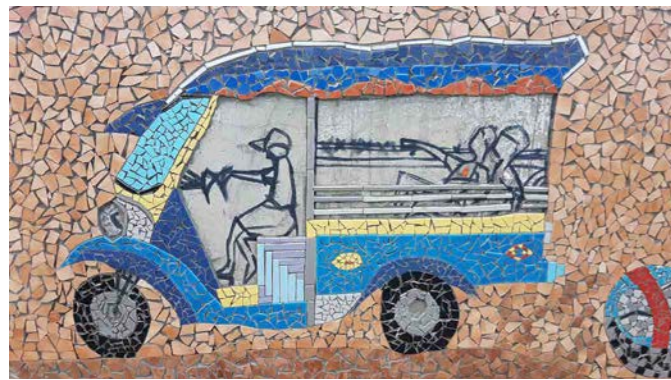

1841

185

รถตุ๊กตุ๊ก ภูเขาทอง อาคารกระทรวงการต่างประเทศ ถนนศรีอยุธยา ย่านวัดแจ้ง และอื่นๆ อีกมากมาย ปรากฏอยู่บนกำแพงคู่กันกับรถโดยสารแบบท้องถิ่น และเรื่องราววิถีชีวิตประจำวันและผู้คนในประเทศโมซัมบิก

ตลอดระยะเวลากว่า 4 เดือน ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2559 ถึงมีนาคม 2560 ที่ศิลปินและผู้ช่วยรวม 5 คน ได้ร่วมกันทำงานกระเบื้องบนกำแพงหน้าอาคารจนเสร็จ ชาวบ้านที่เดินผ่านไปมาต่างให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เพราะเป็นเส้นทางเดินผ่านจากบ้านพักของเขาที่อยู่ในเขต Polana Caniço หรือจากท่ารถเมลล์ที่เขาจะต้องเดินต่อเข้าไปทำงานในเขตเมืองของกรุงมาปูโต

Meeting Our Peoples

ในหน้าต่อไปนี่ ขอเชิญรู้จักกับพวกเราที่สถานเอกอัครราชทูตฯ ตั้งแต่เอกอัครราชทูต ข้าราชการ
เสมียน คนขับรถ พนักงานทำความสะอาด ยาม และเพื่อนบ้านของเรา

From these pages forward, let us meet the peoples at the Royal Thai Embassy in
Maputo –the Ambassador, diplomats, administration clerks, drivers, cleaners, security
guards and our neighbours.

Reading through our Embassy

อาคารที่ทำการสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมาปูโต เป็นอาคารคอนกรีต 3 ชั้น จำนวน 2 คูหา ติดกัน ตั้งอยู่บนพื้นที่ประมาณ 750 ตารางเมตร หรือ 190 ตารางวา ขนาดของที่ดินมีหน้ากว้างยาว 30 เมตรติดกับถนนใหญ่ และมีความยาวราว 25 เมตร

อาคารที่เดิมถูกออกแบบให้เป็นบ้านพักอาศัยจำนวน 2 หลังได้ถูกดัดแปลงให้เป็นบ้านให้เป็นอาคารสำนักงานขนาดพื้นที่ใช้สอยประมาณ 1,200 ตารางเมตร โดยหวังว่าจะมีฟังก์ชันการใช้งานครบถ้วนที่สุดตามภารกิจที่หลากหลายของงานด้านการต่างประเทศของไทย

ในมุมมองทั่วไป อาคารนี้อาจเป็นเพียงอาคารคอนกรีตสมัยใหม่รูปทรงธรรมดาๆ ที่เป็นที่คุ้นตาในเขตเมืองของโมซัมบิกและประเทศในแถบแอฟริกาตอนใต้ แต่บัดนี้ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของผู้คนที่ต้องถิ่นที่อยู่อาศัยโดยรอบและเดินผ่านไปมา

กำแพงสูงที่เจ้าของบ้านเคยออกแบบหวังให้เป็นรั้วปราการถูกทดแทนด้วยงานศิลปะกระเบื้องโมเสก กลั้บกลายเป็นหมุดหมาย หรือ “แลนด์มาร์ก” ของกรุงมาปูโต ทุกเช้าเย็นชาวบ้านเดินผ่านเพราะเป็นทางผ่านเข้าไปในโลกกลางเมือง

ป้ายรถเมล์ที่เพิ่งเปิดให้บริการถูกเรียกสั้นๆ ว่าป้าย “Embaixada” หรือ “ป้ายสถานทูต” ซึ่งแน่นอนย่อมหมายถึงอาคารที่ทำการสถานเอกอัครราชทูตไทย ในอีกหลายครั้ง หนุ่มสาววัยรุ่นต่างมาถ่ายรูปเซลฟี คนเดินถนนที่กำลังกลับบ้านก็อดไม่ได้ที่จะชักชวนให้เพื่อนถ่ายรูปจากโทรศัพท์ให้โดยมีฉากหลังเป็นกำแพงโมเสกของสถานอัครราชทูตฯ ในหลายครั้ง คนขับรถผ่านเปิดหน้าต่างแล้วชะลอรถยืนก้มมองออกมาบันทึกภาพ

สำหรับพื้นที่ด้านในอาคารเน้นการตกแต่งให้เรียบง่ายที่สุด และจะต้องสอดคล้องกับวิธีการทำงานในสมัยใหม่ด้วย เฟอร์นิเจอร์ที่เน้นประโยชน์ของการใช้งานและไม่ให้วางจนรุงรัง การประดับตกแต่งอาคารเพื่อแสดงความเป็นไทยโดยผ่านมุมมองและแนวคิดที่จะยอมรับและเรียนรู้วัฒนธรรมอื่น แหวกขนบการตกแต่งภายในด้วยศิลปะวัตถุแสดงความเป็นไทยแบบเดิมๆ

Art and the city

ศิลปะและเมือง

Andrea Moreira (May 2018)
อันเดรีย โมเรย์รา (พฤษภาคม ค.ศ. 2018)

อ่าวเตลากัว บริเวณที่ตั้งปัจจุบันของเมืองมาปูโต น่าจะมีที่มาของชื่อจากคำว่า *Baía da Lagoa* ในภาษาโปรตุเกส หรือที่แปลว่า อ่าวแห่งทะเลสาบ แม่น้ำหลายสายไหลลงสู่ทะเลสาบดังกล่าว รวมไปถึงแม่น้ำมาปูโต (Maputo) และแม่น้ำโกมาติ (Komati) แม้ยามน้ำลง เรือลำใหญ่ก็สามารถแล่นผ่านอย่างง่ายดาย และทอดสมอบริเวณใกล้ชายฝั่งมากได้ อ่าวเตลากัวเคยเป็นท่าการค้าที่สำคัญ และเป็นจุดเชื่อมต่อ ที่ตั้งอยู่บนชายฝั่งตะวันออกของทวีปแอฟริกา สู่อริเชีย การค้าที่กว้างใหญ่ในมหาสมุทรอินเดีย (Cunha, 2010) ต่อมา ตัวเมืองได้รับชื่อว่า ลอเรนชู มาร์กีซ (Lourenço Marques) ตามชื่อพ่อค้าชาวโปรตุเกสที่มาสำรวจบริเวณนี้ ความสำคัญทางการค้าทำให้เมืองลอเรนชู มาร์กีซแตกต่างไปจากเมืองทำอื่นๆ (Penvenne, 1989:259) การค้นพบทองที่ทรานส์วาล (Transvaal) ในปีค.ศ. 1880 และการสร้างทางรถไฟจากโจฮันเนสเบิร์ก (Johannesburg) สู่อลอเรนชู มาร์กีซ ทำให้เมืองลอเรนชู มาร์กีซกลายเป็นเมืองหลวงของอาณานิคมโปรตุเกส (Newitt, 1995) หลังจากประเทศโมซัมบิกได้รับอิสรภาพในปีค.ศ. 1975 ชื่อเมืองถูกเปลี่ยนเป็น มาปูโต ตามชื่อของแม่น้ำที่แบ่งเขตแดนทางตอนใต้ระหว่างประเทศโมซัมบิกและประเทศแอฟริกาใต้

ในสมัยอาณานิคม เมืองมาปูโตถูกออกแบบในลักษณะที่กันชาวแอฟริกันออกไปอยู่บริเวณชานเมืองรอบนอก และเว้นพื้นที่บริเวณใจกลางเมืองไว้สำหรับชาวยุโรปและพ่อค้าชาติพันธุ์อื่นๆ ที่มีฐานะร่ำรวย นักวิชาการบางท่านกล่าวว่าเมืองมาปูโตยังคงมีโครงสร้างแบบทวิภาคอยู่แม้ในปัจจุบัน (Jenkins, 2000) อันเป็นสิ่งที่สืบต่อมาจากการเป็นอดีตเมืองอาณานิคม ซึ่งในแง่พื้นที่และสถาปัตยกรรม ตัวเมืองถูกแบ่งออกเป็นสองส่วน อันได้แก่ ส่วนที่เป็นที่รู้จักกันในนาม “เมืองซีเมนต์” (cement city) ที่มีสิ่งก่อสร้างจากวัสดุที่คงทน ถนนลาดยาง น้ำประปา ไฟฟ้า โครงสร้างพื้นฐานและระบบต่างๆ กับส่วนที่เป็นย่าน “ตันกก” (หรือ “caniço” ในภาษาโปรตุเกส) “ย่านตันกก” (หรือ “bairros de caniço” ในภาษาโปรตุเกส) แต่เดิมตัวบ้านสร้างด้วยตันกกเป็นส่วนใหญ่ แต่เมื่อเวลาผ่านไปตันกกก็ถูกแทนที่ด้วยอิฐและสังกะสี ย่านเหล่านี้ส่วนใหญ่มีปัญหากจากระบวนการสร้างเมืองที่ไม่ได้รับการวางแผน ระบบการจัดการสังคม ถนนลาดยาง หรือ

สุขอนามัยก็แทบจะไม่มี หรือแม้ในบ้านส่วนใหญ่ก็ไม่มีไฟฟ้า และน้ำประปาไว้ใช้สอย อย่างไรก็ตาม นักวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับเมืองได้กล่าวเตือนต่อการมอญานที่มีประชากรหนาแน่นที่สุดเหล่านี้ว่าเป็นเสมือนพื้นที่ “ชายขอบ” ที่อยู่รายล้อมตัวเมืองที่แท้จริง (Binard da Costa, 2007) การยึกรานต่อการแบ่งขั้วทวีภาคเชิงพื้นที่ว่าเป็นเมืองที่แตกต่างและแยกขาดจากกัน อาจจะทำพรางความจริงที่ว่าเส้นแบ่งเขตนั้นแท้จริงแล้วมีช่องโหว่

ในปีค.ศ. 2016 ประเทศไทยก่อตั้งสถานเอกอัครราชทูตขึ้น ณ ย่านโปลานา กานิชู อา (Polana Canișo A) หนึ่งในย่านซึ่งอยู่ตรงพื้นที่คาบเกี่ยวระหว่างเขตตัวเมืองและเขตชานเมือง กล่าวคือ บนเส้นแบ่งเขตแดนของตัวใจกลางเมืองพอดิ ตำแหน่งที่ตั้งซึ่งอยู่ใกล้พื้นที่ชายฝั่งและสถานที่สำคัญอื่น ๆ ทำให้อ่านนี้ตงอยู่ภายใต้แรงกดดันทางด้านอสังหาริมทรัพย์และการลงทุนภาคเอกชน ที่ “พลัก” เหล่าผู้คนที่มียรายได้ต่ำ และสิทธิถือครองที่ดินที่ไม่มีเสถียรภาพ ให้ออกไปไกลมากขึ้นจากตัวเมือง บริเวณของสถานเอกอัครราชทูตไทยนี้ ซึ่งอยู่ติดกับเขตที่มั่งคั่ง ชื่อ ซอมแมร์สชิลด์ (Sommerschild) เป็นที่รู้จักในนาม ซอมแมร์สชิลด์ที่สอง (Sommerschild II) มีความสัมพันธ์ต่อภาพลักษณ์ของย่านแห่งเล่าสถานเอกอัครราชทูตและองค์กรนานาชาติต่าง ๆ มากกว่าหน่วยการปกครองของพื้นที่ (Perriard, 2017) สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นถึงวิธีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของเมืองเกิดขึ้นพร้อมกับกระบวนการแบ่งแยกทางสังคมและพื้นที่ ซึ่งมักจะทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันขึ้นอีกครั้ง เหมือนในอดีตสมัยอาณานิคม สถานเอกอัครราชทูตไทยตั้งอยู่บนเส้นพรมแดนของสองโลกพอดิ โดยใช้เขตแดนร่วมกันกับย่าน “ตันกก” สถานเอกอัครราชทูตไทยตกแต่งบริเวณด้านหน้าอาคาร และกำแพงที่รายล้อมด้วยศิลปะโมเสก ซึ่งเป็นการให้คุณค่าต่อการสร้างสรรค์ศิลปะของผู้อยู่อาศัยในย่าน และในขณะที่เดียวกันก็นำเสนอวัฒนธรรมศิลปะแห่งพื้นที่สาธารณะในรูปแบบศิลปะบนฝาผนังของประเทศโมซัมบิก เสมือนส่วนที่ขยายต่อจากสถานเอกอัครราชทูตเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของย่าน ผนังกำแพงโมเสกนั้นก็กลับบลล่างเส้นแบ่งเขตแดนของสองโลก และก้าวข้ามวิถีเดิมแห่งการสร้างกำแพงและรั้วเพื่อแบ่งแยก

การบูรณาการศิลปะในพื้นที่สาธารณะมีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับประวัติศาสตร์การเมืองของประเทศโมซัมบิก ในช่วงทศวรรษแรกหลังได้รับอิสรภาพ เหล่ากำแพงสาธารณะแห่งเมืองมาปูโตได้กลายเป็นผืนผ้าใบของการแสดงออกทางศิลปะในหลากหลายระดับ ในตอนท้ายของยุค 70 ผนังกำแพงจำนวนหนึ่งได้ถูกออกแบบและสร้างสรรค์จนเสร็จสมบูรณ์โดยศิลปินที่เปี่ยมด้วยประสบการณ์ รวมไปถึงศิลปินชื่อดังชาวโมซัมบิก มาลังกาตานา นเกวนยา (Malangata Ngwenya) (Sachs, 1984) อย่างไรก็ตาม นอกเหนือไปจากความคิดริเริ่มที่จะทำให้เมืองสวยงาม จุดประสงค์ที่แท้จริงนั้นยังเป็นการสร้างอัตลักษณ์ของชาติของรัฐบาลหลังยุคอาณานิคมอีกด้วย รัฐบาลสังคมนิยมรวมศิลปะเป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาประเทศให้ทันสมัย ตามที่อัลเบีย ซาซส์ (Albie Sachs) (1984) กล่าวว่า การปฏิวัติในรากฐานของสิ่งที่เรียกว่าทัศนศิลป์ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดคือ การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะบนฝาผนัง กำแพงยาวทรงคลื่นคดเคี้ยว ณ จัตุรัสวีรบุรุษ (Heroes Square) บริเวณใกล้สนามบิน อันเป็นจิตรกรรมฝาผนังที่ใหญ่ที่สุดของเมือง นำ

เสนอความต่อเนื่องของการต่อสู้ เริ่มต้นจากกระแสแรกของการพิชิตดินแดนอาณานิคมในศตวรรษที่ 15 ไปจนถึงการประกาศอิสรภาพและชัยชนะของการปฏิวัติ

ณ การประชุมวัฒนธรรมแห่งชาติในปีค.ศ. 1977 ประธานาธิบดีคนแรกของประเทศโมซัมบิกที่ได้รับอิสรภาพแล้ว ซาโมรา มอยเซซ มาเชล (Samora Moisés Machel) ป่าวประกาศว่า “ศิลปะต้องเป็นเสมือนอาวุธในการต่อสู้ทางชนชั้นและเครื่องมือในการสร้างสังคมใหม่” ดังนั้นรัฐบาลใหม่จึงส่งเสริมศิลปะที่สามารถเป็นแบบอย่างของอุดมการณ์ให้ผู้คนเอาเยี่ยงอย่างได้ (Bortolot, 2017) มาลังกาตานาเคยกล่าวไว้ว่า “ศิลปะสำหรับผมเป็นการแสดงออกร่วมกัน ซึ่งมาจากการใช้งานและขนบธรรมเนียมของผู้คน และนำไปสู่วิวัฒนาการทางสังคม จิตใจ วัฒนธรรมและการเมือง” (Alpers, 1988:85) สำหรับเจ้าของผลงานกำแพงโมเสกที่มีอยู่ทั่วเมืองมาปูโต นาเกิบ เอเลียช อับดุลลา (Naguib Elias Abdula) ศิลปะสาธารณะเป็นกลวิธีในการสื่อสารกับผู้คนในบทสัมภาษณ์ นาเกิบกล่าวว่า “ตอนที่ประเทศโมซัมบิกได้รับอิสรภาพ การก่อสร้างในประเทศหยุดชะงักลง ผมก็ออกไปตามท้องถนนเพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะบนฝาผนัง และวาดรูปด้วยความรู้สึกปิติยินดีแห่งวัยเยาว์ ตอนนั้นประเทศโมซัมบิกมีอัตราของการไม่รู้หนังสือประมาณร้อยละ 97 ดังนั้นคุณจึงสื่อสารกับผู้คนผ่านรูปภาพ” (in Macao, issue n. 16, May, 2013)

การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและเศรษฐกิจสู่ระบบเสรีนิยมใหม่ (Neoliberalism) ในช่วงตอนท้ายของยุค 80 ปรับเปลี่ยนลักษณะพื้นที่และวิถีชีวิตของเมือง นักลงทุนต่างชาติมีอิทธิพลอย่างมากต่อการวางแผนใช้พื้นที่ของรัฐ และพื้นที่นอกกระบบบริเวณชานเมืองก็กลายเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสำหรับการขยายตัวของเมือง (Anderson, Jenkins and Nielson, 2015) ดังนั้นจึงมีการฟื้นฟูเมืองขึ้นอีกครั้งในมาปูโต อันได้แก่ โครงการก่อสร้างถนนหลัก และชุมชนที่กันรั้วต่าง ๆ เป็นต้น ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ สภาพแวดล้อมแบบเสรีนิยมใหม่ทำให้มีอัติวิสัยทางเลือกโครงการใหม่ที่ริเริ่มโดยศิลปินทำหน้าที่เชื่อมโยงความอ่อนแอของบางหน่วยงานที่มีอยู่ และการที่ไม่มีหอศิลป์ที่เชี่ยวชาญ (Costa, 2013) ความหลากหลายของพื้นที่ต่างๆ สำหรับการชื่นชมและซื้อขายงานศิลปะมีปรากฏขึ้น รวมถึงเหล่าหอศิลป์เอกชน และศูนย์วัฒนธรรม นอกจากนี้ ศิลปินก็หันมาทดลองเทคนิคและสถานที่จัดแสดงใหม่ๆ เช่นกัน “ผมสร้างสรรค์ศิลปะอิสระ หรือศิลปะแห่งพื้นที่ โดยหาวัสดุจากชนบทเพื่อมาจัดแสดงในเมือง” ทิตูช มาบอตา (Titos Mabota) กล่าว (บทสัมภาษณ์ของศิลปินใน Moซัมบิก Hoje Revista Cultural no 55, 2001) ทิตูชโดดเด่นขึ้นมาในฐานะหนึ่งในเหล่าศิลปิน ผู้ใช้การแสดงออกทางศิลปะในรูปแบบใหม่ และวัสดุทางเลือก เช่น หนังสือพิมพ์ กระสอบ เชือก กระดุก และลูกบัต เพื่อสร้างสรรค์ประติมากรรมขนาดใหญ่

“จากอาวุธสู่ศิลปะ” (“Arms into Art”) โครงการโดยสภาคริสตศาสนิกชนแห่งโมซัมบิก ดำเนินภารกิจแลกเปลี่ยนอาวุธที่เคยถูกใช้ในสมัยสงครามกลางเมืองที่กินระยะเวลายาวนานในช่วงค.ศ. 1977-92 โดยแลกเปลี่ยนกับอุปกรณ์ทำการเกษตร อาวุธปลดประจำการดังกล่าวถูกนำไปให้เหล่าศิลปิน ผู้ซึ่งดัดแปลงอาวุธเหล่านั้นให้กลายเป็นผลงานศิลปะ ในกลุ่มศิลปินที่สร้างสรรค์

ผลงานจากวัสดุประเภทนี้ กอนซาลู มาบุนดา (Gonçalo Mabunda) โดดเด่นขึ้นมาในโลกศิลปะในระดับนานาชาติ โดยมักมีผลงานจัดแสดงในเหล่าพิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ และงานแสดงศิลปะที่มีชื่อเสียงทั่วโลก บัลลังก์ ที่ถูกประกอบเข้าด้วยกันจากอาวุธปืน AK47s เครื่องยิงจรวด ปืนสั้น และอุปกรณ์ทำสงครามอื่น ๆ เป็นสิ่งที่สร้างชื่อเสียงให้กับมาบุนดา อย่างไรก็ตาม มาบุนดาได้ทดลองใช้เศษเหล็กประเภทอื่น ๆ มานานแล้วในการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรม ทั้ง ดิตุช มาบอตา และ กอนซาลู มาบุนดา เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มศิลปินที่ได้รับการรับเลือกโดยภัณฑารักษ์ซิโมน นจามิ (Simon Njami) สำหรับนิทรรศการ Africa Remix ตอนเปิดตัวครั้งแรกที่พิพิธภัณฑ์ Kunst Palast ณ เมืองดิสเซิลดอร์ฟ (Düsseldorf) ในปีค.ศ. 2004 นิทรรศการดังกล่าวถือว่าเป็นนิทรรศการแสดงศิลปะจากแอฟริกาที่ใหญ่ที่สุดในยุโรป โดยมีจุดประสงค์เพื่อนำเสนอสถานะของการสร้างสรรค์แห่งทวีปแอฟริกาในรูปแบบล่าสุด และตั้งคำถามว่า “อะไรคือแอฟริกา? และความร่วมสมัยนำเสนออะไรในพื้นที่ภูมิศาสตร์นี้?” (Simon Njami, 2005:20) ในขณะที่นิทรรศการ African Remix จัดขึ้นเมื่อสิบกว่าปีที่แล้ว เหล่าศิลปินทั้งในและจากทวีปนี้ยังคงถูกนิยามจากสภาพภูมิศาสตร์ ราวกับว่ามีอัตลักษณ์หรือสุนทรีย์แอฟริกันที่ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดได้

ในบริบทที่ความรู้เกี่ยวกับศิลปะยังคงถูกผลิตและทำให้ชอบธรรมโดยโลกตะวันตกเป็นส่วนใหญ่ ทั้งศิลปินและงานศิลปะจึงถูกจัดหมวดหมู่ตามอำนาจเชิงภาววิทยาของโลกตะวันตก ถึงแม้รอบความคิดแห่งความ “ดั้งเดิม” (“primitive”) จะถูกแทนที่โดย “หลังอาณานิคม” (“postcolonial”) แล้ว ศิลปะร่วมสมัยของทวีปแอฟริกาก็ยังคงตกอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์จากภายนอก กล่าวคือ “การกล่าวถึงศิลปะร่วมสมัยว่ามีลักษณะ ‘หลังอาณานิคม’ คือการปฏิเสธประวัติศาสตร์หรือความเชื่อมโยงที่ยังลึกต่อสิ่งที่มีอยู่ก่อนการบุกรุกของอาณานิคม” (Kasfir, 1999) โชคดีที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงด้านกระบวนทัศน์ในหลายภาคส่วนในทวีปแอฟริกา ซึ่งล้มล้างระบบที่มีมาช้านานในการที่กิจกรรมหลักทางศิลปะและวัฒนธรรมจัดขึ้นนอกทวีป และทำให้ศิลปินหลายคนรู้สึกมีคุณค่าก็ต่อเมื่อถูกนำเสนอในพื้นที่นอกทวีปแอฟริกาเท่านั้น บรรยากาศที่มีชีวิตชีวาแห่งศิลปะกลับมามีปรากฏขึ้นอีกครั้ง ณ เมืองมาปูโต โดยมีหอศิลป์และกิจกรรมทางศิลปะผุดขึ้นมามากมาย ราวกับดอกเห็ด

แน่นอนว่า เหล่าศิลปินเองก็ทำทนายกระบวนกรเหมารวมต่าง ๆ ต่อทวีปแอฟริกาในรูปแบบสะท้อนกลับเช่นเดียวกัน ในจินตนาการมูมกว้างของโลกตะวันตก ชีวิตเมืองในบริบทหลังอาณานิคม โดยเฉพาะในภูมิภาคใต้ทะเลทรายซาฮารา ถูกตีตราอย่างเปิดเผยด้วยภาพเหมารวมแห่งการฟื้นฟูสภาพ หรือความรุนแรง เหล่าเมืองใน “ประเทศกำลังพัฒนา” (“Global South”) ส่วนใหญ่มีภาพลักษณ์เหมือนพื้นที่แห่งการกีดกันและการทำให้กลายเป็นชายขอบ อย่างไรก็ตาม มุมมองต่อการเป็นเมืองแบบทางเลือกนั้นค่อย ๆ มีปรากฏขึ้น วิถีใหม่ในการวิเคราะห์เมืองหันมาให้ความสำคัญต่อรูปแบบที่ซับซ้อนของการก่อร่างของอัตลักษณ์และพื้นที่เมือง โดยนำเสนอ “วาระเชิงสุนทรีย์” (“aesthetic agenda”) แบบทางเลือกสำหรับเหล่าเมืองในแอฟริกา เพื่อที่จะแสดงให้เห็นถึงความหมายและประสบการณ์ของเมืองที่มีความหลากหลาย (cf. Pieterse and Edjabe,

2010) แทนที่การนำเสนอเหล่าเมืองในแอฟริกาว่าเป็นเมืองที่ล้มเหลว นักสังคมศาสตร์และศิลปินกำลังนำเสนอว่า แท้จริงแล้วเหล่าเมืองนั้นมีความสมบูรณ์อย่างสร้างสรรค์ นักมานุษยวิทยาชาวเบลเยียม ฟิลิป เด บอค (Filip De Boeck) และศิลปินชาวคองโก แซมมี บาลอจิ (Sammy Baloji) ร่วมกันทำหนังสือที่ขยายขอบเขตการรับรู้ของเราต่อประสบการณ์การอาศัยอยู่ในเมืองกินซาซา (Kinshasa) เมืองหลวงของสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก ในหนังสือ Suturing the City (2016) นักเขียนบรรยายถึงความสามารถในการสร้างสรรค์ของพื้นที่ โดยมักเกี่ยวข้องกับความไม่มีอยู่และความขาดแคลน การเย็บ (Suturing) ในบริบทของการเย็บบาดแผลหรือการผ่าตัดบอกไปถึงวิธีที่ผู้คนแก้ไขความไม่มีอยู่ หลุมดำของเมือง ให้กลายเป็นความเป็นไปได้ สิ่งอื่น สิ่งที่เหลือล้น (De Boeck and Baloji, 2016:16) ข้อความของเด บอค และภาพถ่ายของบาลอจิให้โอกาสแต่ผู้ชมในการรับรู้ถึงวิธีที่อยู่อาศัยในเมือง ณ ประเทศคองโก กำลังหาวิธีอย่างต่อเนื่องที่จะเย็บช่องว่างและความสูญเสีย คล้ายคลึงกับที่คนโมซัมบิกทำ

แน่นอนว่าเมืองมีการเปลี่ยนแปลง ทั้งจากยุทธวิธีการวางแผนทางโครงสร้าง และจากการกระทำในชีวิตประจำวันของผู้อยู่อาศัย (Viana 2015) แต่อย่างไรก็ตาม การให้ความสนใจต่อย่านชุมชนของคนผิวสีในกระบวนการสร้างอัตลักษณ์อันหลากหลายของเมืองยังคงมีไม่มากพอ เนื่องจากข้อจำกัดของสิ่งก่อสร้างทางการ ผู้คนแหกกันไปที่ท้องถนนเพื่อดำเนินวิถีหาเลี้ยงชีพอิสระต่าง ๆ มีการวางขายเหลารองเท้ามือสองไปทั่วทั้งเมือง โดยเรียงเป็นแถวอย่างมีระเบียบบนทางเท้า เสื้อผ้ามือสองก็ถูกห้อยอย่างเป็นที่เป็นทางจากรั้ว ในขณะที่ท่อไอเสียก็ถูกจัดเรียงอย่างมีศิลปะ เสมือนเป็นงานประติมากรรม เพื่อบ่งบอกว่าช่างซ่อมรถยนต์อยู่ในบริเวณใกล้ ๆ การเสียอย่างต่อเนื่อง และการนำสิ่งของกลับมาใช้ใหม่ครั้งแล้วครั้งเล่ากลายเป็นส่วนหนึ่งของสุนทรีย์ะแห่งเมือง ความนิยมในหมู่นักศิลปินของการใช้วัสดุที่ไม่คาดคิด ที่ถูกนำกลับมาใช้ใหม่ และที่ถูนำมาดัดแปลงจึงไม่ใช่เรื่องที่น่าแปลกใจเท่าไรนัก ถึงแม้ว่ามันจะนำเสนอชั้นเชิงของเหล่าศิลปินในเวลาเดียวกัน ศิลปินผู้โด่งดัง เอล อานัทซุย (El Anatsui) กล่าวว่าเขามักจะแนะนำนักเรียนของเขาให้สร้างสรรค์ผลงานจากวัสดุที่ไม่จำเป็นต้องใช้เงินเยอะในการได้มา เพื่อที่จะได้มีอิสระเสรีในการทดลอง (บทสัมภาษณ์ของศิลปินกับอลิซา ลากัมมา (Alisa LaGamma, 2008)

การให้ความสนใจต่อความสร้างสรรค์ของคนเมืองในการรับมือต่ออุปสรรคและโอกาสในยุคนี้ไม่ได้หมายถึงการมองข้ามความท้าทายที่มีอยู่จริงของความไม่เท่าเทียมและความขัดแย้งในทางกลับกัน กลับเป็นการแสดงออกถึงการแยกตัวออกจากแม่แบบของยุคสมัยใหม่และทัศนคติแห่งการแทรกแซงที่กำหนดเหล่าเมืองในทวีปแอฟริกาให้อยู่ในวาทกรรมแห่งความขาดแคลน หรือวิกฤติ เมืองเป็นสิ่งที่อยู่ในกระบวนการของการถูกสร้างอยู่ตลอดเวลา ผ่านกิจวัตรของชีวิตเมือง (Lefebvre, 2000) พื้นที่ และเวลาเป็นแ่งมูมที่ครบถ้วนสมบูรณ์ของธรรมเนียมสังคม ในภูมิทัศน์ของความไม่เท่าเทียมกันที่มีอย่างกว้างขวาง และความไม่มีอยู่ของโครงสร้างและระบบพื้นฐาน ชีวิตก็เป็นเสมือนสิ่งที่ถูกเย็บเข้าด้วยกันจากอะไรก็ตามที่อยู่ในมือ (Simone, 2011:356)

208 |

Delagoa Bay, where present-day Maputo is located, probably derived its name from Baía da Lagoa (Bay of the Lagoon). Several rivers flow into it, including the Maputo and Komati rivers. Even at low tide, large ships are able to cross it easily and anchor very close to the shore. The Bay was an important trade port. It was, in fact, a link on the East African coast to a wider trade network connected to the Indian Ocean (Cunha, 2010). The town was later named Lourenço Marques, after a Portuguese trader who explored the region. It was its commercial vigour that set Lourenço Marques apart from other ports (Penvenne, 1989:259). With the gold discoveries in Transvaal in 1880, and the construction of a railway from Johannesburg to Lourenço Marques, the town became the capital city of the Portuguese colony (Newitt, 1995). After independence in 1975, the city's name was changed to Maputo, in reference to the river, which marks the southern border of the country with South Africa.

During the colonial period, the city was designed to push the African population to the peripheries, leaving the centre free for European and rich merchants of other origins. Some scholars contend that a dualist structure remains in Maputo (Jenkins, 2000), one inherited from colonialism, that spatially and architectonically distinguished the two cores: the so-called "cement city", with masonry constructions, asphalted streets, running water, electricity, a significant number of social infrastructure and services and then there were the "caniço" neighbourhoods. In the "bairros de caniço", houses were mostly built with reed but, over time, were replaced with brick and zinc. Most of these neighbourhoods suffered from having no planned urbanization process. There were hardly any social support services, paved roads were rare, sanitation practically non-existent and most homes did not have electricity and piped water. Urban researchers have, however, cautioned against perceiving the city's most populous neighbourhoods as comprising a "marginal" space situated around the real city (Bénard da Costa, 2007). The insistence upon this spatial dichotomy as separate cities may conceal the fact that boundaries are, in fact, porous.

In 2016 The Kingdom of Thailand set up its embassy in Polana Caniço A, one of the peri-urban neighbourhoods that borders the city centre. The neighbourhood's proximity to the coastal area and other places of interest has subjected it to strong real estate pressure and private investment, "pushing" those on the lower incomes and with less tenure security farther away from the centre. The area, adjacent to the wealthy Sommerschield district, has been locally labelled Sommerschield II, being associated in the imaginary to the neighbourhood of the embassies and international organizations, rather than to its actual administrative unit (Perriard, 2017). This illustrates how urban physical transformations are accompanied by representations of socio-spatial differentiation, often reproducing the inequalities of the colonial past. The Royal Thai Embassy is literally located at the borderline between the two realities, sharing its boundaries with the "caniço" neighbourhood. Valorising the creativity of local residents, and at the same time, tapping into the country's rich public art culture in the form of murals, the embassy adorned its facade and surrounding walls with mosaic art. Like an extension of the embassy stretching into the neighbourhood, the mosaic murals have in a sense dissolved the boundary lines and moved forward from the more common practice of constructing walls and gates that segregate.

The integration of art in the public space is intrinsically linked to Mozambique's political history. In the decade after independence, the public walls of Maputo became canvas for various levels of artistic expression. By the end of the 1970s, a number of murals were designed and completed by experienced muralists and artists, including Mozambican renowned artist Malangatana Ngwenya (Sachs, 1984). But what was at stake was more than an initiative to beautify the city. Equally at work was the statecraft of the post-colonial government in the making of a national identity. The socialist government included art as part of the country's modernization project. According to Albie Sachs (1984), the greatest revolution on the ground of what is called visual arts were murals. The largest mural, a long undulating wall at Heroes Square near the airport, speaks of the continuity of the struggle, beginning in the first wave of colonial conquest in the fifteenth century, extending to Independence and the victory of the Revolution.

At a national conference on culture, in 1977, the first President of independent Mozambique, Samora Moisés Machel, proclaimed that, "Art must constitute a weapon in the class struggle and an instrument in the construction of a New Society". Thus, the new government encouraged an official popular art, one that could provide the people with ideological driven models to emulate (Bortolot, 2017). Malangatana once said, "Art for me is a collective expression that comes from the uses and customs of the people and leads to their social, mental, cultural and political evolution" (Alpers, 1988:85). For Naguib Elias Abdula, whose mosaic murals are likewise scattered throughout the landscape of Maputo, public art is a means by which to communicate with the people. In an interview, the artist recalls, "When independence came, construction in Mozambique ground to a halt and I went out into the streets to do murals and paintings, with the euphoria of youth. The country had an illiteracy rate of around 97 percent. You communicated with the people through drawings" (in Macao, issue n. 16, May, 2013).

The shift to neoliberal political and economic practices by the end of the 1980s changed the way the city was being shaped and lived. State land-use planning became strongly

1209

influenced by foreign investors and informal areas bordering the city turned into potential spaces for urban expansion (Anderson, Jenkins and Nielson, 2015). As such, Maputo has been witnessing a re-emergence of urban renewal interventions; namely, the construction of major road projects and gated communities. In what concerns the art scene, the neoliberal environment engendered alternative subjectivities. New projects initiated by artists took form to bridge the fragility of some existing institutions and the absence of professional galleries (Costa, 2013). A variety of different platforms for appreciating and purchasing art emerged, including private galleries and cultural centres. Artists also began to experiment with new techniques and exhibition spaces. “I make a free art or an art of space, seeking material from the countryside to show in the city”, once expressed Titos Mabota (interview of the artist in *Moçambique Hoje Revista Cultural* n° 55, 2001). Titos can be singled out as one of the artists who adopted new forms of artistic expression and alternative materials, such as newspapers, sacks, ropes, bones and beads to create large sculptures.

“Arms into Art”, a project run by the Christian Council of Mozambique, had as its mission the exchange of weapons once used in the long civil war of 1977-92 for farming tools. The decommissioned weapons were then given to artists to transform them into art pieces. Among the group of artists creating with this material, Gonçalo Mabunda has distinguished himself in the international art scene, frequently exhibiting in prominent museums, galleries and art fairs around the world. The thrones, assembled by AK47s, rocket launchers, pistols and other instruments of war have made Mabunda’s reputation. However, he has long been exploring other scrap metals to compose his sculptures. Both, Titos Mabota and Gonçalo Mabunda, were among the group of artists selected by curator Simon Njami for the Africa Remix exhibition. When first launched at the Museum Kunst Palast, Düsseldorf, in 2004, it was considered to be the largest exhibition of contemporary African art ever seen in Europe. It set about to expose the state of African creativity in its most recent manifestations, posing questions such as: “what is Africa? What does contemporaneity represent within this geographical entity?” (Simon Njami, 2005:20). While more than a decade has passed since Africa Remix, artists in and from the continent continue to be defined in function of geography, as if there is an overarching African identity or aesthetic.

In a context where knowledge about art is still largely produced and legitimized in the West, artists and artworks are regularly categorized according to Western ontological hegemony. The “primitive” framework has been replaced by the “postcolonial”, but it still remains the case that contemporary African artists are often subjected to external precepts. Namely, “to refer to contemporary art as ‘postcolonial’ is to deny it any deeper history and connection to what came before the colonial intrusion” (Kasfir, 1999). Fortunately, though, a paradigm shift is already being felt in various parts of the continent, which is subverting a system with a long history in which the main artistic and cultural events only happen outside the continent, making artists themselves only feel validated when presented outside of Africa. In Maputo, a renewed vibrant art atmosphere is emerging, with new galleries and art related events springing-up like mushrooms.

To be sure, artists themselves have been defying many of the stereotypes on Africa in a reflexive manner. In broad Western imagination, urban life in postcolonial contexts,

particularly in sub-Saharan Africa, has been overtly marked by stereotypes of extreme resilience or of intense violence. Cities in the “Global South” have appeared mostly as spaces of exclusion and marginalisation. However, the perspective of an alternative urbanity has been timidly emerging. Innovative approaches to analysing the urban have instead focused upon the complex manners in which urban identities and spatialities are being fashioned, proposing an alternative “aesthetic agenda” towards African cities in order to reveal the city’s multiple meanings and experiences (cf. Pieterse and Edjabe, 2010). Instead of representing African cities as failed cities, social scientists and artists are revealing how in fact they are creatively productive. Belgian anthropologist Filip De Boeck and Congolese artist Sammy Baloji have together created a book that expands our perceptions about living in Kinshasa, the capital of the Democratic Republic of Congo. In *Suturing the City* (2016), the authors illustrate the generative capacity of a space that is usually associated to absence and depletion. Suturing, as in stitching up a wound or incision, hints at the ways people rework the absences, the black holes of the city, into a possibility, a something else, a surplus (De Boeck and Baloji, 2016:16). Together, De Boeck’s text and Baloji’s photographs offer their audience the opportunity to realise how urban dwellers in Congo are constantly finding ways to stitch voids and losses, just a little bit the same as Mozambicans do.

Certainly, the city changes both through structural planning strategies and through the everyday actions of its inhabitants (Viana, 2015). Yet, not too much attention is paid to the township in the making of the city’s many identities (Mbembe and Nuttal, 2004:357). Faced with the constraints of formal structures, people have poured into the streets to establish autonomous subsistence activities. All over the city, displayed in tidy rows on the sidewalks, are second hand shoes. Second hand clothes can also be found neatly hanging from fences, while exhaust pipes, artistically articulated to resemble a sculpture, are evidence of an automobile mechanic being close by. The constant breakdown and recycling of things, used again and again, becomes part of the city’s aesthetic. No wonder the popularity of unexpected, recycled and repurposed items among artist’s choice of materials. Although it can also represent a tactical move. Renowned artist El Anatsui has explained that he often advises his students to work with material that they do not need to spend much to get, so they can have the freedom to experiment (interview of the artist with Alisa LaGamma, 2008).

To refocus our attention on the creativity of city-dwellers in dealing with contemporary difficulties and opportunities does not imply ignoring the all too real challenges of inequity and conflict. Rather, it represents a detachment from the modernist template and interventionist attitude that frames African cities in discourses of deficiency or crisis. Cities are always in the process of being made, through everyday practices of city life (Lefebvre, 2000). Space, as well as time, are integral aspects of social practice. In landscapes of vast inequality and the absence of infrastructure and services, life is also something stitched together from whatever is at hand (Simone, 2011:356).

Andrea Moreira (May 2018)

References:

Alpers, Edward A. 1988. "Representation and historical consciousness in the art of modern Mozambique", *Canadian journal of African studies* (Ottawa) 22 (1): 73-94

Anderson, J., Jenkins, P., Nielson, M. 2015. "Who plans the African city? A case study of Maputo: part 1 – the structural context". *IDPR* 37(3)

Bénard da Costa, Ana. 2007. *O Preço da Sombra. Sobrevivência e reprodução social entre famílias de Maputo*. Lisbon: Livros Horizonte.

Bortolot, Alexander. 2017. "Artesãos da Nossa Pátria: Makonde Blackwood Sculptors, Cooperatives, and the Art of Socialist Revolution in Post-Colonial Mozambique". *Field*. issue 6

Costa, Alda. 2013. *Arte em Moçambique: Entre a construção da nação e o mundo sem fronteiras*. Lisboa: Verbo

CUNHA, Teresa. 2010. *Para além de um Índico de Desesperos e Revoltas. Uma análise feminista pós-colonial das estratégias de autoridade e poder das mulheres de Moçambique e Timor-Leste*. Dissertação de Doutoramento em Sociologia. Faculdade de Economia da Universidade de Coimbra.

De Boeck, Filip and Sammy Balaji. 2016. *Suturing the City. Living Together in Congo's Urban Worlds*. London: Autograph ABP

Jenkins, Paul. 2000. *City Profile: Maputo*. *Cities* 17(3) 207-218.

Kasfir, Sidney. 1999. *Contemporary Africa Art*. London: Thames & Hudson Ltd

LaGamma, Alisa. 2008. "Interview with El Anatsui" in *Met Podcast and transcript*, Metropolitan Museum Of Art, <http://www.metmuseum.org>.

Lefebvre, H. 2000. *Writing on cities*. London: Blackwell

Mbembe, Achille and Sarah Nuttall. 2004. "Writing the World from an African Metropolis". *Public Culture* 16 (3): 347–372.

Newitt, M. 1995 *A History of Mozambique*. Indiana University Press.

Njami, Simon. 2005. "Chaos and Metamorphosis" in *Africa Remix. Contemporary Art of a Continent*. London: Hayward Gallery Publishing

Penvenne, Jeanne. 1989. 'We are all Portuguese!' Challenging the Political Economy of Assimilation: Lourenço Marques, 1870-1933 in Vail, Leroy (eds) *The Creation of Tribalism in Southern Africa*. London Berkeley: University of California Press.

Perriard, Eleonora. 2017. "Land Tenure Tensions in Maputo. A Study of the Neighborhood of Polana Caniço". *L'Áfrique en questions* n°38

Pieterse, Edgar and Edjabe, Ntone. 2010. *African Cities Reader I*. African Center for Cities and Chimurenga.

Sachs, Albie. 1983. *Images of a Revolution. Mural Art in Mozambique*. Zimbabwe Publishing House

Simone, A.-M. 2011b. 'The surfacing of urban life', *City* 15: 355–64.

Viana, David. 2015. *Postcolonial Transformation of the City of Maputo: Its Urban Form as the Result of Physical Planning and Urban Self-Organization in Carlos Nunes Silva (ed.) Urban Planning in Lusophone African Countries*. Ashgate.

Art of Diplomacy

การใช้ศิลปะจับเคื่อนงาน
ด้านการทูตของสถานทูตแห่งล่าสุดของประเทศไทย
ที่อินเดียมาก

ทรงกลด บางยี่ขัน

ผมชอบสถานทูต

เท่าที่มีโอกาสได้สัมผัสสถานทูตไทยในต่างชาติ และสถานทูตต่างชาติในไทย ผมยังไม่เคยเจอสถานทูตแห่งไหนที่น่าสนใจ

สถานทูตมักเต็มไปด้วยเรื่องราวในเชิงประวัติศาสตร์ ความงามทางสถาปัตยกรรม ความแตกต่างทางวัฒนธรรม และความสัมพันธ์อันงดงามระหว่าง 2 ชาติ

ถ้าหากันตามความหมายที่สั้นที่สุดซึ่งกินความกว้างที่สุด งานของสถานทูตคือการส่งเสริมความสัมพันธ์ของ 2 ประเทศ การเปิดสถานทูตในประเทศไหน หมายถึงเราให้ความสำคัญกับประเทศนั้น

ภารกิจของสถานทูตไทยในต่างแดนประกอบด้วย งานด้านกงสุล (ออกวีซ่าและคุ้มครองคนไทยที่ประสบปัญหาต่างๆ) งานด้านการเมือง (หาพันธมิตรช่วยสนับสนุนประเทศไทยในเวทีต่างๆ) งานด้านเศรษฐกิจ (ส่งเสริมการค้าและการลงทุน) และงานด้านวัฒนธรรม (รวมถึงการท่องเที่ยว) โดยเนื้องานจะแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ

กระทรวงการต่างประเทศไม่ได้เปิดสถานทูตไทยในต่างแดนบ่อยนัก เพราะต้องประเมินแล้วว่าเอื้อประโยชน์ให้ประเทศคู่ค้ากับงบประมาณที่ลงไป หลังจากที่เรเปิดสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงอัสตานา ประเทศคาซัคสถาน เมื่อปี 2555 ก็ว่างเว้นการเปิดสถานทูตใหม่มานาน อาจจะมีเปิดสถานกงสุลบ้าง เช่น ที่เมืองชิงเต่า ในประเทศจีน

สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมาปูโต ประเทศโมซัมบิก คือสถานทูตแห่งล่าสุดของไทยที่เปิดเมื่อเดือนมิถุนายน 2559 เป็นสถานทูตขนาดเล็กที่มีทีมงานชาวไทยเพียงแค่ 4 คน คือ รัศม์ชาลีจันทร์ เอกอัครราชทูตผู้ที่เล่นดนตรีเก่งมาก, อาทิตย์ ประสาทกุล ที่ปรึกษา นักเขียนผู้มีฝีมือ เกิดบู๊กมาแล้วหลายเล่ม, ชินวุฒิ เศรษฐวิวัฒน์ เลขานุการโทผู้ชอบถ่ายรูป และ ไชยา ชาญภิลิทธิ เลขานุการโท นักฟุตบอลระดับทีมกระทรวง

เมื่อเหล่านักการทูตหัวใจศิลปินมารวมตัวกันเปิดสถานทูตแห่งใหม่ ที่นี้ก็เลยเป็นสถานทูตที่เต็มไปด้วยเรื่องสนุกๆ

ไปทำอะไรที่มาปูโต

ถ้าไม่ได้มีเพื่อนสนิทเป็นแผนที่ ก็คงยากจะรู้ว่าเมืองมาปูโตอยู่ตรงไหนในโลก

ก่อนอื่นต้องบอกก่อนว่า ทวีปแอฟริกาเป็นดินแดนที่น่าสนใจมาก เพราะมีกว่า 50 ประเทศ ขนาดก็ใหญ่เป็นอันดับ 2 ของโลก รองจากเอเชีย แล้วก็ยังเป็นภูมิภาคที่ยังเติบโตต่อได้อีกมาก และไม่แข่งขันสูงเหมือนเอเชีย

ไทยเราเข้ามาลงทุนในแอฟริกาไม่ใช่น้อยๆ ประเทศที่มีมูลค่าในการลงทุนสูงที่สุดคือ โมซัมบิก เพราะมีทั้งธุรกิจขนาดใหญ่อย่างการขุดเจาะก๊าซธรรมชาติของ ปตท.สผ. การสร้างท่าเรือน้ำลึกและทางรถไฟของกลุ่มอิตาเลียนไทย และการลงทุนทำโรงแรมของเครือไมเนอร์

รวมถึงกลุ่มพ่อค้าพลอย ัญมณีเป็นสินค้าส่งออกที่มีมูลค่าสูงติด 1 ใน 5 ของไทยมา โดยตลอด สิ่งที่หลายคนอาจไม่ทราบก็คือ เราได้พลอยจำนวนมากมาจากโมซัมบิก

ปี 2556 นายกษ ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เดินทางไปเยือนโมซัมบิก เพื่อหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเรื่องการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกัน รวมถึงเรื่องการตั้งสถานทูตที่เมืองมาปูโต เมืองหลวงของประเทศโมซัมบิก

3 ปีให้หลัง สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมาปูโต ก็เปิดดำเนินการ

นอกจากสถานทูตไทย ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา เมืองมาปูโตก็ยังได้ต้อนรับสถานทูตแห่งใหม่อีกมากมาย ราวกับถนนทางการทูตทุกสายในแอฟริกามุ่งหน้าสู่เมืองมาปูโต

สถานทูตที่เป็นมิตร

สถานทูตหลายแห่งอยู่ในดึกเก่า จึงมีข้อจำกัดเรื่องพื้นที่ พอมีโอกาสสร้างสถานทูตใหม่ ท่านทูตรัศมีจึงอยากให้สถานทูตแห่งนี้ตอบสนองการใช้งานครบทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะงานด้านกงสุล ประชุม รับประทานอาหาร และช่วยเหลือคนไทยในต่างประเทศ (ที่นี่เลยมีห้องพักสำหรับคนไทยที่ตกทุกข์ได้ยากด้วย)

แล้วก็ยังอยากให้ที่นี่เป็นมิตร ซึ่งฟังดูตรงข้ามกับความรู้สึกของคนทั่วไป เพราะเมื่อทูตถึงสถานทูตเรามักจะนึกถึงอาคารรัฐสูงที่มีการรักษาความปลอดภัยแน่นหนา จนไม่อยากจะเข้าไปใกล้

คณะสำรวจของกระทรวงการต่างประเทศ ตัดสินใจเข้าบ้านหลังใหญ่ที่เพิ่งสร้างเสร็จมา ดัดแปลงเป็นสถานทูต ปรับเปลี่ยนการตกแต่งภายในทั้งหมดเพื่อเปลี่ยนความรู้สึกจากบ้านให้กลายเป็นที่ทำงาน

ส่วนความเป็นมิตรนั้น สถานทูตแห่งนี้สร้างกันตั้งแต่หน้าประตู

ศิลปะแห่งการทูต

พอได้ฟังสิ่งที่สถานทูตแห่งนี้กำลังพยายามทำ ผมนึกถึงคำว่า ศิลปะแห่งการทูต มัน เป็นศิลปะที่เป็นศิลปะจริงๆ

ท่านทูตรัศมีบอกว่า หน้าที่หนึ่งของสถานทูตคือการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ เครื่องมือที่ดีที่สุดอย่างหนึ่งก็คือ งานด้านวัฒนธรรม ที่นี้จึงส่งเสริมงานด้านวัฒนธรรม โดยเฉพาะ ศิลปะ เช่น จัดนิทรรศการ ‘โมซัมบิกเขียนด้วยไม้’ ของศิลปินโมซัมบิกในประเทศไทย

ไม่ใช่แค่นั้น ยังมีอะไรสนุกกว่านี้อีกเยอะ

ศิลปินชาวโมซัมบิกหลายคนโด่งดังระดับโลก ชาวสถานทูตผู้สนใจศิลปะกันอยู่แล้วจึงหา ทางทำงานร่วมกับศิลปินเหล่านี้

“เริ่มจากป้ายหน้าสถานทูตก่อนเลย ปกติสถานทูตต้องมีป้าย Royal Thai Embassy ส่วนใหญ่เป็นป้ายทองเหลืองมาตรฐาน ผมเห็นศิลปินที่นี่ทำงานโมเสกกันเยอะ เลยคิดว่าแทนที่จะทำป้ายทองเหลืองก็เอาศิลปินมาทำงานศิลปะให้เป็นป้ายหน้าสถานทูตดีกว่า ค่อยไปคุยมาก็กลาย เป็นงานเต็มทั้งสองกำแพงเลย” ท่านทูตรัศมีเล่าพร้อมเสียงหัวเราะ

ที่พิเศษกว่านั้นสถานทูตยังไม่ต้องจ่ายเงินค่าผลงานนี้เลยสักบาท เพราะตอนติดต่อเข้า บ้านที่มงานเจรจาขอให้เจ้าของบ้านเป็นผู้ออกค่าทำป้ายสถานทูต และงานศิลปะชิ้นนี้ก็คือป้ายนั้น

เจ้าของผลงานชิ้นนี้คือ ทีมงานของศิลปินมือหนึ่งเจ้าของผลงานศิลปะโมเสกริมถนนยาวหลายร้อยเมตร สถานทูตให้โจทย์ว่า อยากให้ภาพแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับโมซัมบิก เราเลยได้เห็นองค์ประกอบสนุกๆ มากมายในภาพนี้ อย่างเช่นอาคารสำคัญ ในเมืองมาปูโต ช้าง ลากรถมายเลิฟ หรือรถขนส่งสาธารณะคล้ายรถกระบะ ที่ผู้โดยสารทุกคนขึ้นไปแล้วต้องกอดกันจะ ได้ไม่ตกจากรถ

เวลาสี่แยกมาเยี่ยมเยียน ชาวสถานทูตจึงมักจะพามาชมงานศิลปะชิ้นนี้เพื่อแนะนำให้ รู้จักกับมาปูโต

ส่วนคนโมซัมบิก พวกเขาจะรู้จักพระสงฆ์ งานสงกรานต์ ยักษ์ รถตุ๊กๆ จากงานชิ้นนี้ เช่นกัน

ภาพวาดของศิลปินชาวเยอรมันเกี่ยวกับงานศิลปะ

ภาพวาดของศิลปินชาวเยอรมันเกี่ยวกับงานศิลปะ

ภาพวาดของศิลปินชาวเยอรมันเกี่ยวกับงานศิลปะ

ภาพวาดของศิลปินชาวเยอรมันเกี่ยวกับงานศิลปะ

ภาพวาดของศิลปินชาวเยอรมันเกี่ยวกับงานศิลปะ

ภาพวาดของศิลปินชาวเยอรมันเกี่ยวกับงานศิลปะ

ภาพวาดของศิลปินชาวเยอรมันเกี่ยวกับงานศิลปะ

สถานทูตที่อยู่เคียงข้างชุมชน

ด้านหลังของสถานทูตแห่งนี้อยู่ติดกับชุมชนขนาดใหญ่ สำหรับสถานทูตอื่นอาจใช้คำว่า ‘อยู่ข้าง’ แต่ที่นี่ต้องใช้คำว่า ‘อยู่เคียงข้าง’ เพราะสถานทูตพยายามทำตัวเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ถ้าต้องการข้างไม่ว่าจะมาทำอะไร ก็จะมีถึงคนในชุมชนเป็นลำดับแรก จนที่มสถานทูตแคว่กันว่า ถ้าอยากได้ข้างอะไรก็เดินขึ้นไปที่คาตฟ้าชั้นสองของสถานทูต แล้วตะโกนถามไปที่ชุมชนว่ามีข้างไม้ใหม่ มีข้างประปาไหม

	แน่นอนว่าพวกเขาไม่ได้ตะโกนจริง แต่พวกเขาใช้ข้างจากชุมชนจริงๆ	

ช่วงที่กำลังทำงานศิลปะชั้นนี้ คนที่เดินผ่านไปผ่านมาก็แวะทักทายถามไถ่ว่าทำอะไรกัน พอภาพเสร็จเขาก็มายืนดู ยืนหัวเราะกับภาพรทมายเลิฟ เพราะเขาไม่คิดว่าเรื่องตลกใช้ชีวิตประจำวันของพวกเขาจะกลายเป็นภาพบนกำแพงสถานทูต ถนนหน้าสถานทูตเป็นเส้นทางหลักที่ผู้คนที่จะเดินทางเข้าไปทำงานในเมืองราว 30 เพอร์เซ็นต์ต้องผ่าน มันจึงเป็นเหมือนป้ายโฆษณาชั้นดี ที่ทำให้ทุกคนจดจำสถานทูตไทยได้แม่นยำ

นอกจากนี้ สถานทูตยังใช้งบประมาณที่เหลือจากการปรับปรุงสถานทูตนำไปทำทางเข้าชุมชน จากดินที่ละเป็นโคลนกลายเป็นถนนอิฐตัวหนอน สถานทูตเลยได้พื้นที่จอดรถสำหรับผู้มาติดต่อเพิ่ม และได้ใจชาวชุมชนไปแบบเต็มๆ

เมื่อต้นไม้บนทางหลวงหน้าสถานทูตตายเพราะไม่มีคนดูแล สถานทูตก็ปลูกให้ใหม่และให้คนงานช่วยกันรดน้ำ

การวางตัวเช่นนี้ ทำให้ทุกคนบนถนนเส้นนี้รู้จักสถานทูตไทย เคยมีนักท่องเที่ยวไทยเดินมาตามหาสถานทูต ปรากฏว่า ชาวบ้านรู้จักทั้งถนน

“ถ้าชาวโมซัมบิกรู้สึกดีกับสถานทูต ก็เหมือนเราได้สร้างแบรนด์ที่ดีให้กับประเทศไทย ทำให้เขารู้สึกเป็นมิตรกับประเทศไทย ชาวที่ในขายตลาดตอนนี้ 30 – 40 เพอร์เซ็นต์เป็นชาวจากประเทศไทย ถ้าคนโมซัมบิกรู้สึกดีกับประเทศไทย ก็อาจจะทำให้เขาตัดสินใจเลือกซื้อข้าวของไทย ก่อนข้าวเวียตนามหรือข้าวอินเดีย” อาทิตย์เล่าถึงเป้าหมายเล็กๆ ของสิ่งที่พวกเขาพยายามทำ

	จัดสวนอย่างมีศิลปะ	

เดิมที่บ้านหลังนี้มีสระน้ำอยู่ด้วย แต่ถ้าเก็บไว้คงไม่ได้ใช้งาน แล้วยังต้องจ่ายค่าบำรุงรักษา ทางสถานทูตจึงขอให้เจ้าของบ้านถมแล้วปรับให้เป็นพื้นโล่งซึ่งใช้จัดงานได้ รับแขกได้ จึงต้องมีการทำสวน อาทิตย์นักการทูตผู้สนใจเรื่องต้นไม้ คิดว่าควรทำสวนที่มีการจัดการง่ายที่สุด เลยกลับมาทำความเข้าใจในบริบทของท้องถิ่น เขาพบว่า ในแอฟริกาตอนใต้มีไม้อบน้ำซึ่งต้องการน้ำน้อยอยู่เป็นจำนวนมาก จึงออกแบบสวนในสถานทูตให้มีเฉพาะพันธุ์ไม้ที่พบในแอฟริกาตอนใต้ ซึ่งดูแลง่ายมาก รดน้ำแค่สัปดาห์ละครั้ง ถ้าฝนตกก็ไม่ต้องรดน้ำ โรคและแมลงก็ไม่มีเพราะเป็นพันธุ์ท้องถิ่น การตัดแต่งก็แทบจะไม่ต้องทำ และด้วยทรงที่ไม่รกครึ้ม จึงทำให้ไม่มียุงและแมลงรบกวน แดมยังใช้งบประมาณน้อยมาก

	งานสั้น ศิลปะยืนยาว	

งานสั้น ศิลปะยืนยาว

ถึงแม้ว่างานศิลปะที่กำแพงหน้าสถานทูตจะเสร็จลงแล้ว ชาวสถานทูตก็ยังไม่อยากให้ศิลปินกลุ่มนี้แยกย้าย เลยชวนให้พวกเขาทำงานโมเสกเพิ่มเติมภายในสถานทูต เพราะสถานทูตยังต้องการการตกแต่งเพิ่ม งบประมาณก็ยังพอมี ค่าแรงของพวกเขาก็อยู่ในงบประมาณ แล้วยังได้ช่วยจ้างงานคนในชุมชนต่อ

ท่านทูตรัศม์เสนอให้เขาลองทำโมเสกให้เป็นชิ้นงานศิลปะขนาดราว 1×1 เมตร งานชิ้นแรกๆ ของพวกเขาดูเกร็งและไม่น่าสนใจ สถานทูตเลยใช้เวลาช่วงกลางวันที่ไม่มีใครใช้รถตู้ ให้คนขับรถพานักทำโมเสกเหล่านี้ไปดูงานศิลปะของศิลปินชั้นยอด และดูความสวยงามของอาคารบ้านเมืองในเมืองมาบูโต เพื่อเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างงาน งานของพวกเขาก็เลยดีขึ้นทันตา จนถึงขนาดที่ท่านทูตเปรยว่า ทำเสร็จทั้งหมดเมื่อไหร่ ต้องจัดนิทรรศการให้

งานศิลปะในสถานทูต
ในประเทศเยอรมนีมีกฎหมายว่า สถานที่ราชการต้องใช้งบประมาณ 10 เพอร์เซ็นต์ในการสร้างอาคาร นำไปซื้องานศิลปะ กฎหมายนี้อาจดูเป็นเรื่องไกลตัวคนไทย แต่ก็ถือว่าไม่ไกลมาก เพราะสถานที่ราชการหลายแห่งก็มีการจัดซื้อผลงานศิลปะอยู่แล้ว เพียงแต่จะซื้องานศิลปะแบบใดเท่านั้นเอง

“เราใช้เงินภาษีมาซื้อ เราจึงไม่ควรเลือกงานที่เราชอบ แต่ต้องเลือกงานที่เหมาะสมกับคนไทยที่มา และคนที่จะมาอยู่ต่อ แล้วก็ควรต้องเป็นงานของศิลปินที่มีแนวทางของตัวเอง มีทั้งคุณค่าและมูลค่า เป็นงานที่เวลาผ่านไปแล้วมูลค่าจะไม่ลดลง” อาทิตย์เล่าแนวทางในการเลือกผลงานศิลปะเข้าสถานทูตไว้แบบนั้น

นักการทูตผู้รักศิลปะเล่าเพิ่มเติมว่า สถานทูตไทยส่วนใหญ่มักเน้นงานศิลปะที่เน้นความเป็นไทย แต่เขาคิดว่าควรจะมีทั้งสองประเภท คืองานที่แสดงความเป็นไทย และงานที่แสดงถึงความเป็นท้องถิ่น ตอนนี้สถานทูตไทย ณ กรุงมาบูโต ก็เลยเริ่มเก็บงานของศิลปินรุ่นใหม่ของโมซัมบิก

	ภายในสถานทูต	

การตกแต่งภายในสถานทูตเป็นไปตามแนวทางการออกแบบสำนักงานยุคใหม่ คือให้แสงเข้ามาๆ มีพื้นที่เขียวในอาคาร ใช้เฟอร์นิเจอร์ที่เรียบง่ายแต่ดูดี และประหยัดพลังงาน หลอดไฟทั้งหมดในสถานทูตจึงเป็นหลอด LED ที่นอกจากจะช่วยลดการใช้พลังงานแล้ว ยังไม่มีปัญหาเวลาไฟตกด้วย แล้วยังมีห้องเก็บแฟ้มเป็นสัดเป็นส่วน เพื่อให้โต๊ะทำงานมีเอกสารน้อยที่สุด

^[1]

ไม่มีรถเก๋ง

สิ่งหนึ่งที่ท่านทูตฯเชื่อมั่นใจว่าสถานทูตแห่งนี้แตกต่างจากที่อื่นแน่นอนก็คือ ที่นี่เป็นสถานทูตไทยเพียงแห่งเดียวที่ไม่มีรถเก๋ง มีแต่รถตู้กับรถโฟร์วีล เพราะพื้นที่ทำงานพัฒนาชุมชนส่วนใหญ่สมบุกสมบันเกินกว่าจะขับรถเก๋งเข้าไปได้ การมีรถเก๋งเลยอาจจะไม่มีประโยชน์เท่ารถขับเคลื่อนสี่ล้อ

ส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผ่านปลาไน

ประเทศไทยอาจจะอยู่ในฐานะของผู้รับความช่วยเหลือจากต่างชาติมานานาน แต่ตอนนี้กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ (Thailand International Cooperation Agency หรือ TICA) ได้เริ่มให้ความช่วยเหลือประเทศต่างๆ อย่างที่โมซัมบิก สถานทูตไทยได้ช่วยแก้ปัญหาปากท้องของชาวบ้านด้วยการแนะนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการส่งเสริมให้ชาวบ้านเลี้ยงปลาไน

ปลาไนมีต้นกำเนิดอยู่ที่แม่น้ำไนล์ แล้วก็แพร่กระจายไปทั่วโลก เพราะเป็นปลาที่เลี้ยงง่ายโตเร็ว เมื่อเดินทางไปถึงที่ญี่ปุ่น จักรพรรดิญี่ปุ่นก็พระราชทานต่อมาให้ในหลวงรัชกาลที่ 9 พระองค์ปรับปรุงสายพันธุ์จนได้พันธุ์จิตรลดาซึ่งโตเร็ว เนื้อเยอะ หัวเล็ก ปลาไนลพันธุ์ไทยจึงได้รับการยกย่องในระดับโลก เมื่อพูดถึงปลาไนคนในวงการปลาจะนึกถึงเมืองไทย แบบเดียวกับเวลาที่พูดถึงข้าวแล้วจะนึกถึงไทย

สถานทูตจึงนำปลาไนพันธุ์ไทยกลับไปส่งเสริมให้ชาวโมซัมบิกเลี้ยง และเพื่อให้ชาวโมซัมบิกเอร็ดอร่อยกับปลาไนที่สุด สถานทูตจึงเชิญ เชฟดอล์ฟ-สหัส จันทกานนท์ เดินทางไปสอนชาวโมซัมบิกทำอาหารจากปลาไนด้วย

ศิลปิน

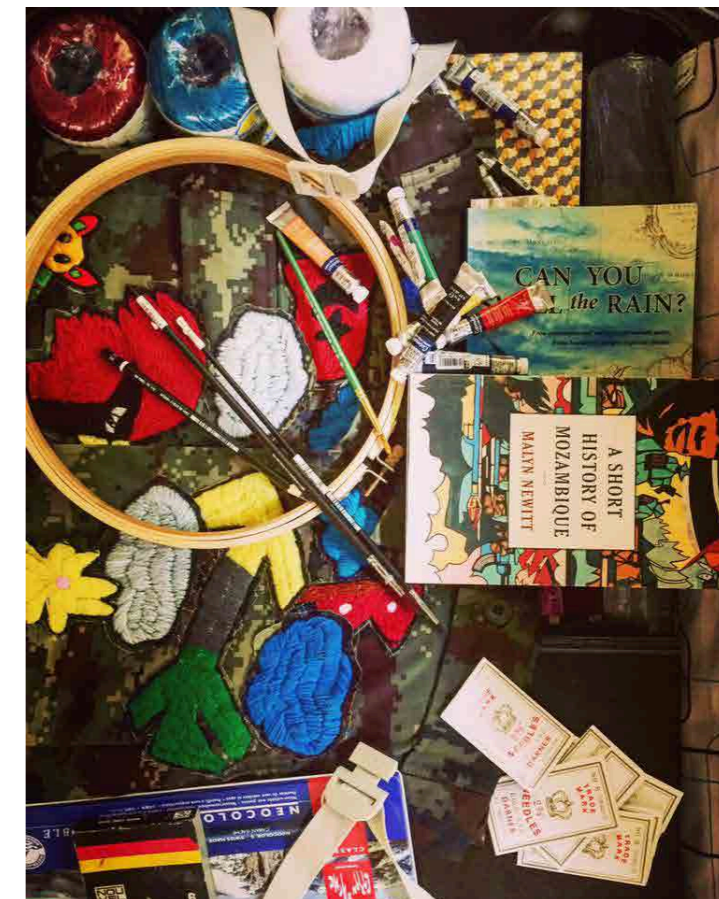
นอกจากสถานทูตจะเชิญเชฟดอล์ฟไปมาทำอาหารไทยจากปลาไนแล้ว สถานทูตยังเชิญอาจารย์ อ.ภาธร ศรีกรานนท์ ศิลปินแจ๊ซชื่อดังของเมืองไทย มาแสดงคอนเสิร์ตในงานของสถานทูตด้วย ในวันที่ว่างเว้นจากงาน ที่มงานจากชาวไทยมีโอกาสได้ไปเยือนบ้านของศิลปินหลายท่าน เมื่อมาถึงบ้านของกอนซาโล มาบุญด้า ศิลปินอันดับหนึ่งของโมซัมบิกในขณะนี้ มาบุญด้าก็ชวนสถานทูตไทยมาจัดงานพิเศษที่บ้านของเขา เป็นงานที่มีแขกเป็นศิลปินชื่อดังของโมซัมบิก มีอาหารไทยฝีมือเชฟดอล์ฟเสิร์ฟ และมีดนตรีสดจากอาจารย์ภาธร ที่พิเศษยิ่งกว่านั้นก็คือ คือการที่ท่านทูตฯฯฯขึ้นเวทีมาร่วมแจมกีตาร์ด้วย เรียกเสียงกรี๊ดได้สนั่นงาน เพราะเหล่าศิลปินทั้งหลายถึงกับงวว่า ทำไมท่านทูตไทยถึงเล่นกีตาร์เก่งขนาดนี้

ท่านทูตบอกว่า นี่คือการดำเนินงานทางการทูตด้วยกิจกรรมทางวัฒนธรรม ซึ่งผมรู้สึกว่ามันช่างเติมไปด้วยศิลปะ เป็นศิลปะแห่งการทูตอย่างแท้จริง

The Story of A Bandeira

a work by Jakkai Siribur
in Mozambique

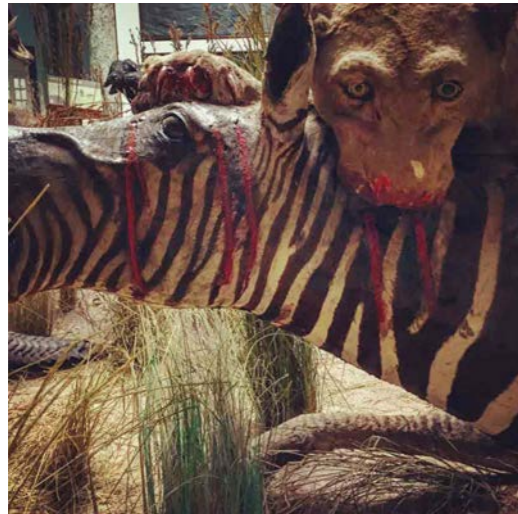

6 January 2018
New year. New destination. New mission.

7 January 2018
CFM - Maputo Central Train Station

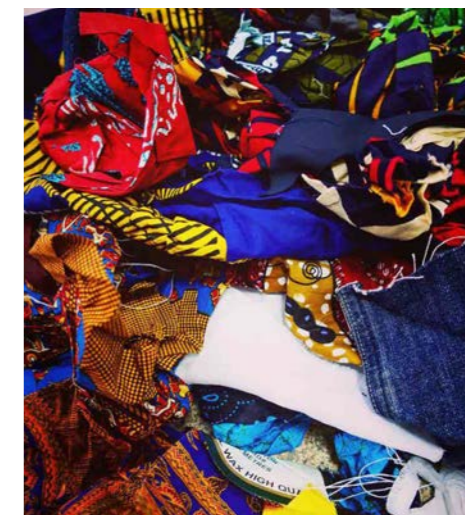
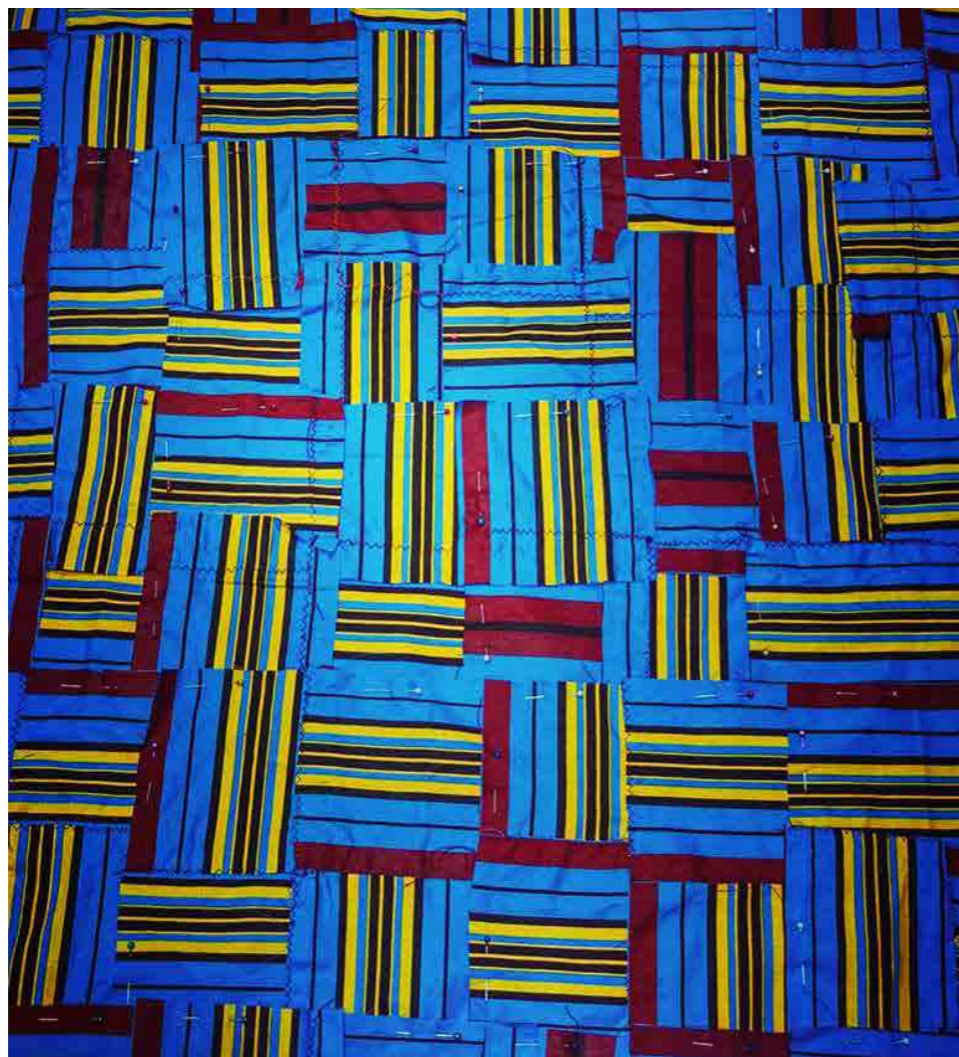
8 January 2018
Sourcing materials at Mercado Xipamanine and found what I need in the traditional medicine and sorcerer 's section. @ Maputo, Mozambique

8 January 2018
Natural History Museum

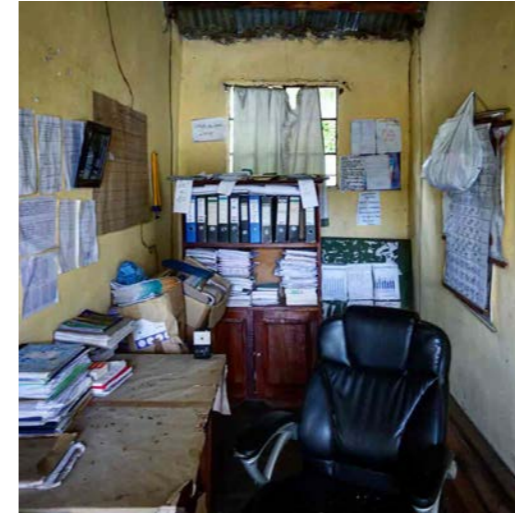
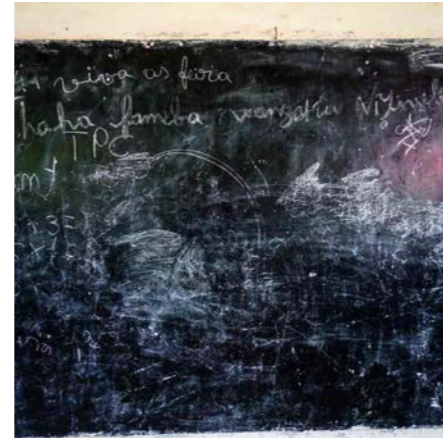

9 January 2018
Searching for inspiration in the country on a rainy day.

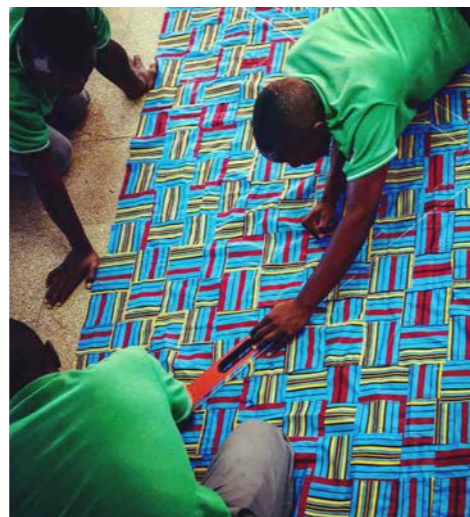
10 January 2018

My pop up atelier has been set up inside the Royal Thai Embassy. I'm working with a newly recruited team of assistants who are spouses and relatives of the Embassy staff. And finally the materials - discarded cutout fabrics - have been collected from various tailors and dressmakers in the shantytown behind the Embassy. Totally excited to get started!

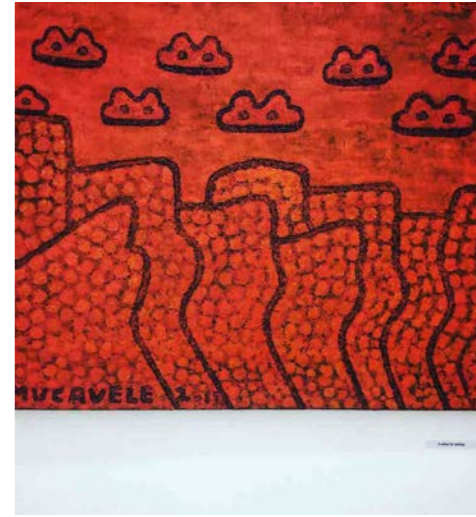
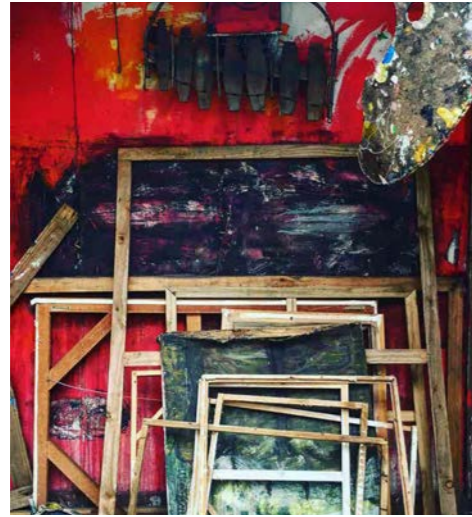
10 January 2018

A different palette from the vibrant capulana fabrics worn by Mozambican women but just equally beautiful. This is a rural school in the small town of Tuane where 140 students cram into two huts to learn and where five teachers share a tiny office. The Royal Thai Embassy is working closely with local communities to construct new buildings that will be classrooms and a learning center. And here His late Majesty's ideas and philosophy will also be shared.

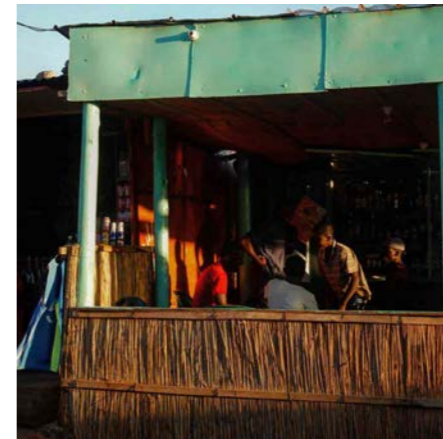
11 January 2018

More materials collected. More assistants recruited. The three gentlemen work as cleaners at the Embassy but they are in fact an engineering student, an accomplished sailor and a polytechnic student who aspires to be a manager one day. So I decided to utilize their expertise in different fields to construct and deconstruct the tapestry.

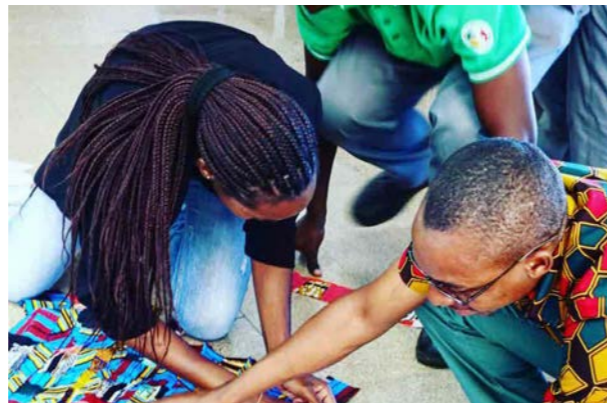

11 January 2018

While the assistants are working away, I sneaked out to get a glimpse of the contemporary art scene in Maputo by visiting artist studios and an artist-run space.

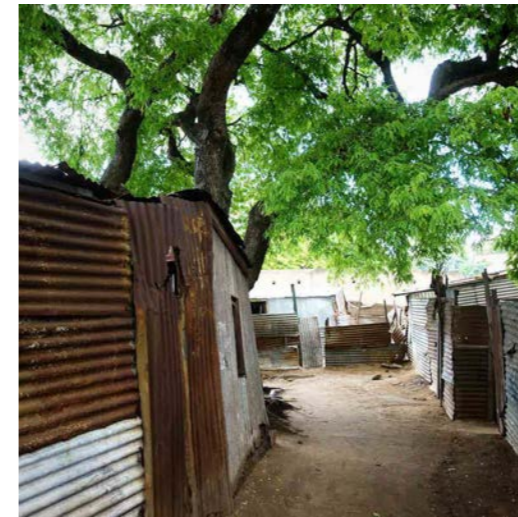
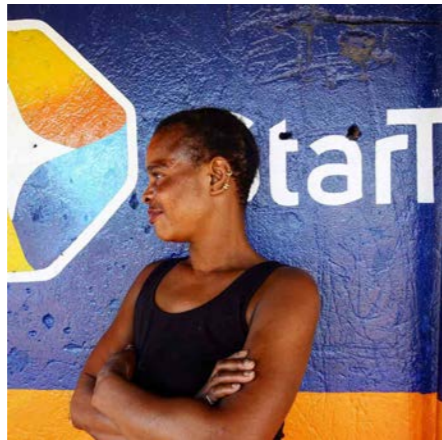

12 January 2018
A late afternoon at the local fish market.

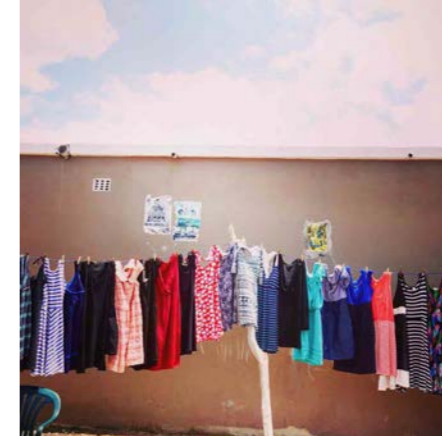
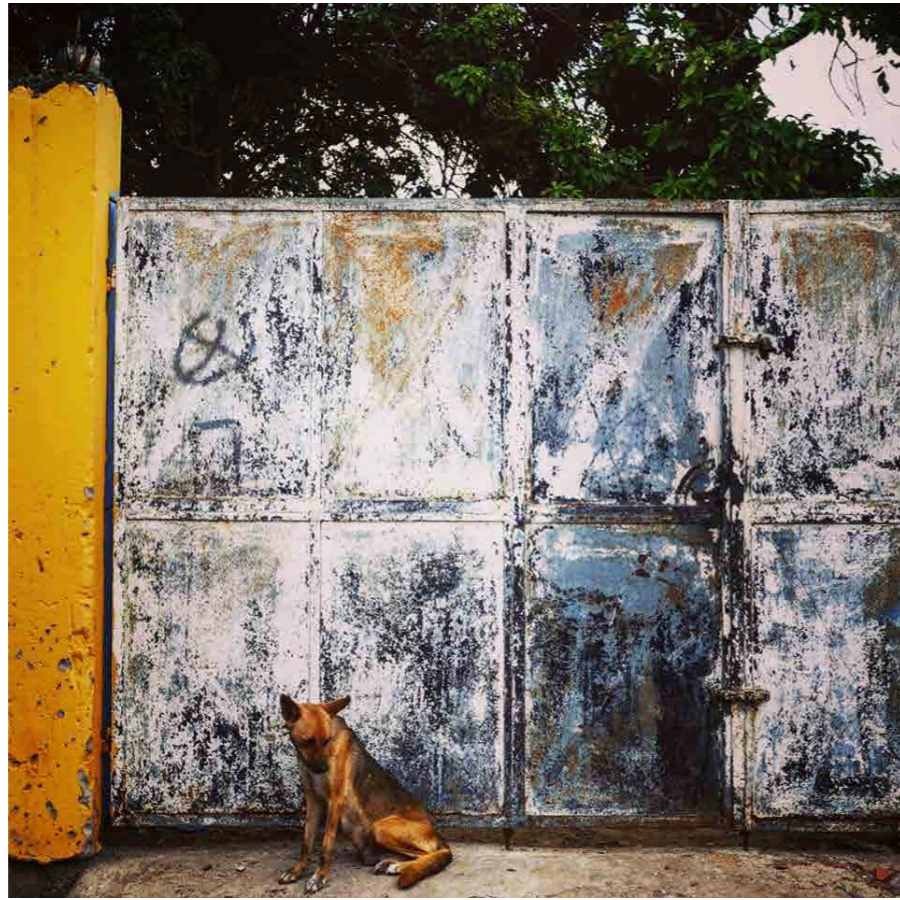

13 January 2018

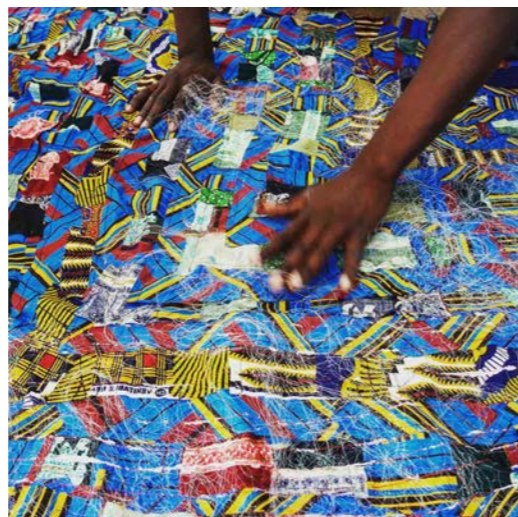
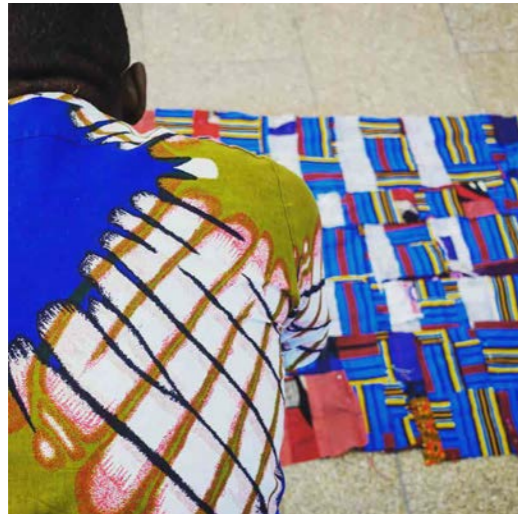
The whole office got involved. The driver, the clerk and financial officer just could not resist!

13 January 2018
A stroll through Mafalala - one of the biggest and oldest shantytown in Maputo. It is also a place that groomed Mozambique's president, poets, artists, footballer and an Olympian.

13 January 2018
Colors and textures of Mafalala.

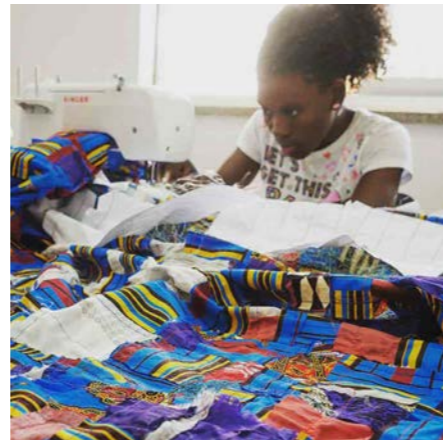
14 January 2018

Sent an assistant out to scour the beach for more materials and he came back with a big pile of discarded fishnets. With seven assistants, we're making progress here.

14 January 2018

Sunday feast at an artist's house in Ca'tembe. Amazing hosts and fun group of artists. We dined and drank from noon to sundown.

15 January 2018

The guys learned basic stitching and beading today while the seamstress discovered a new technique sewing fishing nets on to the fabric. @ Maputo, Mozambique.

15 January 2018

Several hundred lives share a limited space with other vehicles on a ferry from Ca'tembe to Maputo.

